

การศึกษาวิจัย

เรื่อง โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

ที่ปรึกษา

๑. พล.ต.ต.พรชัย	ชั้นดี	รอง ผบช.สทส.
๒. พล.ต.ต.เนติพงศ์	ธาตุทำเล	ผบก.วจ.
๓. พ.ต.อ.ชิตชนก	พรหมสวัสดิ์	รอง ผบก.วจ.

คณะผู้วิจัย

๑. พ.ต.อ.ล้ำพันธุ์	พรรณประเทศ	ผกก.กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๒. พ.ต.ท.หญิง ปานมณี	นันทะโคตร	รอง ผกก.กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๓. พ.ต.ท.หญิง ศิริรัตน์	ควรรชัยตระกูล	สว.กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๔. ว่าที่ พ.ต.ต.เอกพล	กุดหอม	สว.กลุ่มงานวิเคราะห์ ยศ. ปฏิบัติราชการที่ กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๕. ร.ต.อ.หญิง วรรณภา	วุฒิเจริญ	รอง สว.กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๖. ร.ต.ท.หญิง ภัชราภรณ์	อินทร์อุดม	รอง สว.กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๗. ร.ต.ต.กร	หงษ์พันธุ์	รอง สว.(อก.) กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๘. ส.ต.ท.อริยชัยวิรัตน์	ชนารา	ผบ.หมู่ กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.
๙. ส.ต.ท.อนิรุช	รินชมภู	ผบ.หมู่ กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล ๓ วจ.

คำนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่กระจายไปทั่วโลก โดยพื้นที่ที่พบการแพร่ระบาดมากที่สุดจะอยู่บริเวณประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทวีปยุโรป นอกจากนี้ยังพบในประเทศออสเตรเลีย (World Drug Report ๒๐๑๘) กลายเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและพยายามร่วมมือกันต่อต้านการแพร่ระบาดของยาเสพติด ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้เผชิญกับปัญหายาเสพติดเช่นเดียวกันและนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดปัญหาทางสังคมที่เริ่มตั้งแต่ปัญหาครอบครัวแตกแยก ก่อเหตุชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ลักขโมยทรัพย์สิน ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม และยกระดับไปสู่การเป็นปัญหาอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป รวมถึงยังส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินส่วนรวมของประเทศ อันส่งผลกระทบด้านลบไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องให้ความสนใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

จากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่แพร่ขยายไปทั่วทุกภาคส่วนของประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง ต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด ดังนั้น กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้จัดทำโครงการวิจัย “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด และจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
กันยายน ๒๕๖๒

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ พลตำรวจตรีเนติพงศ์ ธาตุท่าเล ผู้บังคับการกองวิจัย และพันตำรวจเอกชิตชนก พรหมสวัสดิ์ รองผู้บังคับการกองวิจัย ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้การศึกษาวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ พล.ต.ต.พรชัย ชันดี รองผู้บัญชาการสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ได้แนะนำแนวทาง องค์ความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนและสายงานสอบสวน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือจนทำให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และคณะกรรมการบริหารงานวิจัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่สนับสนุนโครงการวิจัยจนได้ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างแท้จริง

คณะผู้วิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด และจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด โดยเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายสืบสวน ในพื้นที่ บข.น. และ ภ.๑ - ๙ จำนวน ๑,๙๒๓ คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนในพื้นที่ บข.น., ภ.๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน

ผลการศึกษา

๑. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๔ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๙ และมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ในด้านขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นลำดับที่ ๑ รองลงมา คือ ด้านขั้นตอนการสืบสวน, ด้านกฎหมายยาเสพติด และด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา

๒. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนคดียาเสพติด

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๐๗ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก โดยลำดับที่ ๑ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านขั้นตอนการสอบสวน รองลงมา คือ ด้านกฎหมายยาเสพติด ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา และด้านขั้นตอนการฟ้องศาล

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนและสอบสวน และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการสายงานสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษาในเบื้องต้น และจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สพร., สท., บข.น., ภ.๗, สบส., กก. และสมาคมพนักงานสอบสวน โดยสามารถสรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ด้านการบริหารจัดการ

- ควรจัดทำคู่มือการสืบสวนในคดียาเสพติดเป็นการเฉพาะ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน
- ควรปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวนยาเสพติดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- ควรบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาทิ สภ.ตร., บช.ปส., บก.ป. เป็นต้น เพื่อลดขั้นตอน และระยะเวลาการในการปฏิบัติงานสืบสวนและสอบสวนยาเสพติด
- ควรเพิ่มผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้เพียงพอกับสถานีตำรวจที่มีจำนวนคดียาเสพติดสูง
- ควรแต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่ปรึกษาพิเศษ เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนรุ่นใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ โดยแต่งตั้งจากพนักงานสอบสวนอาวุโสที่มีประสบการณ์ (จำนวนคดี) หรือพนักงานสอบสวนที่เกษียณไปแล้วแต่มีประสบการณ์ (จำนวนคดี)
- ควรเพิ่มหลักเกณฑ์การจ่ายเงินจากกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาให้สามารถนำไปใช้จ่ายในการสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติดได้
- ควรกำหนดหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบสายงานสืบสวนและสอบสวนในคดียาเสพติดโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญในสายงาน
- ควรใช้แนวทางการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวน (แบบแท่ง) เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๒) ด้านงบประมาณ และกำลังพล

- ควรเพิ่มงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนและสอบสวนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในคดียาเสพติด เช่น กระดาษ หมึกพิมพ์ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้นเตอร์ เป็นต้น รวมถึงปรับปรุงเทคโนโลยี (ระบบอินเทอร์เน็ต) ให้ใช้งานได้อย่างครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ
- ควรเพิ่มเงินค่าตอบแทนให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่คดียาเสพติด อาทิ เงินค่าทำสำนวนเงินประจำตำแหน่ง เป็นต้น เพื่อให้เท่าเทียมกับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอื่น และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ
- ควรสนับสนุนกำลังพลในสายงานสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติดให้เพียงพอ และหากเป็นกรณีการปรับเปลี่ยนกำลังพลโดยย้ายสายงานควรพิจารณาความสมัครใจจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกปรับเปลี่ยนประกอบ เพื่อไม่ให้กระทบต่อขวัญกำลังใจของกำลังพลและการปฏิบัติหน้าที่

- ควรจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านกฎหมาย ทักษะการปฏิบัติ และยุทธวิธีตำรวจให้กับผู้ปฏิบัติในสายงานสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อรองรับรูปแบบและสถานการณ์การกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไป

- ควรทำข้อตกลงกับ สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อเพิ่มหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้มีสิทธิถือครองบัตรประจำตัว ป.ป.ส.ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่งานสืบสวน (ชุดยาเสพติด) ให้ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน (จ.ส.ต. - ด.ต.) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานสืบสวนคดียาเสพติด

๓) ด้านกฎหมาย

- ควรเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว ลดการกระทำความผิดซ้ำ โดยเฉพาะบทลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อลดการกระทำความผิดคดียาเสพติดในเด็กและเยาวชน

- ควรมีกฎหมายที่คุ้มครองในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

- ควรมีกฎหมายพิเศษหรือข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการประสานงานด้านข้อมูลของผู้ต้องสงสัยในคดียาเสพติด อาทิ ธนาคาร โรงแรม บริษัทผู้ให้บริการเครือข่ายมือถือ เป็นต้น

๔) ด้านอื่น ๆ

- ควรทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อัยการ ศาล เพื่อลดขั้นตอน ระยะเวลาในการขอย้ายจับและหมายค้น เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาหลบหนีหรือเคลื่อนย้ายของกลางในคดียาเสพติด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยความเป็นไปในการจัดตั้งศาลยาเสพติดในประเทศไทย เพื่อรองรับการพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะ

๒) ควรศึกษาแนวทางการแต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่ปรึกษาพิเศษด้านยาเสพติด เพื่อให้คำแนะนำและปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติงานใหม่

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ที่มาและความสำคัญ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตของโครงการวิจัย	๔
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
๑.๕ คำนิยามศัพท์	๖
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสวน	๑๕
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน	๒๘
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนยาเสพติด	๔๓
๒.๕ กฎหมาย ระเบียบ ข้อสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามยาเสพติด	๕๖
๒.๖ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๗
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๘๙
๓.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	๘๙
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)	๙๑
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๙๗
๔.๑ ผลการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจหรือจากการวิจัยเชิงปริมาณ	๙๗
๔.๒ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด	๑๑๓
๔.๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด	๑๑๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๒๑
๕.๑ สรุปผลการศึกษา	๑๒๑
๕.๒ อภิปรายผลการศึกษา	๑๓๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	๑๓๖
บรรณานุกรม	๑๓๙
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	
แบบสอบถาม - เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวน	๑๔๓
แบบสอบถาม - เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวน	๑๔๕
แบบสัมภาษณ์ - เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวนและสายงานสอบสวน	๑๔๗
ภาคผนวก ข ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์	๑๔๘
ภาคผนวก ค ภาพการเก็บข้อมูลภาคสนาม	๑๔๙

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน	๙๗
ตารางที่ ๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ในภาพรวม	๙๙
ตารางที่ ๓ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา	๑๐๐
ตารางที่ ๔ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการสืบสวน	๑๐๑
ตารางที่ ๕ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐาน	๑๐๒
ตารางที่ ๖ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ด้านกฎหมายอาชญากรรม	๑๐๓
ตารางที่ ๗ ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน	๑๐๕
ตารางที่ ๘ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ในภาพรวม	๑๐๗
ตารางที่ ๙ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา	๑๐๘
ตารางที่ ๑๐ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการสอบสวน	๑๐๙
ตารางที่ ๑๑ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการฟ้องศาล	๑๑๐
ตารางที่ ๑๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านกฎหมายอาชญากรรม	๑๑๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่กระจายไปทั่วโลก โดยพื้นที่ที่พบการแพร่ระบาดมากที่สุดจะอยู่บริเวณประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทวีปยุโรป นอกจากนี้ยังพบในประเทศออสเตรเลีย (World Drug Report ๒๐๑๘) กลายเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและพยายามร่วมมือกันต่อต้านการแพร่ระบาดของยาเสพติด ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้เผชิญกับปัญหายาเสพติดเช่นเดียวกันและนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดปัญหาทางสังคมที่เริ่มตั้งแต่ปัญหาครอบครัวแตกแยก ก่อเหตุชิงทรัพย์ วิว่งราวทรัพย์ ลักขโมยทรัพย์สิน ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม และยกระดับไปสู่การเป็นปัญหาอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป รวมถึงยังส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินส่วนรวมของประเทศ อันส่งผลกระทบด้านลบไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องให้ความสนใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหาเสพติดกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

รายงานยาเสพติดโลก ๒๐๑๙ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime-UNODC) ระบุว่า คาดการณ์ไว้ว่ามีคนทั่วโลกราว ๓๕ ล้านคนทุกข์ทรมานจากอาการความผิดปกติจากการใช้ยาเสพติดและจำเป็นต้องเข้ารับการรักษา โดยจากการงานวิจัยระบุว่า ผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้ยาเสพติดมีความรุนแรงและครอบคลุมพื้นที่มากกว่าที่คาดคิดไว้ก่อนหน้านี้ โดยในปี ๒๐๑๗ คาดว่ามีคน ๒๗.๑ ล้านคน หรือราว ๕.๕% ของประชากรโลกที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๖๔ ปี ใช้ยาเสพติดในปีก่อนหน้านี้ นับว่าเป็นประมาณการที่สูงขึ้น ใกล้เคียงกับประมาณการในปี ๒๐๑๖ และคาดว่ามีคนใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้น ๓๐% จากปี ๒๐๐๙ แต่การเพิ่มขึ้นนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะจำนวนประชากรโลกที่มีอายุ ๑๕ - ๖๔ ปี เพิ่มขึ้นราว ๑๐% ด้วย นอกจากนี้จากข้อมูลยังพบว่า มีการใช้ยาเสพติดที่สกัดจากฝิ่นอย่างแพร่หลายมากขึ้นในภูมิภาคแอฟริกา เอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ เมื่อเทียบกับปี ๒๐๐๙ และยังพบว่ามีการใช้กัญชาอย่างแพร่หลายมากขึ้นในอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ และเอเชีย โดยคาดว่ามีคนใช้กัญชาราว ๑๘.๘ ล้านคนในปี ๒๐๑๖

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการเก็บรวบรวมสถิติผลการจับกุมคดียาเสพติดจากทั่วประเทศ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ โดยรวบรวมผลการจับกุมในข้อหา เสพ ครอบครอง ครอบครองเพื่อจำหน่าย จำหน่าย ผลิต นำเข้า ส่งออก สนับสนุน และช่วยเหลือ สมคบ และอื่น ๆ พบว่า พื้นที่ที่มีผลการจับกุมมากที่สุด คือ ภาค ๓ จำนวน ๔๓,๑๑๓ คดี

ผู้ต้องหา ๔๔,๖๒๐ คน และจังหวัดที่มีผลการจับกุมมากที่สุด คือ ภ.จว.ชลบุรี จำนวน ๑๑,๘๒๔ คดี
ผู้ต้องหา ๑๒,๐๖๓ คน โดยปรากฏรายละเอียดสถิติผลการจับกุมคดียาเสพติด จำแนกตามพื้นที่
รับผิดชอบ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑.๑ แสดงสถิติผลการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑
(จำแนกตามพื้นที่ บช.น./ภ.)

บช.	คดี	คน	หมายเหตุ
น.	๓๓,๘๒๒	๓๔,๙๑๓	
ภ.๑	๓๓,๗๓๑	๓๔,๙๓๖	
ภ.๒	๓๕,๖๑๗	๓๖,๔๔๙	
ภ.๓	๔๓,๑๑๓	๔๔,๖๒๐	
ภ.๔	๓๒,๕๔๓	๓๔,๐๔๖	
ภ.๕	๒๕,๖๔๘	๒๖,๗๑๐	
ภ.๖	๑๙,๘๘๙	๒๑,๒๔๐	
ภ.๗	๒๗,๔๘๖	๒๘,๒๙๒	
ภ.๘	๔๒,๐๑๒	๔๕,๒๔๓	
ภ.๙	๓๔,๕๑๖	๓๗,๙๑๓	

ที่มา: กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตารางที่ ๑.๒ แสดงสถิติผลการจับกุมคดียาเสพติด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑
(จำแนกตามพื้นที่ตำรวจนครบาล/ตำรวจภูธร)

บช./ภ.จว.	คดี	คน
น.	บก.น.๒	๘,๙๓๗
ภ.๑	สมุทรปราการ	๘,๖๕๙
ภ.๒	ชลบุรี	๑๑,๘๒๔
ภ.๓	อุบลราชธานี	๙,๔๘๘
ภ.๔	ขอนแก่น	๕,๗๔๐
ภ.๕	เชียงใหม่	๘,๙๒๗
ภ.๖	เพชรบูรณ์	๓,๕๓๑
ภ.๗	ราชบุรี	๖,๓๘๗
ภ.๘	นครศรีธรรมราช	๑๑,๖๑๘
ภ.๙	สงขลา	๑๐,๙๓๕

ที่มา: กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ปัญหายาเสพติดกลับมาทวีความรุนแรง และปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นขบวนการค้ายาเสพติดที่มีวิธีการและเทคนิคที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการนำเด็กและเยาวชนมาเป็นคนเดินยาหรือเป็นผู้ขายรายย่อยแทนผู้ใหญ่ เพื่อให้รับการลดหย่อนหรือหลีกเลี่ยงการได้รับโทษทางคดีหากถูกจับกุมได้ การนำเงินที่ได้รับจากการค้ายาเสพติดฟอกเงินในธุรกิจอื่นเพื่อให้ยากในการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในการขายยาเสพติดโดยผ่านโซเชี่ยลที่จะต้องเข้าเว็บไซต์ได้เฉพาะผู้ที่เป็สมาชิกเท่านั้น สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเยาวชนและวัยทำงานโดยจะมีการเปิดเว็บไซต์บังหน้าไว้หลายเว็บไซต์เพื่อป้องกันการสืบค้น รวมถึงการส่งยาเสพติดโดยใช้ระบบไปรษณีย์หรือขนส่งเอกชน ซึ่งยากต่อการสืบสวนจับกุมในคดียาเสพติด ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีกระบวนการสืบสวนสอบสวนให้ครอบคลุม ซึ่งกระบวนการในคดียาเสพติดนั้นเริ่มต้นเพื่อค้นหาความจริงและนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ในการพิจารณาคดีต่อไป เมื่อเริ่มกระทำความผิดและเพื่อประสิทธิภาพในการค้นหาความจริงและการรวบรวมพยานหลักฐาน กฎหมายจึงได้มีการกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายได้หลายประการ เช่น การค้น การจับกุม การควบคุมตัว ซึ่งอาจเป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในการเรื่องการควบคุมตัว หรือการเอาไว้ในอำนาจรัฐนั้นในการนำตัว ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาโดยปกติทั่วไปนั้น เมื่อนำมาใช้กับอาชญากรรมในคดียาเสพติดไม่สามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในคดียาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอาชญากรรมในคดียาเสพติดให้ผลตอบแทนสูงสร้างผลกำไรและความร่ำรวยให้แก่ผู้กระทำได้อย่างมหาศาล จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากนักที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสามารถตัดสินใจเข้าร่วมกระทำความผิดได้โดยไม่คำนึงถึงโทษที่ตามมา ด้วยเหตุนี้เองรัฐจึงได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดอีกหลายฉบับ เพื่อเพิ่มมาตรการพิเศษในการแก้ปัญหาความซับซ้อนของอาชญากรรม รวมทั้งความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน ตั้งแต่ขั้นสอบสวนแสวงหา พยานหลักฐาน การสอบสวน การฟ้องร้องดำเนินคดี และการลงโทษเข้ามาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเพิ่มมาตรการในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการให้อำนาจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (อรพิมล พงษ์สถิตย์, ๒๕๕๙)

การปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการของขบวนการค้ายาเสพติด ส่งผลให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง พฤติการณ์และพยานหลักฐานในคดียาเสพติดมีความยุ่งยากซับซ้อน และอาจเกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ โดยในด้านการบริหารจัดการสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังมีปัญหาหลักในด้านบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น และบุคลากรบางส่วนไม่มีประสบการณ์ในสายงานที่ทำ ปัญหาในด้านโครงสร้างในการบังคับบัญชาสั่งการที่ไม่มีความเป็นเอกภาพ ยังมีการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ขาดการทำงานเป็นทีม

และปัญหาเรื่องงบประมาณที่สนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอ เพราะในบางคดีต้องใช้เวลาในการสืบหาข่าวเป็นเวลานาน รวมถึงปัญหาขั้นตอนในการสืบสวนสอบสวนที่ยังไม่สามารถขยายผลในการสืบสวนได้ ปัญหาในด้านการบังคับใช้กฎหมายที่ในบางกรณียังมีความจำเป็นต้องนำประมวลกฎหมายวิธีความอาญา มาบังคับใช้โดยอนุโลม ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการดำเนินคดี ประกอบกับช่วงเวลาในการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาญาเสพติดมีความซับซ้อน บางครั้งยังพบปัญหาการควบคุมตัวผู้ต้องหาเกินเวลาที่กำหนดทำให้เป็นการก้าวก้าวสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเหล่านี้ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถดำเนินการป้องกันปราบปรามยาเสพติดและสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาอุปสรรคในปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีอาญาเสพติดในข้างต้น กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ จึงได้จัดทำโครงการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับกับคดีอาญาเสพติด เพื่อให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกระดับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติรู้เท่าทันและสามารถรองรับต่อสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในอนาคตต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเสพติด

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเสพติด

๑.๓ ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ดำเนินการศึกษากระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวน โครงสร้างการบังคับบัญชา ขั้นตอนการสืบสวน ขั้นตอนการจับกุม ขั้นตอนการสอบสวน ขั้นตอนการรวบรวมพยาน ขั้นตอนการฟ้องศาล กฎหมายอาญาเสพติด รวมถึงสืบค้นข้อมูลแนวคิดทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทความและรายงานศึกษาวิจัย เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด (Conception Framework) ของการวิจัย

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

กองบังคับการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ ทำการศึกษาจังหวัดที่มีการผลการจับกุมในคดีอาญาเสพติดเกิดขึ้นสูงในระดับ ๑ - ๔ ของแต่ละภาค

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

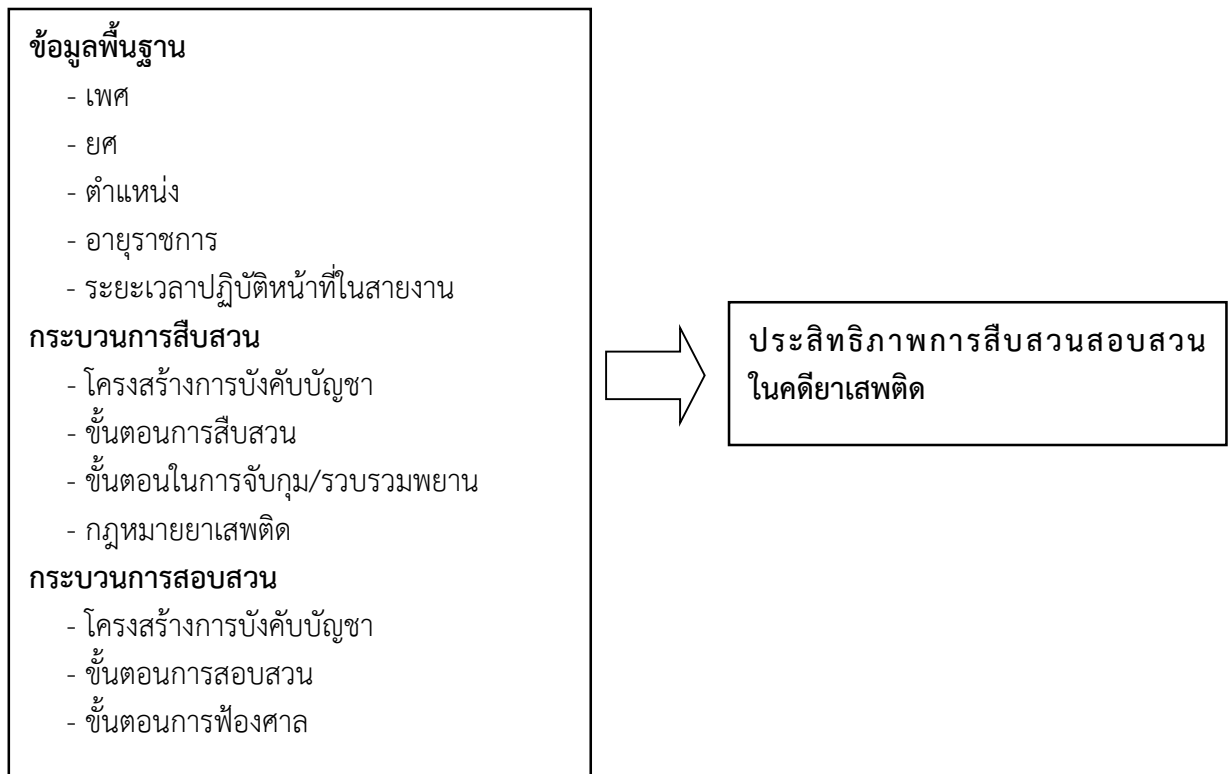
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวนและพนักงานสอบสวนในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ และกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

๑.๓.๔ กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

งานศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด โดยมีการทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด
- แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
- แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ
- หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด

๑.๔ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๔.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เชื่อถือได้ สำหรับการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑.๔.๒ กรอบแนวทางในการปรับปรุงระบบการบริหารด้านการสืบสวนสอบสวนในด้านกฎหมาย ระเบียบ การจัดองค์กร ทรัพยากร รวมทั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ

๑.๕ คำนิยามศัพท์ในการวิจัยครั้งนี้

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๕๖ และประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดคำนิยามคำว่า กระบวนการสืบสวน และกระบวนการสอบสวนไว้แตกต่างกันตามลักษณะและรูปแบบการนำไปใช้ประโยชน์ แต่ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด ได้กำหนดคำนิยามศัพท์ในการวิจัยไว้ดังนี้

การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด

การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

เจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน และสายงานสอบสวนในคดียาเสพติด

ยาเสพติด หมายถึง ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม

โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด เป็นการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปสาระสำคัญและนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสวน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนยาเสพติด

๒.๕ กฎหมาย ระเบียบ ข้อสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามยาเสพติด

๒.๖ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๒.๑.๑ ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลก (๒๕๖๑, ออนไลน์) World Health Organization : WHO ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไป โดยไม่สามารถหยุดเสพได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจ

องค์การสหประชาชาติ (๒๕๖๑, ออนไลน์) ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายความว่า ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “ยาเสพติด” หมายความว่ายาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษและยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง

สรุปว่า ยาเสพติด หมายถึงสารเคมีหรือสารวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีการรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ ซึ่งทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดมีความต้องการเสพเพิ่มขนาดมากขึ้นจนไม่สามารถหยุดเสพได้ และส่งผลทำให้สุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพเสื่อมโทรมลง

และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๘ ให้ความหมาย ยาเสพติดให้โทษ หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

๒.๑.๒ ประเภทยาเสพติด

องค์รอนามัยโลก ได้จัดแบ่งยาเสพติดออกเป็น ๙ ประเภท คือ

- ๑) ประเภทฝิ่นหรือมอร์ฟิน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น เฮโรอีน เพติดีน
- ๒) ประเภทบาบิพูเทรรวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล อะโมบาร์บิทัล พาราลดีไฮด์ เมโพรบาเมท ไดอาซีแอม คลอไดอาซีฟอกไซด์
- ๓) ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้
- ๔) ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน
- ๕) ประเภทโคเคน เช่น โคเคน ใบโคคา
- ๖) ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา
- ๗) ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม
- ๘) ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี เมสคาลีน ดีเอ็มที เมล็ดมอร์นิงโกลี่ ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด
- ๙) ประเภทอื่น ๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิล น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดให้โทษออกเป็น ๕ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)

ประเภทที่ ๒ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ผีนยา (Medicinal Opium)

ประเภทที่ ๓ ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ประเภทที่ ๔ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ หรือประเภท ๒ เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

ประเภทที่ ๕ ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท ๑ ถึงประเภท ๔ เช่น กัญชา พืชกระท่อม

ประจัน มณีนีล (๒๕๒๙) แบ่งประเภทยาเสพติดออกเป็น ๓ ชนิด คือ

๑) แบ่งตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายมนุษย์ ได้แก่

ยากดประสาท ได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟีน เหล้าแห้ง จะทำให้ประสาทมึนชา สมองจิตใจ อารมณ์เยือกเย็นและเฉื่อยชาลง

ยากระตุ้นประสาทสมอง ได้แก่ แอมเฟตามีน ยาบ้า ยาขยันใบกระท่อม จะออกฤทธิ์กระตุ้นยาเร่งเร้าประสาท ทำให้เกิดการตื่นตัว กระวนกระวาย ประสาทสมองไหวตัวอยู่เสมอ

ยาหลอนจิตประสาท เช่น Lysrgide (LSD) Mescaline ทำให้เกิดประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลง รวมทั้งอวัยวะทั้ง ๕ ของร่างกายแปรปรวน มีปฏิกิริยาผิดไปจากความจริงทั้งหมด

ยาที่ออกฤทธิ์หลายอย่างทั้งกดประสาท กระตุ้นประสาทและประสาทหลอน หรือยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสานกัน เช่น กัญชา เมื่อเสพจำนวนน้อยจะเกิดอาการกดประสาทอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ต่อไปถ้าเสพเพิ่มมากขึ้นจะกลายเป็นพิษ มีอาการประสาทหลอนต่อไปได้

๒) แบ่งตามแหล่งที่เกิดของยา ได้แก่

ยาเสพติดธรรมชาติ เป็นยาเสพติดที่กลั่นหรือสกัดได้จากพืชหรือพันธุ์ไม้บางชนิดโดยตรงที่เกิดขึ้นอยู่แล้วตามธรรมชาติ หรือนำสารจากพืชเหล่านี้มาทำกรรมวิธีต่าง ๆ ทางเคมีแปรธาตุไปเป็นยาเสพติดต่อไปได้ เช่น ผีน กัญชา กระท่อม

ยาเสพติดสังเคราะห์ เป็นยาเสพติดที่ผลิตขึ้นในห้องปฏิบัติการทดลองด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ ทางเคมี นำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติได้ โดยสารที่สังเคราะห์ขึ้นนั้นออกฤทธิ์เหมือนยาเสพติดจากธรรมชาติเช่นกัน เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยานอนหลับ ยาระงับประสาท เป็นต้น

๓) แบ่งตามลักษณะของสารที่ใช้ในวงการแพทย์ ได้แก่

ฝิ่นหรือสารที่มีส่วนประกอบของฝิ่น เช่น มอร์ฟิน ทิงเจอร์ฝิ่น เฮโรอีน โคเคอิน รวมไปถึงสารสังเคราะห์หลายอย่างที่มีคุณสมบัติคล้าย ๆ กัน

ยานอนหลับชนิดต่าง ๆ ที่มีผลโดยตรงต่อสมองส่วนกลาง ยาพวกนี้มีจำหน่ายทั่วไป เช่น ฟิโนบาปีโทร เหล้าแห้ง ซอลาเนอรัลทิวินาล รวมทั้งยานอนหลับอื่นที่ใช้บาร์บิทูเรท ได้แก่ ไบรไมค์ คลอโรล ไฮเดรทพาร์ลดีไฮด์ และยาสังเคราะห์ใหม่ เช่น กลูตาไมล์ และเมตาควาโลน

ยากระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน และไบกระตุ้น

ยาที่ทำให้ประสาทหลอน ได้แก่ กัญชา LDS., STP., DMT. ยาเหล่านี้ทำให้ประสาทการรับรู้ของคนเราผิดไปจากเดิม รวมทั้งสารอย่างอื่นและเห็ดบางอย่าง

สารระเหยต่าง ๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ และกาวติดเครื่องใช้ต่าง ๆ

แอลกอฮอล์ ปัจจุบันองค์การอนามัยโลกจัดให้แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งด้วย เพราะเมื่อดื่มจนติดแล้ว จะทำให้ผู้ดื่มมีความต้องการ และเพิ่มปริมาณการดื่มเรื่อย ๆ อีกทั้งมีโทษต่อร่างกายเช่นเดียวกับยาเสพติดอื่น ๆ

๒.๑.๓ สถานการณ์ปัญหาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สรุปลสถานการณ์ปัญหาเสพติดในประเทศ ดังนี้

๑) การลักลอบนำเข้ายาเสพติด

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภูมิภาคอาเซียน และมีอาณาเขตที่ติดกับแหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญ คือ พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ส่งผลให้มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมายังประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งประเทศไทยมีสถานะเป็นพื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งเป็นเส้นทางลำเลียงผ่านไปยังประเทศที่สาม

ยาเสพติดที่ลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย มีการลักลอบนำเข้ามาหลากหลายตัวยาที่สำคัญ ๆ ได้แก่

ยาบ้า ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบนำเข้าในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน รองลงมาเป็นการลักลอบนำเข้าทางพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านจังหวัดบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม เป็นต้น

ไอซ์ ส่วนใหญ่ลักลอบนำเข้าในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน รองลงมาคือพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านจังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม เป็นต้น

เฮโรอีน ส่วนใหญ่ลักลอบนำเข้าในพื้นที่ภาคเหนือ ด้านจังหวัดเชียงราย รองลงมาคือพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านจังหวัดหนองคาย และจังหวัดนครพนม

กัญชา เป็นการลักลอบนำเข้าทางด่านพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดในพื้นที่ จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย และจังหวัดมุกดาหาร

โคเคน เป็นการลักลอบนำเข้าผ่านท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยกลุ่มเครือข่าย ยาเสพติดชาวแอฟริกันตะวันตก

ใบกระท่อม พบการลักลอบนำเข้าด้านชายแดนไทย - มาเลเซีย โดยเฉพาะบริเวณ พื้นที่อำเภอสะเตกา อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา และอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจำนวนมาก ทั้ง ยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน กัญชา และคีตาหมิ่น โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกประเทศเป็นหลัก ซึ่งมีการผลิตยาเสพติดอย่างไร้ขีดจำกัด โดยมีความเกี่ยวพันกับสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน ยังมีปัจจัยภายในประเทศที่ยังส่งผลต่อสถานการณ์ยาเสพติด คือ เครือข่ายยาเสพติดในประเทศและเครือข่ายการค้ายาเสพติดข้ามชาติผู้ค้าขายส่งระดับใหญ่ที่เป็นกลุ่มปิดยังไม่ถูกทำลาย ขณะที่กลุ่มผู้ต้องโทษคดียาเสพติดในเรือนจำยังไม่ยุติพฤติการณ์ ประกอบกับการที่กลุ่มผู้เสพในพื้นที่ พัฒนาระดับขึ้นมาเป็นผู้ค้ารายย่อยในชุมชนได้ง่ายและรวดเร็ว ขณะที่ปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้กลุ่ม ขบวนการค้ายาเสพติด ยังไม่ถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง

๒) กลุ่มนักค้ายาเสพติด

นอกจากกลุ่มนักค้ายาเสพติดที่เป็นคนไทยแล้ว ยังมีกลุ่มนักค้าชาวต่างชาติที่เข้ามา ทำการค้ายาเสพติดในไทย ทั้งในฐานะของนักค้าและผู้รับจ้างลำเลียงยาเสพติด ซึ่งมีหลากหลาย สัญชาติ กลุ่มนักค้าชาวต่างชาติที่เข้ามาเกี่ยวข้องมากที่สุดคือ กลุ่มนักค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนนักค้าชาวต่างชาติอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญ คือ กลุ่มนักค้าชาวแอฟริกัน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบงการ ค้ายาเสพติดข้ามชาติ โดยการใช้หญิงไทยหรือหญิงเอเชีย รวมทั้งชาวต่างชาติอื่น ๆ ให้ดำเนินการค้า/ ลำเลียงยาเสพติดแทน ทั้งการลักลอบลำเลียงผ่านทางท่าอากาศยาน การลักลอบส่งพัสดุไปรษณีย์ ระหว่างประเทศ เป็นต้น กลุ่มเครือข่ายการค้าสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติด ภาพรวมทั้งประเทศ คือ กลุ่มผู้ต้องโทษคดียาเสพติดในเรือนจำที่ยังไม่หยุดพฤติการณ์การค้ายาเสพติด โดยสั่งการให้เครือข่ายภายนอกเรือนจำค้ายาเสพติดแทน ทำให้มีการยกระดับการแก้ไขปัญหการส่ง การการค้ายาเสพติดจากเรือนจำทั้งระบบ โดยการคัดแยกนักโทษคดียาเสพติดรายสำคัญไปไว้เรือนจำ Super Max ที่เรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี ทำให้การสั่งการการค้ายาเสพติดลดระดับความ รุนแรงลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ยังคงพบความเคลื่อนไหวของกลุ่มนักค้ายาเสพติดที่มีการสั่งการผ่านญาติแทน

รูปแบบการซุกซ่อนลำเลียงยาเสพติดจากแนวชายแดนเข้าสู่พื้นที่ตอนในจะมีวิธีการ ที่หลากหลาย เช่น การซุกซ่อนมากับรถบรรทุกพืชผลทางการเกษตร การใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในการ ลำเลียง การดัดแปลงรถยนต์ในการลำเลียง การลักลอบขนส่งโดยรถโดยสารประจำทาง รถไฟ บริษัท ขนส่งสินค้า การส่งทางพัสดุไปรษณีย์ โดยกลุ่มนักค้ายาเสพติดได้มีการพัฒนาด้านข้อมูลข่าวสาร

โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น Line หรือ Facebook ในการติดต่อทำการค้ากันมีการทำธุรกรรม
 อำพรทางการเงินและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การใช้ตัวแทนในการทำธุรกรรมทางการเงินแทน
 เพื่อป้องกันหรือตัดตอนไม่ให้อำพรทางการเงินสามารถจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่หรือผู้อยู่เบื้องหลังได้

ตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติดอีกประการหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่รัฐ
 ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในปี พ.ศ.๒๕๖๐ สถิติการจับกุม
 เจ้าหน้าที่รัฐในคดียาเสพติดลดลงจากเดิม โดยสามารถจับกุมเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
 ได้ ๑๑๕ คน จากเดิมปี พ.ศ.๒๕๕๙ จับกุมได้ ๑๔๐ คน

๒.๑.๔ ผลกระทบของปัญหาเสพติดในสังคมไทย

๑) ผลกระทบต่อตัวบุคคล

๑.๑) ยาเสพติดทุกชนิดส่งผลกระทบโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะด้าน
 บุคลิกภาพและสุขภาพอนามัยกรณีผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดยาจะมีโอกาสติดและแพร่เชื้อเอชไอวี

๑.๒) ผู้ติดยาจะไม่ได้รับการยอมรับและถูกจำกัดสิทธิทางกฎหมายในการสมัครเป็น
 ผู้แทนหรือสมาชิกทางการเมืองรวมทั้งการเข้ารับราชการ

๑.๓) ผู้ใช้สารเสพติดที่เป็นผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะกลุ่มผู้ขับขีรถบรรทุกมัก
 ปฏิบัติงานด้วยความประมาทก่อให้เกิดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุที่นำไปสู่ความเสียหายทั้งชีวิตและ
 ทรัพย์สิน

๒) ผลกระทบต่อครอบครัวชุมชนและสังคม

๒.๑) ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้านนำไปสู่
 ความยุ่งยากขัดแย้งแตกแยกและสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา

๒.๒) ก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากประชาชนและสังคม เนื่องจากเกรงว่าบุตร
 หลานจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือถูกประทุษร้ายจากผู้เสพยาที่มีอาการผิดปกติทางจิต

๒.๓) อาชญากรรมต่อเนื่องต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งผู้ก่อเหตุส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ติดยา

๒.๔) ส่งผลกระทบให้สมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิต
 ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจาก
 โรงเรียนซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ

๓) ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ

๓.๑) คดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นภาระต่องานด้านกระบวนการ
 ยุติธรรมทั้งระบบ ตั้งแต่ ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และการคุมประพฤติ การปรับปรุงกฎหมาย
 ต้องเพิ่มกำลังพลในการปฏิบัติงาน ค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้นและการก่อสร้างสถานที่รองรับผู้ติดยาเสพติด
 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มสูงและทำให้การดำเนินคดีด้านอื่น ๆ เกิดความล่าช้า

๓.๒) ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันโดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่การรับสินบนการกลั่นแกล้งรีดไถแสวงหาผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิดซึ่งทำให้ประชาชนและสังคมเกิดความไม่ศรัทธาและเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ

๔.๑) การผลิตและการค้ายาเสพติดจัดเป็นกลุ่มธุรกิจและเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิตแม้ว่าการค้ายาเสพติดบางส่วนจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เมื่อมีการค้าขายแต่ก็เป็นรายได้สำหรับคนบางกลุ่มที่กระทำความผิดกฎหมายและเอารัดเอาเปรียบสังคม

๔.๒) ธุรกิจการค้ายาเสพติดเป็นธุรกิจที่มีมูลค่ามหาศาลซึ่งข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า ผลการดำเนินงานตามมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ เฉพาะในปี พ.ศ.๒๕๕๕ มีจำนวน ๒,๗๖๑ รายโดยมูลค่าสูงถึง ๑,๔๐๔ ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๕๕, ออนไลน์)

๔.๓) ปัญหายาเสพติดทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อใช้ในการป้องกันปราบปรามบำบัดรักษาและฟื้นฟูแทนที่จะนำไปใช้ในการด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นเช่น การศึกษาการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ

๔.๔) ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเพราะทำให้ภาคธุรกิจภาคเอกชนต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็นรวมทั้งกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์

๕) ผลกระทบต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดจะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทยไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทำให้ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนทางการค้าและธุรกิจต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ประเทศคู่แข่งฉวยโอกาสในการโจมตีประเทศไทย (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ๒๕๕๕)

๒.๑.๕ แนวคิดในการตั้งศาลคดียาเสพติด

ประธานคณะกรรมการการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและยาเสพติด และคณะฯ แถลงเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ การที่รัฐบาลมีนโยบายแก้ปัญหา ยาเสพติดในปัจจุบัน ทำให้มีคดียาเสพติดเข้าสู่ศาลเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการพิจารณาคดีอาญาอื่น รวมทั้งการดำเนินคดียาเสพติดเป็นสาเหตุให้เกิดความล่าช้าในชั้นอุทธรณ์ และฎีกา จนผู้ต้องขังในเรือนจำเกินกว่าที่จะรับได้ คณะกรรมการฯ เห็นว่าควรกำหนดให้มีศาล ยาเสพติดเป็นศาลพิเศษเฉพาะ เพื่อลดระยะเวลาพิจารณาคดี และช่วยให้การพิจารณาคดีอาญาอื่น รวดเร็วขึ้น โดยจากนี้คณะกรรมการฯ จะนำเรื่องไปหารือกับ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการ

สูงสุด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจะจัดเสวนาหัวข้อ ถึงเวลาหรือยังที่ต้องมีศาลยาเสพติด หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นพ้องต้องกันจะเสนอเป็นกฎหมายต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

ความเป็นมาของศาลคดียาเสพติดในสหรัฐอเมริกา

ศาลยาเสพติดจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะซึ่งเป็นคนที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นแทนการพิจารณาคดีในกระบวนการศาลยุติธรรม เพื่อเน้นให้โอกาสผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดที่เป็นคดีไม่ร้ายแรงได้มีโอกาสกลับตัว ช่วยลดการกระทำผิดซ้ำทั้งที่เกี่ยวกับคดียาเสพติด และคดีที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการใช้ยาเสพติดอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีผลต่อเนื่องในการช่วยลดการก่ออาชญากรรมอีกทางหนึ่ง และที่สำคัญที่สุดคือเป็นอีกแนวทางสำหรับโทษทางเลือกหนึ่งที่ใช้ลดปัญหาความแออัดของจำนวนผู้ต้องขังภายในเรือนจำ และสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมต่อไป ศาลยาเสพติดจัดตั้งขึ้นครั้งแรก ณ เมืองไมอามี รัฐฟลอริดา ในปี ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทโคเคน และเฮโรอีน ปัจจุบันนี้ มีศาลยาเสพติดในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวนมากกว่า ๒,๔๐๐ แห่ง

ศาลยาเสพติดยังถือได้ว่าเป็นโทษทางเลือกแทนการลงโทษโดยการจำคุกนั้น กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้กระทำผิดคดียาเสพติดที่ไม่ใช่ประเภทคดีความรุนแรง นอกจากนี้ผู้กระทำผิดที่เข้ารับการพิจารณาคดีของศาลยาเสพติดนั้น จะต้องมีลักษณะของคดีดังนี้ คือต้องไม่เป็นคดีความผิดร้ายแรง ไม่มีประวัติด้านคดีอื่น ๆ มาก่อน และยินยอมที่จะเข้าร่วมโปรแกรมต่างๆ ที่ทางศาลยาเสพติดได้กำหนดให้ โดยผู้เข้าร่วมต้องเป็นผู้จ่ายค่าเข้าร่วมโปรแกรมต่าง ๆ เอง และต้องไม่มีประวัติที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดรายสำคัญ

รูปแบบและการดำเนินการโปรแกรมที่จัดไว้ให้แก่ผู้กระทำผิด

โปรแกรมที่จัดไว้ให้แก่ผู้กระทำผิดมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นพัฒนาพฤติกรรมสั้ยให้แก่ผู้กระทำผิดแทนการส่งตัวเข้าไปในเรือนจำ โปรแกรมที่จัดขึ้นเน้นความหลากหลายและมีความเหมาะสมแก่ผู้เข้าร่วมเป็นสำคัญ ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติในฐานะผู้จัดการโปรแกรมที่ทำงานภายใต้อำนาจกรมราชทัณฑ์ เน้นให้ความรู้ทางการศึกษา และเน้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเข้าใจถึงการใช้ชีวิตที่ถูกต้องแท้จริง เพื่อสามารถกลับไปมีโอกาสด้านสังคมอีกครั้ง ซึ่งทางศาลยาเสพติดจะเป็นผู้ประสานหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือในการดำเนินการโปรแกรมต่าง ๆ โดยดำเนินงานร่วมกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในการช่วยสอดส่องดูแลให้ผู้กระทำผิดเข้าร่วมโปรแกรมตามกำหนด ซึ่งโปรแกรมแบ่งออกไปเป็น ๒ กลุ่มหลัก ที่เรียกว่า Pre Plea case และ Post Plea case

- กลุ่มผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมในกลุ่ม Pre Plea case นั้น จะเป็นกลุ่มผู้กระทำผิดที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติ

- สำหรับกลุ่ม Post Plea case นั้น ผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะเป็นกลุ่มผู้กระทำผิดที่ได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งผู้กระทำผิดที่จะเข้าร่วมโปรแกรมในทั้งสองกลุ่มนี้จะต้องมีคุณสมบัติตามข้อมูลข้างต้น

การดำเนินการเกี่ยวกับโปรแกรมของศาลยาเสพติด ได้กำหนดโปรแกรมเป็น ๓ ระดับ ซึ่งเรียกว่า Path (พาธ) โดยจะแบ่ง เป็น Path ๑ Path ๒ และ Path ๓ ซึ่งผู้เข้าร่วมโปรแกรมจำเป็นต้อง ผ่านทั้ง ๓ ระดับ ซึ่งจะถือว่าจบการเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งในแต่ละระดับจะแบ่งออกเป็นสี่ เช่น Path๑ คือสี่ฟ้า Path๒ คือสี่เหลือง Path๓ คือสี่เขียว แต่สำหรับผู้กระทำผิดผู้หนึ่งจะใช้สีม่วงแทนทั้ง ๓ ระดับ สำหรับเจ้าหน้าที่ที่จัดโปรแกรมแก่ผู้กระทำผิดนั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายนอกผู้มีความเชี่ยวชาญในการจัดโปรแกรมแก่ผู้ติดยาเสพติดมาทำงานร่วมกับศาลยาเสพติดในการจัดโปรแกรมให้แก่ผู้กระทำผิด นอกจากนี้ยังจัดให้มีการพบปะระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็นประจำ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมที่เป็นกลุ่ม Post Plea case จำเป็นต้องได้รับการประเมินคุณลักษณะจากนักจิตวิทยาของศาล โดยจะมีการประชุมระหว่างคณะกรรมการก่อนการพิจารณาตัดสินว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรมนั้นๆ สามารถผ่านการประเมินและเลื่อนสู่ระดับที่สูงขึ้นได้หรือไม่ (เอกกมล ลวดลาย, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

๒.๒ การสืบสวนในคดียาเสพติด

๒.๒.๑ ความหมายของการสืบสวน

ความหมายของการสืบสวนทั้งตามทัศนะของนักวิชาการต่างประเทศ รวมถึงความหมายที่บัญญัติไว้ตามบัญญัติไว้ตามระเบียบ และกฎหมายของไทย

Charles G.Vanderbosch (๑๙๘๖) ให้ความหมายการสืบสวนว่า หมายถึง ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการหาคำตอบของคำถามว่า อะไร เมื่อไร ที่ไหน ทำไม ใคร และอย่างไร อาชญากรรมหรือความผิดที่เกิดขึ้น โดยการรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล (Information) เกี่ยวกับอาชญากรรมมากกว่าเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน (Evidence) และข้อมูลที่ปรากฏในห้องพิจารณาของศาล

Charle E.O' Hara Thomar (อ้างถึงใน โสภณ สารพัฒน์, ๒๕๔๔) ว่า การสืบสวน หมายถึง การค้นหา ชักถามภายในขอบเขตของกฎหมาย เพื่อหาคนหรือสิ่งของที่ใช้ประกอบการกระทำความผิดหรือละเว้นการกระทำตามกฎหมายอันเป็นการชักถามสอบสวนจากสิ่งที่ย้อนหลังไปหาสิ่งที่ไม่รู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อตัดสินความเป็นจริงเท่าที่จะพบได้ในขอบเขตของกฎหมาย

และ Charle E.O' Hara Thomar ได้เสนอแนะในการสืบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติดว่า ปัจจัยพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเสาะหาข้อมูล และจับกุมผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (๒๕๖๒, ออนไลน์) การสืบสวน หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูล การแสวงหาข้อเท็จจริง พหุติการณ์ต่าง และหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเพื่อทราบรายละเอียดของความผิด ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเพื่อจะหาตัวผู้ต้องหา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๓๗ มาตรา ๒ (๑๐) บัญญัติว่า “การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด”

มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้”

และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ มาตรา ๑๗ กำหนดให้เจ้าพนักงานปราบปรามยาเสพติดเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้มีอำนาจดำเนินการสืบสวนคดีอาญาได้ ดังนั้นการปฏิบัติการอำนาจจึงถือเป็นวิธีการหนึ่งในการสืบสวน เพราะเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด

จากนิยามความหมายของการสืบสวนตามทัศนะของนักวิชาการและบัญญัติไว้ตามกฎหมายของไทย ซึ่งสอดคล้องและขยายความซึ่งกันและกัน อาจสรุปได้ว่า การสืบสวน เป็นกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งรวมพยาน หลักฐานเกี่ยวกับการกระทำของความผิดไม่ว่าจะเป็นการกระทำก่อนหรือหลังเกิดเหตุก็ตาม ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเพื่อจะหาตัวผู้ต้องหา

๒.๒.๒ วัตถุประสงค์ของการสืบสวน

การสืบสวนเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เป็นการดำเนินการขั้นต้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เป็นมาตรการที่ใช้ปฏิบัติทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ชนสิทธิ์ ธนพัฒนากุล (๒๕๔๐) กล่าวว่า การสืบสวนซึ่งเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานนั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑) การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

เป็นการสืบสวนก่อนที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันหรือเป็นแนวทางสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ซึ่งผู้มีหน้าที่ในการสืบสวน ได้แก่

๑.๑) ความรู้ทั่วไปในท้องที่ เช่น ภูมิประเทศ สถานที่ สิ่งของต่าง ๆ บุคคลที่อยู่ในท้องที่ และนำมาประมวลเป็นข้อเท็จจริง

๑.๒) ความรู้เกี่ยวกับประวัติอาชญากรหรือบุคคลที่พฤติกรรมโน้มเอียงไปในทางผิดกฎหมาย เช่น ผู้เคยต้องโทษ ติดยาเสพติด ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง อันธพาล เป็นต้น

๑.๓) ความรู้เกี่ยวกับแหล่งข่าวต่าง ๆ เช่น ร้านเสริมสวย ร้านตัดผม ร้านกาแฟ

๒) การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

เป็นการสืบสวนหลังจากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งแบ่งได้ ๓ ประการ คือ

๒.๑) ในกรณีจับกุมตัวผู้กระทำความผิด การสืบสวนจะเป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาหลักฐานจากบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

๒.๒) ในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่ยังไม่จับตัวไม่ได้ จะเป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับรายละเอียดแห่งความผิดเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดด้วย

๒.๓) ในกรณีที่ไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด และยังไม่ทราบรายละเอียดแห่งความผิด เป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานให้ได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด กระทำความผิดอะไร เมื่อใด ที่ไหน กระทำความผิดทำไม และอย่างไร

วิคินี วงศ์นิติ (๒๕๕๐) กล่าวว่า การสืบสวนนั้นถือว่าเป็นกระบวนการที่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด

๑) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน วัตถุประสงค์ของการสืบสวนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นและเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็น “การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ” (Preventive Investigation) การสืบสวนก่อนที่จะมีการกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ในการป้องกันมิให้ผู้ใดคิดจะทำอาชญากรรมให้ไม่กล้ากระทำความผิด สอดคล้องกับประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีที่กำหนดให้การสืบสวนเป็นปัจจัยของข้อมูลสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานสำหรับการวางแผนทางในการป้องกันมิให้กระทำความผิดเกิดขึ้น

๒) เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด มีความมุ่งหมายเพื่อทราบปราชญ์อาชญากรรมซึ่งเป็นกรณีความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะเป็นเหตุการณ์ที่ตำรวจพบเห็นหรือมีผู้แจ้งให้ทราบก็ตาม เรียกว่า “สืบสวนเมื่อมีเหตุเกิดขึ้น” (Primary Investigation) และตำรวจต้องการทราบรายละเอียดแห่งความผิด เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจะเป็นผู้ที่ช่วยรวบรวมพยานหลักฐานให้กับการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เพื่อจะได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

๒.๒.๓ อำนาจในการสืบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๔๗๗ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้

มาตรา ๒ (๑๖) บัญญัติว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพศติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ผู้ตรวจการ” หมายความว่า “ข้าราชการสังกัดกรมการขนส่งทางบก” ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจการตามพระราชบัญญัตินี้” ซึ่งเป็นคำนิยามที่เกิดขึ้นใหม่โดยพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้ผู้ตรวจการสามารถดำเนินการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ได้ ซึ่งเดิมต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมปราบปราม

มาตรา ๕๗ ทวิ วรรคหนึ่ง “ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับรถหยุดเพื่อทำการตรวจสอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้” กับมีอำนาจสั่งให้บุคคลใดปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ จะว่ากล่าวตักเตือนหรือสั่งเป็นหนังสือให้ผู้นั้นไปรายงานตนต่อนายทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง เพื่อดำเนินการเปรียบเทียบปรับก็ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความผิดดังกล่าวมีโทษจำคุก ให้ผู้ตรวจการนำตัวผู้นั้นส่งพนักงานสอบสวนผู้มีความอำนาจเพื่อดำเนินคดีต่อไป

จากนิยามความหมายที่กล่าวมาในข้างต้นสรุปได้ว่า ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจทำการสืบสวนคดีได้ รวมถึงพศติ เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ และ ผู้ตรวจการซึ่งเป็นข้าราชการสังกัดกรมการขนส่งทางบก สอดคล้องกับศูนย์การศึกษากระบวนการและการศึกษาตามอัธยาศัย (ออนไลน์, 2562) ว่าผู้ตรวจการกรมการขนส่งทางบก จึงเป็น “พนักงานฝ่ายปกครอง” ตามนิยามของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๖) ด้วยทำให้มีอำนาจในการสืบสวนการกระทำต่างๆ ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้

๒.๒.๔ ขั้นตอนและเทคนิคการสืบสวนในคดียาเสพติด

๒.๒.๔.๑ ขั้นตอนในการสืบสวน

ขั้นตอนในการสืบสวนคดียาเสพติดนั้นไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายหรือในระเบียบแต่อย่างใด แต่มีนักวิชาการและผู้มีประสบการณ์ได้เสนอขั้นตอนในการสืบสวนเบื้องต้นไว้ดังนี้

ชนสิทธิ์ ธนพัฒนากุล (๒๕๔๐) กล่าวว่า การสืบสวนนั้นมีจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ คือ การรู้หรือระบุตัวผู้กระทำความผิด, การติดตามสืบสวนจนกระทั่งรู้ว่าผู้กระทำได้หลบหนีไปอยู่ที่ใดแล้วจับกุม และการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำสู่ศาล ซึ่งชนสิทธิ์ ธนพัฒนากุลกล่าวว่าเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสืบสวน สามารถแยกขั้นตอนในการสืบสวน ดังนี้

๑) การระบุตัวผู้กระทำความผิด (Identifying The Criminal)

เป็นการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้รู้ว่าผู้ใดเป็นผู้ประกอบอาชญากรรมนั้น หรือเป็นผู้กระทำความผิดในคดีนั้น ซึ่งพนักงานสอบสวนจะรู้จักจาก

๑.๑) พยานบุคคล หรือประจักษ์พยาน (Eyewitness) คือ พยานที่รู้จักตัวรูปร่างหน้าตาของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง พยานประเภทนี้จะมีน้ำหนักมากในการพิจารณาของศาล

คำสารภาพของผู้ต้องหา (Confession) เป็นความมุ่งหมายสำคัญของการสืบสวนที่พนักงานสอบสวนพยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำสารภาพที่แท้จริงของผู้ต้องหา

๑.๒) พยานแวดล้อม (Circumstantial Evidence) ผู้กระทำความผิดอาจถูกระบุได้ทางอ้อม โดยใช้ข้อเท็จจริง หรือเหตุแวดล้อมกรณีซึ่งเป็นสิ่งเดียว หรือเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริง ทำให้สามารถโยงไปถึงตัวผู้กระทำความผิดนั้นได้

๒) การติดตามและการรู้ที่หลบซ่อนของผู้กระทำความผิด (Tracing and Locating the Criminal) เป็นขั้นตอนของการสืบสวนที่เกี่ยวกับการติดตามสอบสวน จนกระทั่งรู้ว่าผู้กระทำความผิดนั้นหลบหนีไปอยู่ที่ใด เพื่อจับกุมต่อไปการที่จะรู้ถึงที่หลบซ่อนของผู้กระทำความผิดก็จำเป็นที่จะต้องรู้ถึงอาชีพการทำงาน ประเภทของคดี ลักษณะนิสัยเป็นส่วนประกอบด้วย

๓) การพิสูจน์ความผิด (Proving the Guilt) หมายถึง การสืบสวนหาพยานหลักฐานมาประกอบสำนวนการสอบสวน เพื่อนำคดีสู่ศาล เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาอย่างมีประสิทธิภาพและศาลลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่า จำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

และชนสิทธิ์ ชนพัฒนานุกูล เพิ่มเติมว่าการสืบสวนสามารถแบ่งขั้นตอนออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑) การสืบสวนเบื้องต้น (Primary Investigation)

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไปถึงที่เกิดเหตุแล้ว ควรรีบดำเนินการ ๕ ประการ คือ

- ดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยทันที
- ให้ความช่วยเหลือ รักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยทันที
- ควบคุมจำกัดเขตการรุกล้ำเข้ามาภายในบริเวณที่เกิดเหตุจากบุคคลที่ไม่

เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเคลื่อนย้าย ทำลาย หรือความเสียหายของวัตถุพยานต่าง ๆ

- จัดเก็บรวบรวมทุกสิ่งทุกอย่างอันอาจให้เป็นวัตถุพยานหลักฐานที่จะอธิบาย

รายละเอียดแห่งการเกิดอาชญากรรมให้ได้มากที่สุด

- การเริ่มจัดทำเป็นรายงานหรือสำนวนประกอบการปฏิบัติการในแต่ละครั้ง

อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกต้อง

๒) การสืบสวนต่อเนื่อง (The Follow-up Investigation)

อันเป็นลักษณะของการปฏิบัติการต่อเนื่องจากการสืบสวนเบื้องต้น โดยจะมีขั้นตอนการดำเนินการ ๖ ขั้นตอน คือ

- การสอบปากคำผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยถ้าจับกุมได้ในสถานที่เกิดเหตุแล้ว
- การสอบถามพยานรู้เห็นเหตุการณ์

- การค้นหา สํารวจ ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เพื่อหาวัตถุพยานหลักฐานเพิ่มเติม ซึ่งอาจต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาการตำรวจ

- การทดลอง ทบทวน ทำแผนประทุษกรรม เพื่ออธิบายเรื่องราวการเกิดอาชญากรรม โดยอาศัยจากการสืบสวนเบื้องต้น และประสบการณ์ที่ได้มาจากการเกิดอาชญากรรมที่คล้ายคลึงกัน

- ค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมจากแหล่งข้อมูลตำรวจเพื่อสนทนาค้นหาข้อมูลประกอบการสืบสวน เพื่อหารายละเอียดของการกระทำผิด และเพื่อรู้ตัวคนร้ายที่แท้จริง ตลอดจนเพื่อหารายละเอียดเกี่ยวกับเหยื่อและแรงจูงใจในการกระทำผิด

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๗ กำหนดว่า ในกรณีจำเป็น และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานผู้ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณีมีอำนาจปฏิบัติการอำพราง เพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

การอำพราง หมายความว่า การดำเนินการทั้งหลายเพื่อปิดบังสถานะหรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ โดยลวงผู้อื่นให้เข้าใจไปทางอื่น หรือเพื่อมิให้รู้ความจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน และมีเหตุอันสมควร ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจปฏิบัติการอำพราง เพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไปก่อน แล้วรายงานผู้มีอำนาจอนุญาตตามวรรคหนึ่งโดยเร็วการอนุญาตและการอำพรางตามวรรคหนึ่ง รวมทั้งการดำเนินการตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ในกฎกระทรวงดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วย

การกระทำและพยานหลักฐานที่ได้มาจากการอำพรางของเจ้าพนักงานตามมาตรา นี้ ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๙ กำหนดว่า ในกรณีจำเป็น และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณีมีอำนาจครอบครองหรือให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม ทั้งในและนอกราชอาณาจักร เพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดได้

ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนั้น โดยในการมอบหมาย ให้คำนึงถึงระดับความรับผิดชอบของผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

การครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม หมายความว่า การครอบครองชั่วคราวซึ่งยาเสพติด เพื่อส่งต่อแก่ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ คำสั่ง หรือการสะกดรอยติดตามของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ การส่งต่อนั้น ให้รวมถึง การนำเข้าหรือส่งออกเพื่อการส่งต่อในหรือนอกราชอาณาจักรด้วย

การขออนุญาต การอนุญาต การครอบครอง ระยะเวลาในการครอบครอง หรือการให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ในกฎกระทรวงดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วยการกระทำและพยานหลักฐานที่ได้มาจากการกระทำของเจ้าพนักงานตามมาตรานี้ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

๒.๒.๔.๒ เทคนิคการสืบสวนคดียาเสพติด

วัฒนา เกิดผล (๒๕๕๕,ออนไลน์) ได้เสนอเทคนิคการสืบสวนคดียาเสพติด ไว้ในแนวทางและมาตรการการดำเนินการต่อข้อร้องของประชาชน ๑๓๘๖ ว่าเทคนิคการสืบสวนที่ใช้เป็นประจำมี ๕ วิธี ได้แก่ ๑) การตรวจสอบทะเบียนประวัติ (Record Exploitation) และการหาข่าวสารจากแหล่งข่าวต่าง ๆ (Source of Information) ๒) การเฝ้าตรวจและการติดตามสะกดรอย ๓.การใช้ผู้ให้ข่าวและการใช้สายลับ ๔) การล่อซื้อยาเสพติด ๕). การตรวจค้น

๑) การตรวจสอบทะเบียนประวัติ (Record Exploitation) และการหาข่าวสารจากแหล่งข่าวต่าง ๆ (Source of Information)

๑.๑) การตรวจสอบทะเบียนประวัติ (Record Exploitation) คือ ตรวจสอบกับระบบฐานข้อมูลที่มีในทะเบียนประวัติ เช่น ทะเบียนผู้เข้าผู้ใช้โทรศัพท์ การใช้โทรศัพท์เพื่อติดต่อประสานงานระหว่างผู้กระทำความผิด ทะเบียนประวัติอาชญากรรม ทะเบียนยานพาหนะ ทะเบียนราษฎรทะเบียนพาณิชย์ เป็นต้น โดยมีขั้นตอนการตรวจสอบทะเบียนประวัติ ดังนี้

- ตรวจสอบข้อมูลภายในหน่วยงานก่อน
- ตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานข้างเคียงที่ปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกัน หรือคล้ายกัน ซึ่งเป็นกรณีไม่พบข้อมูล หรือมีข้อมูลไม่สมบูรณ์หลังจากที่ได้ตรวจสอบภายในหน่วยงาน

๑.๒) หาข่าวสารจากแหล่งข่าวต่าง ๆ (Source of Information) ในกรณีไม่มีข้อมูลหรือข้อมูลไม่สมบูรณ์ ไม่มีรายละเอียดเพียงพอ ต้องดำเนินการหาข่าวสารจาก

- แหล่งข่าวเปิด (Overt Source) ได้แก่ ข่าวสารที่มีการเผยแพร่อยู่ทั่วไป เช่น ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ สมุดโทรศัพท์ นิตยสารต่าง ๆ หนังสือที่ระลึกแจกตามงานต่าง ๆ
- แหล่งข่าวกึ่งปิดกึ่งเปิด (Semi-Overt Source) ได้แก่ ข่าวสารที่ได้เปิดเผยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันซึ่งในบางครั้งต้องมีหนังสือขอความร่วมมือในการขอข้อมูล เช่น หลักฐานทางทะเบียน ประวัติส่วนบุคคล เป็นต้น
- แหล่งข่าวปิด (Covert Source) ได้แก่ ข่าวสารที่ได้จากการปฏิบัติงานสืบสวนไม่ว่าจากหน่วยงานเดียวกัน หรือหน่วยงานข้างเคียง บางครั้งอาจใช้เครื่องมือเทคนิคต่าง ๆ

๒) การเฝ้าตรวจ (Monitoring) และการสะกดรอยติดตาม (Surveillance) การเฝ้าสังเกตการณ์ หรือติดตามบุคคล ยานพาหนะ หรือสถานที่ อย่างติดต่อกันตลอดเวลา หรือในช่วง

ระยะเวลาหนึ่ง โดยไม่ให้ผู้ถูกเฝ้าสังเกตการณ์หรือผู้ถูกติดตามรู้ตัว เพื่อทราบพฤติกรรมหรือความเคลื่อนไหวของบุคคลนั้น หรือผู้ที่เกี่ยวข้องและการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากการสำรวจ

๒.๑) การสำรวจสถานที่ และการวางจุด เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาคารบ้านเรือนหรือพื้นที่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์หรือนำมาประกอบพิจารณาในการปฏิบัติการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบรายละเอียดของสถานที่นั้น ๆ เตรียมแนวทางปฏิบัติการค้นหาเส้นทางเข้าออกที่ดีที่สุด หาจุดเฝ้าสังเกตการณ์ ถ่ายภาพ วางแผนปฏิบัติการ รักษาความปลอดภัยของข่าวสารที่ใช้ตรวจสอบรายงานของสายลับ การอำพรางตัว การเขียนรายงานข่าวสาร โดยแยกเป็น

๒.๒) การเตรียมการสะกดรอย

เตรียมการสะกดรอยต้องประกอบด้วยรายละเอียดข่าวสาร กำลังเจ้าหน้าที่ ยานพาหนะ น้ำมัน เงินสำรอง และอุปกรณ์การสืบสวน (เครื่องมือสื่อสาร, วิทยุเทป, กล้องถ่ายภาพ, วีดีโอ, เครื่องมือพิเศษ)

๓) การใช้ผู้ให้ข่าว (Source Information) และการใช้สายลับ (Cooperating individuals)

ผู้ให้ข่าว คือ บุคคลหรือองค์กรใด ๆ ที่สามารถให้ข่าวสารหรือข่าวกรองในเรื่องต่าง ๆ โดยข่าวสารนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมหรือข่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาชญากรรมแต่โดยทั่วไป

สายลับ คือ บุคคลที่เข้าถึงเป้าหมายและข่าวสารที่ต้องการ และเป็นบุคคลที่มีจุดอ่อนให้สามารถชักจูงเข้ามาร่วมงานหรือให้ข่าวสารกับเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้โดยสมัครใจเข้ามาเป็นสายลับเอง หรือถูกชักชวน หรือเลือกโดยเจ้าหน้าที่ หรือในบางครั้งอาจถูกสถานการณ์บีบบังคับให้เป็นสายลับเพื่อแลกเปลี่ยนกับบางสิ่งบางอย่าง

๓.๑) วัตถุประสงค์การใช้ผู้ให้ข่าวและสายลับ

สืบสวนจากแหล่งข่าวบุคคล เป็นวิธีที่สำคัญเพราะข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ในการกระทำผิด โดยข่าวสารที่ได้จากสายลับจะมีรายละเอียดชัดเจนหากเป็นการให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ

๓.๒) ข้อพึงระวัง

การใช้สายลับเจ้าหน้าที่ต้องพึงระมัดระวัง เพราะสายลับจะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด หรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด การใช้สายลับมีทั้งคุณและโทษ จากการพิจารณาหนังสือร้องเรียนเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่รัฐ พบว่าส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้สายลับไม่ว่าจะใช้สืบสวนหรือใช้จับกุมโดย ผู้ร้องเรียนไม่รู้ว่าเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นกำลังใช้สายลับทำงาน

๓.๓) แนวทางปฏิบัติการใช้สายลับที่เจ้าพนักงานควรยึดถือ

(๑) สืบสวนสายลับ กรณีสายลับเข้ามาหาเจ้าพนักงานโดยสมัครใจต้องสืบสวนสายลับ ต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ให้ได้ว่า การเข้ามาเป็นสายลับเนื่องจากอะไร เช่น เกิดความกลัว ต้องการแก้แค้น ต้องการค่าตอบแทน มีสาเหตุอื่นแอบแฝง เช่น ต้องการกำจัดคู่แข่ง แกล้งเอาข่าวที่

ไม่มีค่ามาแจ้งบิดเบือนจากข้อเท็จจริงเพื่อตีความสงสัยไปจากตัว ชอบโอ้อวด หรือสำนักคิด ต้องการกลับตัว ต้องการช่วยเหลือสังคม

(๒) เวลาพบสายลับอย่าไปคนเดียวโดยเฉพาะสายลับที่เป็นผู้หญิงควรมีเจ้าหน้าที่ในชุดปฏิบัติการอย่างน้อยหนึ่งนายไปด้วย ต้องทำความรู้จักบ้านสายลับและคนในครอบครัว รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อเพื่อสะดวกในการติดตามตัว

(๓) ต้องรายงานผู้บังคับบัญชาระดับเหนือขึ้นไปให้ทราบที่กำลังใช้สายลับปฏิบัติงาน

(๔) หากเห็นว่าภารกิจที่มอบหมายให้สายลับทำมีผลงานเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนจับกุมให้ขึ้นทะเบียนประวัติสายลับไว้ เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงการปฏิบัติงาน

(๕) การปฏิบัติงานของสายลับทุกภารกิจ ต้องได้รับมอบหมาย กำหนดระยะเวลา และอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานตลอดเวลา

(๖) สายลับไม่มีสิทธิพิเศษที่จะประกอบอาชญากรรมได้ และไม่มี การช่วยเหลือ หรือป้องกัน ให้รอดพ้นจากการถูกดำเนินคดี

(๗) การมอบภารกิจให้สายลับต้องเป็นภารกิจเฉพาะและชัดเจน โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาก่อน

(๘) ห้ามนัดสายลับมาพบที่บ้านเจ้าหน้าที่ หรือนัดพบที่บ้านสายลับเด็ดขาด

(๙) หากหมดความจำเป็น หรือไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสายลับได้ ให้ยกเลิกการใช้สายลับนั้นเสีย

๓.๔) ข้อพึงระวัง

ไม่มีสายลับคนใดที่มีค่าพอต่อการเสี่ยงต่อชื่อเสียงหรืองานในอาชีพของท่าน

๔) การล่อซื้อ (Buy and Bust)

ทั้งนี้โดยหลักกฎหมายสากลการกระทำความผิดจะต้องไม่ได้เกิดจากการจงใจของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น ก่อนทำการล่อซื้อจะต้องมีการสืบสวนจนพบว่าบุคคลที่ทำการสืบสวนมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดจริง แต่ยังไม่สามารถสืบทราบว่ายาสเสพติดอยู่ที่ไหน และไม่สามารถทำการสืบสวนด้วยวิธีอื่นได้อาจต้องใช้เวลาที่นานออกไป พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดอาจเปลี่ยนไป จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงที่มาของยาเสพติดให้ได้ โดยการสร้างสถานการณ์สมมติเพื่อให้ผู้กระทำความผิดแสดงยาเสพติดของกลางให้ปรากฏ ในการพิจารณาในการล่อซื้อ อาจแยกออกได้เป็น ๒ กรณี คือ

๔.๑) กรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิด แต่ถูกหลอกลวงให้กระทำความผิด ในทางกฎหมายถือว่าเป็นพยานหลักฐานอันเกิดจากการหลอกลวงด้วยประการใดอันมิชอบด้วยกฎหมายตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒๒๖ ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อผู้นั้นได้

๔.๒) เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ลงมือกระทำอยู่ก่อนแล้ว แต่ยังขาดพยานหลักฐานที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี เจ้าหน้าที่จึงใช้วิธีการล่อซื้อเพื่อเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ไม่ถือว่าเป็นการหลอกลวงให้กระทำความผิด สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

ทั้ง ๒ กรณี จึงต่างจากการล่อซื้อยาเสพติดเนื่องจากยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่อนุญาตให้ใครมียาเสพติดไว้ในความครอบครอง จึงเป็นความผิดนับจากมีการครอบครอง

องค์ประกอบของการล่อซื้อ ประกอบด้วยส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้อง ๓ ส่วน ดังนี้

(๑) ผู้ค้ายาเสพติด หรือผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นตัวละครสำคัญหรือเป็นลูกน้องหรือบุคคลในกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เข้าเจรจาส่งมอบยาเสพติดหรือรับเงินล่อซื้อจากเจ้าหน้าที่ อำพรหรือสายลับ

(๒) ผู้ซื้อยาเสพติด คือ สายลับ หรือเจ้าหน้าที่อำพรที่เข้าทำการล่อซื้อ
พยานหลักฐานการกระทำความผิด

ได้แก่ ยาเสพติดที่ทำการล่อซื้อ เงินล่อซื้อ ภาพถ่ายการพบปะ หรือเจรจาขณะทำการล่อซื้อ การส่งมอบยาเสพติด หรือยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น

(๑) ลักษณะการกระทำความผิดของผู้ค้ายาเสพติด อาจแบ่งตามพฤติการณ์ได้เป็น ๓ ประเภท คือ

(๑.๑) ผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย คือ ผู้ค้ายาเสพติดที่พัฒนาตนเองขึ้นมาจากผู้เสพ เพื่อนำเงินส่วนกำไรที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด มาซื้อยาเสพติดที่ใช้ในการเสพในแต่ละวัน ผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน ไม่มีการงานเป็นหลักแหล่ง ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดหรือแหล่งเสื่อมโทรม การค้ายาเสพติดในแต่ละครั้งจะมีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่ชำระเป็นเงินสด มักจะขายให้แก่ผู้ซื้อโดยตรง เพื่อผู้ซื้อนำไปเสพ

(๑.๒) ผู้ค้ายาเสพติดรายกลาง อาจเป็นนักค้ายาเสพติดรายย่อยที่พัฒนาตัวขึ้นมา หรืออาจเป็นบุคคลที่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งอยู่แต่เดิมแล้ว แต่ต้องการหาเงินจำนวนมาก ๆ ด้วยวิธีง่าย ๆ จึงเลือกที่จะเสี่ยงทำการค้ายาเสพติดเพื่อให้ได้เงินมาตามที่ต้องการ โดยเริ่มเข้าไปติดต่ोजัดหายาเสพติดจากผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ ซึ่งอาจติดต่อแบ่งผลประโยชน์ให้นายหน้าในการชักนำให้รู้จักกับผู้ค้ายาเสพติด และแนะนำลูกค้ายาเสพติดให้เป็นการดำเนินการที่ไม่มีเครือข่ายกว้างขวางมากนัก

(๑.๓) ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ เป็นการค้ายาเสพติดที่มีการกระทำกันเป็นลักษณะขบวนการ มีนายทุนยาเสพติดเป็นผู้บงการ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในองค์กรอย่างเด็ดขาดตามบทบาทหน้าที่ของตน ดังนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กันทางด้านจิตใจ มีการตัดตอนหรือมีตัวกลางในทุกขั้นตอน เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ การแบ่งปันผลประโยชน์จะเป็นลักษณะการจ่ายค่าจ้าง ค่าตอบแทนความเสี่ยงในแต่ละครั้ง

(๒) ขั้นตอนการดำเนินการล่อซื้อ

การล่อซื้อแต่ละขั้นตอนจะมีความซับซ้อนและยากง่ายแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าเป้าหมายในการล่อซื้อมีความระมัดระวังตัวสูง มีการปกปิดวิธีการจำหน่ายยาเสพติดแบบใดอย่างไร โดยทั่ว ๆ ไปการล่อซื้อแบ่งได้เป็น ๗ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การหารายละเอียดของการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวน โดยวิธีการล่อซื้อ ต้องทราบรายละเอียดของการกระทำความผิด ยิ่งมีความชัดเจนมากเท่าไร การล่อซื้อย่อมประสบความสำเร็จมากเท่านั้น สิ่งที่ต้องทราบ คือ ผู้กระทำความผิดเป็นใคร อายุเท่าไร การแต่งกาย ตาหนิ รูปพรรณ ที่แตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร สถานที่กระทำความผิด เช่น บ้านเลขที่ ตรอกซอย ถนน ลักษณะที่สังเกตเห็นชัดเจนและหาพบได้ง่าย สถานที่ที่ซุกซ่อนหรือเก็บยาเสพติด ลักษณะและพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ประเภทยาเสพติด เวลาการกระทำความผิด วิธีการค้าขาย การส่งมอบเงินและยาเสพติด หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ ยานพาหนะที่ใช้หรือที่เกี่ยวข้อง อาวุธที่มีหรือใช้ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การเตรียมการก่อนการล่อซื้อ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติควรทำรายงานการสืบสวนเป้าหมายนักค้ายาเสพติดรายที่จะมีการล่อซื้อเสนอผู้บังคับบัญชาเป็นลำดับ ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและปฏิบัติการจริง เพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนว่ามีการสืบสวนมาก่อน มิได้เกิดจากการกลั่นแกล้ง หลักฐานการขออนุมัติเงินที่ใช้ล่อซื้อ บันทึกประจำวัน เงินล่อซื้อเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่ามีการค้ายาเสพติดกันจริง ธนบัตรล่อซื้อที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้ถ่ายเอกสารไว้ที่ตัวเจ้าหน้าที่เมื่อมีการตรวจค้นให้นำออกแสดงให้ หรือทำตาหนิไว้เพื่อความรวดเร็วในการตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ ๓ การวางแผนการล่อซื้อ ก่อนการปฏิบัติการล่อซื้อ จะต้องมีการประชุมเตรียมการเจ้าหน้าที่เพื่อทราบพฤติการณ์การกระทำความผิดของเป้าหมาย แจกแผนปฏิบัติให้ทราบ วางแผนการอย่างรอบคอบและทบทวนให้เข้าใจวิธี ขั้นตอนการปฏิบัติ จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ สะกดรอย คุ่มกัน เจ้าหน้าที่อำพราง ต้องไม่มีลักษณะเด่นเป็นกลมกลืนกับพื้นที่ ใครสังเกตการณ์ กำหนดการจดจำ ลักษณะของผู้กระทำความผิด สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี การเข้าตรวจค้นจับกุม ควบคุมและการส่งการ การสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด รวมถึงการกำหนดแผนการรองรับกรณีมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ขั้นตอนที่ ๔ การปฏิบัติการล่อซื้อ ในขั้นตอนนี้มีสิ่งที่จะต้องกระทำหลายประการ อาทิ การวางแผนในการกำหนดจุดให้เจ้าหน้าที่ชุดต่าง ๆ อยู่ ซึ่งต้องเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดได้รวดเร็ว และควรคำนึงถึงเส้นทางเข้าออกและทางหลบหนี การทำตาหนิหรือถ่ายเอกสารเงินล่อ เมื่อล่อซื้อได้แล้วกำหนดเงื่อนไขการล่อซื้อของเจ้าหน้าที่อำพรางหรือสายลับ ในการสืบสวนคดียาเสพติดด้วยวิธีการล่อซื้อในระดับรายกลางและรายใหญ่นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เจ้าหน้าที่อำพรางในการเข้าไปเจรจาซื้อขายยาเสพติดกับกลุ่มนักค้ายาเสพติดเพื่อเป็นการสืบสวนหาข่าวสารเชิงลึก อีกทั้งเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ประกอบการสืบสวน

จับกุมผู้กระทำความผิดและใช้เป็นพยานหลักฐานสำหรับดำเนินคดีในชั้นศาล) กำหนดการใช้สัญญาณในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการล่อซื้อจะต้องเก็บรายละเอียดให้ได้มากที่สุด เช่น ลักษณะรูปร่าง การแต่งกาย ลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด สถานที่เก็บหรือซุกซ่อนยาเสพติด หรือเงินล่อซื้อ ลักษณะของบ้านหรือสถานที่ที่มีการล่อซื้อ

ขั้นตอนที่ ๕ การเข้าตรวจค้นจับกุม เป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วและระมัดระวังเป็นอย่างมาก หากเนินช้าจะทำให้ผู้กระทำความผิดไหวตัว อาจมีทำลายหลักฐาน ยาเสพติดหรืออาจต่อสู้อย่างรุนแรงได้ จุดมุ่งหมายในขั้นตอนนี้เพื่อให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้พร้อม ยาเสพติดของกลาง และพยานหลักฐานอื่นที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งจะได้จากการตรวจค้นเมื่อจับกุมผู้กระทำความผิดได้ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญา และคดีทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดต่อไป

ขั้นตอนที่ ๖ การรวบรวมพยานหลักฐานในคดี พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี เช่นที่มีไว้เป็นความผิดยาเสพติด สารเคมีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด ที่ได้มาจากการกระทำความผิด เงินที่ได้จากการขายยาเสพติด พยานหลักฐานประกอบ ได้แก่ อุปกรณ์การแบ่งบรรจุ หลอดกาแฟ กระดาษ ถุงพลาสติก เทียนไข หลักฐานที่ได้จากการปฏิบัติการ เช่น บันทึกการจับกุม บันทึกการรับสารภาพ บันทึกตรวจค้น รายงานการสืบสวน บันทึกการขออนุมัติเงินล่อซื้อ พยานบุคคลที่สังเกตการณ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่รับผิดชอบจะต้องพิจารณารวบรวมไว้ให้มากและรัดกุม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ ๗ การแจ้งข้อกล่าวหาจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ได้จากการปฏิบัติการล่อซื้อ และพยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้รวบรวมไว้ทั้งก่อนและหลังการจับกุมผู้กระทำความผิด โดยจะต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้สอดคล้องและรับกับพยานหลักฐานที่มีอยู่ ให้ครบทุกฐานความผิด

(๓) ข้อพิจารณาก่อนการตัดสินใจใช้วิธีการล่อซื้อ

ก่อนที่ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ประกอบกัน กล่าวคือ

๓.๑) ต้องประมวลวิเคราะห์จากข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่เชื่อได้ว่าเป้าหมายเป็นผู้ค้ายาเสพติดจริง ซึ่งจะเป็นผู้ค้ารายใหญ่ หรือรายย่อยก็ได้ และไม่สามารถใช้วิธีการสืบสวนด้วยวิธีอื่นได้

๓.๒) มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการสืบสวนด้วยวิธีการล่อซื้อ เพื่อแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการจับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องในข้อหาจำหน่ายยาเสพติด และ/หรือ ดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ โดยเฉพาะนายทุนหรือผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญซึ่งจะไม่ดำเนินการด้วยตนเอง แต่จะใช้ผู้อื่นดำเนินการแทน ทำให้การจับกุมจะได้แต่เฉพาะผู้ค้ายาเสพติดระดับลูกมือเท่านั้น

๒.๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสวน

ตำรวจภูธรภาค ๓ (๒๕๖๑, ออนไลน์) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งการสืบสวน สรุปได้ดังนี้

๑) การสืบประวัติความเป็นมาของผู้เสียหาย เป็นแนวทางในการที่จะนำไปสู่ข้อเท็จจริงในคดีโดยตรง ฉะนั้นในการสืบสวนให้ทราบถึงประวัติของผู้เสียหาย ความเป็นมาตลอดทั้งความเกี่ยวพันอื่น ๆ ของผู้เสียหายย่อมนำมาซึ่งประโยชน์ของการสืบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดเป็นอย่างยิ่ง

๒) การสืบสวนหาแหล่งข่าวหรือข้อมูลจากผู้ให้ข่าว ไม่ว่าจะเป็นการสืบเสาะก่อนเกิดเหตุหรือ หลังเกิดเหตุ เป็นการสืบเสาะหาแหล่งข่าวสารหรือข้อมูลจากพลเมืองดีจากผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน จากบุคคลต้องสงสัย จากพยานบุคคล หรือจากบุคคลที่เจ้าพนักงานได้มอบหมายให้ไปทำการสืบสวนข่าวโดยทางลับหรือจากแหล่งข่าวต่าง ๆ โดยการประเมิน วิเคราะห์ข่าวที่ได้รับว่ามีมูลน่าเชื่อถือเพียงใดหรือไม่

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลหรือจำลองแบบลำดับเหตุการณ์อาชญากรรมขึ้นใหม่ ในการที่จะหาข้อมูลหรือพยานหลักฐานหรือบางกรณีเป็นการยากที่จะทราบถึง ข้อเท็จจริง หรือลำดับเหตุการณ์ได้ในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงแห่งการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด พนักงานสืบสวนจะต้องจำลองรูปแบบแห่งการกระทำความผิดใหม่ โดยอาศัยพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล เอกสารพยานหรือวัตถุพยาน ที่พบเห็นในสถานที่เกิดเหตุหรือจากบริเวณใกล้เคียงกัน

๔) การตั้งประเด็นในการสืบสวนสอบสวน การตั้งประเด็นการสอบสวน โดยอาศัยพยานหลักฐานที่รวบรวมได้จากการตรวจพิสูจน์หรือเสาะมา และหลักการตั้ง ประเด็นการสืบสวนจะต้องตั้งประเด็นออกเป็นหลายประเด็น จึงวิเคราะห์และพิสูจน์ถึงความเป็นไปได้ของแต่ละประเด็นว่ากรณีใดน่าเชื่อถือมากกว่า

๕) การสืบสวนประวัติความเป็นมาของผู้ต้องสงสัย พนักงานสอบสวนหรือพนักงานสืบสวนได้มีการเก็บข้อมูล รายละเอียด ภาพถ่าย หรือประวัติ ของคนร้าย หรือบุคคล มีพฤติการณ์ที่ส่อไปในทางกระทำความผิดไว้โดยละเอียด และครบถ้วน การสืบสวนถึงประวัติบุคคลผู้ต้องสงสัยสามารถกระทำได้โดยง่าย

๖) การสืบสวนสะกดรอย เผ่าสังเกตบุคคล หมายถึง สถานที่สงสัยในคดีแบบใกล้ชิดแบบลับ ๆ โดยมีให้ผู้ถูกสะกดรอย หรือผู้เผ่าสังเกตรู้ตัว เป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข่าวสาร เพื่อค้นพบการกระทำความผิดเพื่อป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้น และเพื่อหวังจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัย

๗) การใช้วิทยาการตำรวจ โดยการใช้เครื่องมือเครื่องใช้วิทยาศาสตร์หรือทางเทคโนโลยีเข้าช่วยไม่ค่อยนิยมที่จะกระทำกัน เนื่องจากขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้หรือ เจ้าหน้าที่

ผู้ชำนาญในการตรวจพิสูจน์และเนื่องจากการไม่สนใจที่จะกระทำการของพนักงาน สืบสวนสอบสวน คดีนั้น ๆ ที่จะขอให้ทำการตรวจสอบเป็นกรณีที่ผู้รับผิดชอบควรที่จะแก้ไข

๘) การจัดทำประวัติหรือข้อมูลประกอบอาชญากรรม การจัดทำประวัติหรือข้อมูลประกอบอาชญากรรมของผู้กระทำผิดประเภทต่าง ๆ ภายในเขตพื้นที่ต่าง ๆ และเขตพื้นที่ใกล้เคียงไว้ให้ปรากฏเป็นหลักฐานในทางราชการ เพื่อการสะดวกในการตรวจสอบ ค้นหาสาระสำคัญของการจัดทำประวัติหรือข้อมูลแห่งการประกอบอาชญากรรม

พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ (๒๕๖๒, ออนไลน์) มองอาชญากรรมในภาพรวม เป็นนโยบาย “งานสืบสวนสมัยใหม่” โดยกล่าวว่างานสืบสวนมีความสลับซับซ้อนมาก อาศัยเพียงประสบการณ์ไม่พอ การสืบสวนสมัยใหม่ ต้องใช้ความรู้เป็นหลัก และใช้ประสบการณ์เสริม นักสืบที่ดีต้องเข้าใจประเภทคนร้าย การสืบสวนเชิงลึก การบูรณาการที่เกิดเหตุ กรอบความคิดของอาชญากร ภูมิศาสตร์อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ความรู้ด้านเหยื่อวิทยา วิเคราะห์ว่าคนร้ายคิดอย่างไร ใช้ตรรกวิทยาแบบนิรนัยเป็นหลัก ให้คุณค่ากับคำพุดน้อย แต่ดูภาษากาย ใช้ภูมิศาสตร์อาชญากรรม คนร้ายในประเทศไทยแบ่งเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑) คนร้ายทั่วไป คนร้ายที่กระทำผิด โดยไม่ต้องใช้ความรู้พิเศษมาอธิบาย เหตุที่กระทำผิดมาจากความโกรธ โมโห ถูกหลอก แก่แค้น ผลประโยชน์

๒) คนร้ายที่มีความผิดปกติทางจิต คดีฆาตกรต่อเนื่อง พวกวางเพลิง ทำผิดเพื่อตอบสนองจิตที่ผิดปกติ ขำเพื่อความตื่นเต้นและต้องการแสดงอำนาจเหนือผู้อื่น

๓) คนร้ายที่มีความผิดปกติทางอารมณ์ พวกมันในอารมณ์ฆ่าคนมากกว่า ๑ คน ในสถานที่ต่างกัน หลังทำผิดจะย้ายเหยื่อไปสู่เหยื่ออีกคนในเวลารวดเร็ว

๔) คนร้ายสติแตก พวกสังหารหมู่ แรงจูงใจเกิดจากความเกลียดชัง เก็บกดไว้จนคลุ้มคลั่ง ฆ่าคนมากกว่า ๑ คนในสถานที่เดียวกัน ฆาตกรประเภทนี้มีมากขึ้นเรื่อย ๆ

การสืบสวนวิธีการสมัยใหม่ จะสามารถวัดได้ว่าใครเก่งจริง และนักสืบสวนที่เก่งเป็นใคร ก็ได้ที่เรียนรู้ฝึกฝนมาอย่างถูกวิธีเป็นอีกวิธีที่จะลดปัญหา “จับคนผิด ไม่ใช่จับผิดคน”.

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน

๒.๓.๑ การสอบสวนในคดีอาญา

๒.๓.๑.๑ ความหมายของการสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๖๗ มาตรา ๒ (๑๑) บัญญัติว่า “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องโทษ

และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (๒๕๖๒, ออนไลน์) การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวน เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ โดยพนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนสอบสวนนำส่งอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป

จากความหมายของการสอบสวนอ้างอิงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๓๗ และบทความวิชาการ สรุปได้ว่า การสอบสวน หมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายโดยพนักงานสอบสวน เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา และนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดส่งอัยการเพื่อฟ้องดำเนินคดีต่อไป

๒.๓.๑.๒ อำนาจในการสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๓๗ มาตรา ๒ (๖) “พนักงานสอบสวน หมายถึง พนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน” เฉพาะการกำหนดเขตอำนาจการสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนี้

มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่า ได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่า ได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน

ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้น หรือผู้รักษาการแทน

มาตรา ๑๙ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่
 - (๒) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง
 - (๓) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ
- เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

- (๔) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน

(๕) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหา กำลังเดินทาง

(๖) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหาย กำลังเดินทาง

พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิด

ก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

มาตรา ๒๐ ถ้าความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำ ลงนอกราชอาณาจักรไทย ให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้น ให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้

ในกรณีที่ยอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้

ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนบรรดาอำนาจและหน้าที่ประการอื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน

ในกรณีจำเป็น พนักงานสอบสวนต่อไปนี้มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทน

(๑) พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ

(๒) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนแล้วแต่กรณี เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเข้าใจตามมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ ส่งพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดนั้นมีอำนาจชี้ขาด แต่ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในระหว่างหลายจังหวัด ควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ชี้ขาดการรอคำชี้ขาดนั้นไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๑ กำหนดว่า ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ยึดสิ่งของไว้ตามกฎหมาย และอ้างว่าเป็นยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนส่งสิ่งของที่ยึดนั้นภายในสามวันทำการนับแต่เวลาที่พนักงานสอบสวนได้รับสิ่งของนั้นไว้เป็นของกลางในคดี เพื่อให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจพิสูจน์และทำความเข้าใจเป็นหนังสือรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ไม่อาจส่งสิ่งของที่ยึดนั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ โดยให้บันทึกเหตุสุดวิสัยหรือ เหตุจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

๒.๓.๑.๓ อำนาจของพนักงานสอบสวน

เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริงแห่งคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๓๗ ได้บัญญัติถึงอำนาจของพนักงานสอบสวน ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลายปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา ๑๓๑ ให้สงัจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุดแล้วแต่กรณีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(๒) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(๓) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมาย

(๔) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมามากกว่าไว้ในอนุมาตรา (๒) และ (๓)

มาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคลห้ามมิให้

พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอาจจะให้ด้วยความเต็มใจ

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้

มาตรา ๑๓๓ ทวิ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสู้อย่างรุนแรง ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และ ปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือ พยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก อายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนคดีในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยใน การถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็ก คนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง

ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตาม ประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถาม ปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๓๔ การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงาน สอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่าง ต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคม สงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงาน สอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่ อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็น เด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๓๓ ตริ๗ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคลใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลใน สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก โดยให้มี นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการชี้ตัว บุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอนบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้หรือ รอนบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ในกรณีการซื้อตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการซื้อตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นเห็นตัวบุคคลที่จะทำการซื้อตัว

มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความผิดที่จะออกหมายจับผู้นั้นได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นว่านี้ให้นำมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

มาตรา ๑๓๔/๑ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ยื่นฟ้องสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีความผิดหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีความผิดหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้

การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสามแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนี้ไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

มาตรา ๑๓๔/๒ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

มาตรา ๑๓๔/๓ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

มาตรา ๑๓๔/๔ ในการถามคำถามให้ผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(๑) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๒) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ได้ให้จดคำถามไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งหรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๒ และมาตรา ๑๓๔/๓ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

มาตรา ๑๓๕ ในการถามคำถามให้ผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดทำ การใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา

มาตรา ๑๓๖ (ยกเลิก)

มาตรา ๑๓๗ พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือในสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น

มาตรา ๑๓๘ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

มาตรา ๑๓๙ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการสอบสวนและให้เอาบันทึก เอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึก

เอกสารทั้งหลายซึ่งเจ้าพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวนไว้ เอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้

เพื่อประโยชน์ในการติดตามพยานให้ไปตามกำหนดนัดของศาล ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายชื่อของพยานบุคคลทั้งหมดพร้อมที่อยู่หรือสถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์หรือช่องทางอื่นที่ใช้ในการติดต่อพยานเหล่านั้นเก็บไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

มาตรา ๑๔๐ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุทั้งนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้ส่งการสอบสวนถ้าพนักงานอัยการสั่งให้ส่ง หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในมาตราต่อไป

มาตรา ๑๔๑ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรส่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยส่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติ เช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรส่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

มาตรา ๑๔๒ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรส่งฟ้องหรือส่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรส่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรส่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

มาตรา ๑๔๓ เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรส่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีมีความเห็นควรส่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ส่งไม่ฟ้องในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามความเห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขังแล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

มาตรา ๑๔๔ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้น แทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

มาตรา ๑๔๕ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการถ้าในนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่น ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจในนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจรองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกาหรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๖ ให้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง

มาตรา ๑๔๗ เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้

อำนาจของพนักงานสอบสวนสามารถ แยกออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑) อำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อ ประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติกรรมการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัว ผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ความผิด

๒) ให้อำนาจในการตรวจตัวผู้เสียหาย เมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทาง อันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า รวมทั้งให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะทำได้คดีกระจำขึ้น

๒.๓.๒ การสอบสวนคดียาเสพติด

๒.๓.๒.๑ ลักษณะของการสอบสวนคดียาเสพติด

การสอบสวนหรือการสืบสวนความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีลักษณะรูปและ วิธีการเช่นเดียวกับการสอบสวนหรือการสืบสวนคดีอาญาอื่นทั่วไป (John J.Horgaan, ๑๙๗๙) เพียงแต่ต้องการทักษะและความรู้ความชำนาญตลอดจนประสบการณ์ในการสอบสวนเฉพาะด้าน มากกว่าคดีอาญาทั่วไปเท่านั้น ในทางหลักวิชาการแล้วการสอบสวนจะอยู่ภายใต้หลักหรือแนวคิดทาง กฎหมาย ๒ ประการคือ หลักการปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาตามกฎหมายโดยไม่เกรงกลัวต่อข้อครหาใด ๆ และหลักการปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วฉับไว (Frank Schmallegger, ๑๙๙๕) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ ของการสอบสวนคดีอาญาต่าง ๆ ซึ่งคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ต้องยึดหลักการดังกล่าวนี้ด้วย

ปฐมพร ลือเสียง (๒๕๔๑) กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจับกุม สืบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะ และในส่วนของการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทุกประเภท ซึ่งกองบังคับการ สืบสวน กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับ ผู้ต้องหาที่กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดอันการสอบสวนเฉพาะด้านหรือสอบสวนเฉพาะคดี ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ หรือความผิดเกี่ยวเนื่องกับคดียาเสพติด การสอบสวนหลักใหญ่ จะมีการปฏิบัติงานใน ๒ ลักษณะคดี คือ

๑) การสอบสวนในทางคดีอาญา คือ การสอบสวนเพื่อพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ต้องหาที่ได้กระทำความผิดในคดีแต่ละคดี

๒) การสอบสวนคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน คือ การสอบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องหาทั้งที่เป็นของกลางในคดีและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการยึดทรัพย์สินตาม พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

โดยการสอบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีการเจาะลึกลงในรายละเอียดในส่วน สำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑) การสอบสวนเพื่อโยงใยถึงเครือข่ายของผู้ร่วมกระทำความผิดในขบวนการที่เกี่ยวกับยาเสพติด ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้อยู่เบื้องหลัง ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้จำหน่าย ผู้ให้การช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อดำเนินการออกหมายจับ หรือเพื่อใช้เป็นหลักฐานข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนต่อไป

๒) การสอบสวนเพื่อดำเนินการอายัดหรือตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าการดำเนินการต่าง ๆ ใน พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งก่อนจะดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสืบสวนในรายละเอียดในทางคดีอาญาต่าง ๆ ที่ได้รับคดีหรือได้รับรายงานมาว่าสามารถดำเนินการอายัดหรือตรวจสอบทรัพย์สินของต้องหาในคดีนั้น ๆ ได้หรือไม่ ซึ่งการสอบสวนก็จะต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการสอบสวนที่ค่อนข้างละเอียดและรัดกุมพอสมควร

๒.๓.๒.๒ อำนาจในการสอบสวนคดียาเสพติด

นอกจากอำนาจที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๔๗๗ แล้ว พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจอื่นตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ เช่น การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด ควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ทำการสอบสวน หรือในระหว่างที่ทำการสอบสวนอาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้การสอบสวนนั้น ๆ เสร็จสิ้น (ปฐมพร ลือเสียง, ๒๕๔๑) ซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ มาตรา ๑๙ เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

๑) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซ่อนอยู่โดยไม่ชอบกฎหมาย หรือบุคคลที่จะถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ในเคหสถาน หรือสถานที่นั้น ประกอบกับเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที ยาเสพติดนั้นจะถูกโยกย้าย หรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนี ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

๒) ค้นเคหสถาน สถานที่หรือบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยึดหรืออายัดยาเสพติดหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

๓) จับกุม บุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

๔) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

๕) มีหนังสือสอบสวนหรือถามหรือเรียกบุคคลใดหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสาร บัญชี หรือวัตถุใด มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

เจ้าพนักงานตำแหน่งใดระดับใด จะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการโดยทำเอกสารมอบให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น

เจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงเอกสารมอบหมายนั้นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ ให้ถือว่ากรรมการเลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา ๑๔(๓) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับกุมตามมาตรา ๑๔(๓) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามสิบวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้น ตามที่จะเห็นควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การจับกุมผู้กระทำความผิด การควบคุมผู้ต้องหา การสืบสวน การปล่อยชั่วคราว ฯลฯ เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องร่วม ทั้งระเบียบต่าง ๆ และระเบียบของกรมตำรวจด้วย

อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน กองบังคับการสอบสวน กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

๑) อำนาจสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดและความผิดที่เกี่ยวข้องเนื่องทั่วราชอาณาจักร (กรณี กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดจับเองหรือหน่วยงานต่างสังกัดจับกุมแล้วส่งตัวผู้ต้องหาและของกลางมาดำเนินคดีที่กองบังคับการสอบสวน)

๒) กรณีเจ้าหน้าที่ผู้ที่ถูกจับกุมไม่ว่าจะเป็นของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดหรือหน่วยอื่น ๆ ที่มีอำนาจ จับกุมตัวผู้ต้องหาในคดียาเสพติด ส่งพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุ หากผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเห็นควรส่ง พนักงานสอบสวนกองบังคับการสอบสวนฯ ไปร่วมเป็นพนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุหรือขอรับสำนวนการสอบสวนมาดำเนินการสอบสวนเพียงฝ่ายเดียวให้ขออนุมัติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๓) คดียาเสพติดที่ดำเนินการสอบสวนในส่วนที่ท้องที่เกิดเหตุแล้ว หากต่อมาได้มีคำสั่งของเลขาธิการ ป.ป.ส.ให้ทำการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้หาในคดีแล้ว คดีนั้นจะต้องดำเนินการโอนอำนาจการสอบสวนมายังพนักงานสอบสวนของกองบังคับการสอบสวนทันที โดยทันทีที่มีคำสั่ง คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดจะทำเรื่องแจ้งให้พนักงาน

สอบสวนท้องที่เกิดเหตุส่งมอบให้พนักงานสอบสวน กองบัญชาการสอบสวน รับมาดำเนินการต่อ เพราะคดีที่มีการตรวจสอบทรัพย์สินจะเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนเพียงฝ่ายเดียว

๔) ความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ยกเว้นมาตรา ๓๐, ๓๑ เป็นอำนาจเฉพาะของพนักงานสอบสวนกองบังคับการสอบสวนแต่เพียงฝ่ายเดียว ฉะนั้นพนักงานสอบสวนท้องที่หรือหน่วยอื่นจะขออนุมัติเลขาธิการ ป.ป.ส.เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในข้อหาสมคบหรือสนับสนุน ตาม มาตรา ๖, ๘ ไม่ได้

๒.๓.๒.๓ เทคนิคและวิธีการสอบสวนเกี่ยวกับคดียาเสพติด

การสอบสวนในคดียาเสพติดมีลักษณะและเทคนิควิธีการพิเศษซึ่งแตกต่างจากการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป ชวลิต ชมเชโชติ (๒๕๓๘ อ้างถึงใน ปฐมพร ลือเสียง, ๒๕๔๑) โดยการสอบสวนคดียาเสพติดมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๒.๓.๒.๓.๑ ลักษณะของการสอบสวนความผิดคดียาเสพติด

๑) การสอบสวนผู้กล่าวหา จะต้องมียละเอียด

(๑) การสืบสวนก่อนการจับกุม (๒) ขณะเข้าทำการจับกุม พบของกลางที่ไหนอยู่ที่ใคร อย่างไร ลักษณะของกลางเป็นอยู่อย่างไร (๓) ได้ทำการแจ้งข้อหาใดให้ผู้ต้องหาทราบ (๔) ผู้ต้องหาให้การอย่างไรในชั้นจับกุม (๕) ได้ทำบันทึกการจับกุมและให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อหรือไม่อย่างไร (๖) ได้ส่งเอกสารใดให้พนักงานสอบสวนยึดไว้ประกอบคดีหรือไม่อย่างไร

ควรสอบสวนผู้กล่าวหาทันทีไว้ก่อน หรือหากไม่มีเวลาพอที่จะสอบให้พนักงานสอบสวนสอบถามรายละเอียดคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ บันทึกไว้พอสังเขปเพื่อเป็นแนวทางในการสอบสวนคดี

๒) การสอบสวนผู้ต้องหา ผู้ต้องหาจะให้การอยู่ ๓ กรณี คือ

๒.๑) ให้การปฏิเสธข้อกล่าวหา ให้ใช้ถ้อยคำว่า “ตามข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวน ข้าฯ (ผู้ต้องหา) ทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาดีแล้วขอให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหา โดยขอแถลงรายละเอียดดังนี้ โดยไม่จำเป็นต้องตอบในคำให้การของผู้ต้องหาว่า การให้การด้วยความสมัครใจ หรือไม่อย่างไร เพราะเราถือว่ายังงั้น ผู้ต้องหาได้ให้การปฏิเสธ จะต้องหาหลักฐานอื่น ๆ มายืนยันผู้ต้องหานี้เพื่อหักล้างคำให้การปฏิเสธของผู้ต้องหาในคดี

๒.๒) ให้การรับสารภาพ ให้ใช้ถ้อยคำว่า “ตามข้อหาของพนักงานสอบสวน ข้าฯ ทราบและเข้าใจดีแล้ว และขอให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาด้วยความสมัครใจของข้าฯ เองโดยปราศจากการบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง หรือให้สัญญาประการใดแก่ข้าฯ ไม่ โดยข้าฯ ขอแถลงรายละเอียดดังต่อไปนี้การใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อเป็นการแสดงว่าการให้การของผู้ต้องหาในทางคดีนั้น ผู้ต้องหา ได้ให้การรับสารภาพโดยตัวของผู้ต้องหาเอง โดยที่พนักงานสอบสวนมิได้มีการบังคับหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการบังคับให้ผู้ต้องหาให้การแต่อย่างไร ซึ่งจะเป็นการหลักฐานที่สามารถยืนยันคำให้การในชั้นพิจารณาของศาลได้

๒.๓) ผู้ต้องหาให้การภาคเสธ คือ การให้การรับในทางคดีในบางส่วนของกรกระทำผิด ซึ่งในการกระทำผิดคดีอาญาเสพติดลักษณะการกระทำผิด ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิดอาจรวมกระทำการในส่วนใดส่วนหนึ่งของความผิดนั้น ๆ ซึ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ลักษณะความผิด จะมีทั้งผู้เสพ ผู้ขายหรือจำหน่าย ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง ผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือ (ตาม พ.ร.บ. มาตรการฯ) โดยส่วนมากเมื่อผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิดจะไม่ยอมรับว่าของกลาง (ยาเสพติด) ในคดีเป็นของตนเอง จึงมักจะให้การภาคเสธ

แต่ประการที่สำคัญในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ การแจ้งข้อกล่าวหาให้กับผู้ต้องหา นั้น พนักงานสอบสวนจะต้องทำการอธิบายข้อกล่าวหาให้กับผู้ต้องหาที่ถูกต้อง จับกุมให้ผู้หาทราบและเข้าใจข้อหาดีเสียก่อนที่จะทำการสอบสวนในคดีนั้น

๓) การสอบสวนเพิ่มเติม

๓.๑) ผู้กล่าวหา หรือพยาน ให้พนักงานสอบสวนใช้ถ้อยคำว่า “ต่อหน้าพนักงานสอบสวนข้าฯ สาบานตัวแล้ว ข้าฯ ขอให้การเพิ่มเติมโดยพนักงานสอบสวนได้อ่านคำให้การเดิมของข้าฯ ที่ได้ให้การไว้กับพนักงานสอบสวนแล้ว เมื่อวันที่ ... ให้ข้าฯ ฟังโดยตลอดแล้ว และข้าฯ ยืนยันตามคำให้การเดิมและขอแถลงรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้ “เพื่อเป็นการยืนยันคำให้การของผู้กล่าวหาหรือพยานในหลักแน่นขึ้น

๓.๒) ผู้ต้องหาให้ใช้ถ้อยคำว่า “ต่อหน้าพนักงานสอบสวน(ต้องระบุชื่อของพนักงานสอบสวนผู้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม) ข้าฯขอให้การเพิ่มเติมโดยพนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ข้าฯ ทราบแล้วว่าถ้อยคำที่ข้าฯ จะให้การต่อไปนี้สามารถยืนยันตัวข้าฯ ได้ในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้และได้อ่านถ้อยคำให้การเดิมของข้าฯ ฟังแล้วและข้าฯ ยืนยันตามคำให้การเดิมฯ และขอให้การเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ โดยการให้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวเป็นการยืนยันสำหรับผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพและภาคเสธ ในการสอบสวนในครั้งแรก และเป็นการใช้แก้คำให้การของผู้ต้องหาที่ปฏิเสธ หากพนักงานสอบสวนได้หลักฐานได้หลักฐานใหม่ในทางคดีมาและทำการสอบสวนผู้ต้องหาที่ปฏิเสธในทางคดีในครั้งแรก

๔) การชี้ตัวผู้ต้องหา หรือการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนเพิ่มเติมประกอบการชี้ตัวผู้ต้องหาหรือนำชี้สถานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาหรือพยาน ทำการบันทึกการนำชี้ ทำการถ่ายภาพประกอบ หรือใช้กล้องวิดีโอ ถ่ายภาพ และให้ผู้ต้องหาอธิบายและทำการอัดเสียงโดยหากเป็นไปได้ให้ผู้ต้องหาเป็นคนอธิบายโดยคำพูดของตนเอง

๕) การสอบสวนพยานแวดล้อมกรณี หากมีการสอบสวนพยานแวดล้อมกรณีเพื่อเป็นการสนับสนุนรองรับคำประจักษ์พยาน ผู้กล่าวหาและจับกุมตลอดจนรองรับคำสารภาพของผู้ต้องหาเพื่อให้คำพยานต่าง ๆ ตลอดจนคำรับสารภาพของผู้หาไม่น่าหนักมากขึ้น เช่น ก่อนเกิดเหตุมีการสคบมั่วสุมกันที่โรงแรมใด แล้วทำการสอบสวนพนักงานโรงแรมให้ได้รายละเอียด การเข้า-ออก

หรือให้รู้ผู้ป่วยผู้ต้องหาประกอบ หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของธนาคารเกี่ยวกับการโอนเงินเข้า-ออก ในบัญชีของกระทำความผิด โดยให้ทำการขอสำเนาบัญชีดังกล่าวประกอบด้วย

๖) พนักงานสอบสวนจะต้องรู้ว่าวัตถุพยานหรือพยานเอกสารที่ยึดได้จาก ผู้ต้องหาหรือเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมส่งมอบ ย่อมมีผลประโยชน์ต่อคดี เช่น ยึดเอกสารที่เกี่ยวกับการจด รายการซื้อขายยาเสพติด เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการนัดหมาย หรือกรณีล่อซื้อ และผู้ต้องหาเขียนใบ ราคายาเสพติดให้ผู้ซื้อไว้ เป็นต้น การสอบสวนต้องรองรับกับวัตถุพยานหรือพยานเอกสาร ทำการส่ง ลายมือของผู้ต้องหาไปพิสูจน์เปรียบเทียบลายมือของผู้ต้องหา

๗) สอบสวนคดีที่ผู้หาขัดทอดถึงผู้อื่นว่าได้ร่วมกระทำความผิด และได้หลบหนีไป หากไม่มีหลักฐานประกอบคงมีแต่คำขัดทอดอย่างเดียว ไม่ควรตั้งเป็นผู้ต้องหาหรืออนุมัติจับกุมฯ หากตั้งเป็นผู้ต้องหาก็ต้องมีความเห็นทางคดีควบคู่ไปด้วย ซึ่งพนักงานอัยการต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้น ทำให้เกิดผลเสียในทางคดีในอนาคตต่อไป

๘) งานสอบสวนคดียาเสพติดเป็นงานที่ต้องใช้ปฏิพานไหวพริบ และฉกฉวย โอกาสโดยทันทีทันควัน ก่อนที่ผู้ต้องหาจะตั้งตัว เพราะคดียาเสพติดเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูง ยากที่ ผู้ต้องหาจะให้การรับสารภาพ เว้นแต่ผู้ต้องหาจะจนมุม หรือจำนนต่อหลักฐานจริง ๆ และกรณีมี ผู้ต้องหาหลายคนจะต้องทำการแยกผู้ต้องหาออกแยกทำการสอบสวนและไม่ควรให้ผู้ต้องหาพบเห็น หรือพูดคุยกันระหว่างทำการสอบสวน

๙) ในตอนท้ายของรายงานการสอบสวนคดียาเสพติด พนักงานสอบสวนจะต้องมี ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินต่าง ๆ ในคดีด้วย เช่น ยาพาหนะ เงินสด หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ผู้ จับกุมไว้เป็นของกลางแล้ว หากปรากฏหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด เช่น รถยนต์ในการลำเลียงขนส่งสินค้า หรือโทรศัพท์ที่ใช้ ในการติดต่อซื้อขายยาเสพติด เป็นต้น

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนยาเสพติด

๒.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

๒.๔.๑.๑ ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) จัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและเป็น ทรัพยากรหลักที่จะช่วยบริหารจัดการและขับเคลื่อนให้องค์กรหรือหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จหรือ เป้าหมายที่วางไว้ได้ ทำให้เกิดแนวคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ขึ้น โดยมีนักวิชาได้เสนอ นิยามความหมายเอาไว้ดังนี้

Nadler และ Wiggs (๑๙๘๙) ได้อธิบายว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการ วางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและปรับปรุงประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยวิธีการฝึกอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนา ขอบเขตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

Mondy & Noe (๑๙๙๖) ได้นิยามความหมาย “การบริหารทรัพยากรมนุษย์” เป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลอันทรงคุณค่าขององค์กรให้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยมีภารกิจหลัก ๖ ด้าน ได้แก่ การวางแผน การสรรหาและการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์ สุขภาพและความปลอดภัย พนักงานและแรงงานสัมพันธ์และการวิจัยทรัพยากรมนุษย์

จำเนียร จวงตระกูล (๒๕๔๗) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมุ่งไปสู่การพัฒนาบุคคลและองค์กรเพื่อความสำเร็จขององค์กรความมุ่งหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเน้นอยู่ในตัวบุคคลที่นำมาสู่ความสำเร็จของตัวบุคคลและองค์กร

ดังนั้น อาจกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เริ่มตั้งแต่กระบวนการการวางแผน การสรรหาหรือการคัดเลือก การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ สุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน การประเมินผล รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติ โดยผ่านวิธีการฝึกอบรมเพิ่มเติม การให้การศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงานให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยขับเคลื่อนให้องค์กรหรือหน่วยงานไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายที่วางไว้ได้

๒.๔.๑.๒ ประโยชน์/ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

พรชัย เจตมานัน (๒๕๕๖) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีประโยชน์ ๓ ลักษณะ คือ

๑) ประโยชน์ต่อพนักงาน เป็นการเพิ่มคุณค่าแก่ตนเอง, ช่วยลดและป้องกันอุบัติเหตุ หรือการทำงานที่ผิดพลาดช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถให้สูงขึ้น, ทำให้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน

๒) ประโยชน์ต่อผู้บริหาร ช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของพนักงานช่วยลดภาวะในการปกครอง ดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร, ช่วยประหยัดเวลาในการสอนงานแก่พนักงาน, ทำให้มีเวลาในการบริหารงานตามบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบ

๓) ประโยชน์ขององค์กรหรือหน่วยงานทำให้ระบบและวิธีการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น มีการติดต่อประสานงานดียิ่งขึ้น, ช่วยกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน, เกิดการประหยัดและลดการสิ้นเปลืองในการปฏิบัติงาน (วัสดุ/อุปกรณ์/เวลา), ช่วยแบ่งเบาหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาในการตอบคำถาม/แนะนำ/สอนงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และช่วยลดระยะเวลาของการเรียนรู้งานให้น้อยลง, ช่วยให้บุคลากรมีโอกาสได้รับรู้ความคิดใหม่ ๆ ทำให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ

ภาณุวัฒน์ แสงทอง (๒๕๕๗) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อองค์กร สรุปได้หลากหลายประการ ดังนี้

๑) ช่วยทำให้ระบบและวิธีการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น มีการติดต่อประสานงานดียิ่งขึ้น

- ๒) ช่วยทำให้เกิดการประหยัด ลดความสิ้นเปลืองของวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
- ๓) ช่วยลดระยะเวลาของการเรียนรู้งานให้น้อยลง
- ๔) ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ในการตอบคำถามหรือให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตน
- ๕) ช่วยกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
- ๖) ช่วยทำให้บุคคลนั้น ๆ มีโอกาสได้รับความรู้ ความคิดใหม่ ๆ เป็นคนทันสมัยต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ

โดยสรุปแล้ว การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์การ โดยเฉพาะองค์การที่ดำเนินงานด้านโรงพยาบาลที่ต้องใช้มนุษย์เป็นผู้ให้บริการที่สำคัญ ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้มีคนที่ทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง ได้คนดีมีความสามารถมาทำงานที่เหมาะสมกับงาน มีการรักษาคณไว้อยู่กับองค์การโดยมีการพัฒนา การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และการประเมินผลที่เหมาะสม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมในการทำงานให้องค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์ (ความหมายและความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

๒.๔.๑.๓ ขั้นตอนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีขั้นตอนในการดำเนินงานเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้ (พรชัย เจตมานาน, ๒๕๕๖)

๑) การวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Analyzed Training Needs)

เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ โดยผู้ที่รับผิดชอบจะต้องมีการพัฒนาและวิเคราะห์ว่า มีความจำเป็นที่จะเป็นที่จะต้องจัดการพัฒนาและฝึกอบรมให้กับบุคลากรหรือไม่ ในเรื่องใด ให้กับใคร และเมื่อไร ซึ่งมีเรื่องที่ต้องพิจารณา ดังนี้

(๑.๑) สาเหตุที่องค์การต้องจัดการพัฒนาและฝึกอบรม มีสาเหตุใหญ่ ๆ คือ

เพื่อสร้างความสำเร็จในงาน เพื่อปรับบุคคลเข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาของบริษัท/หน่วยงาน ถ้าองค์การเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและดำเนินงานขึ้น ไม่ว่าจะมากหรือน้อย ก็จะต้องมีการจัดการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรขึ้น เพื่อให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นลดลงหรือหมดสิ้นไป หรือสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและตรงจุด

(๑.๒) แหล่งข้อมูลที่จะใช้ในการพิจารณาว่าต้องจัดการพัฒนาและฝึกอบรม มีที่แหล่ง โดยตรวจสอบจากบันทึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากร ดูที่ขวัญของบุคลากร ตรวจสอบจากงานและผลงาน และการสื่อสารความภายในองค์การ

(๑.๓) ขั้นตอนในการหาความจำเป็นที่จะต้องจัดการพัฒนาและฝึกอบรม ในการหาความจำเป็นที่จะต้องจัดการพัฒนาและฝึกอบรมมีขั้นตอนว่าพนักงานจะต้องทำอะไร (What needs

to be done) พนักงานทำอะไรได้บ้าง (What employee can do now) วิเคราะห์ว่าพนักงานทำได้ครบตามที่กำหนดไว้หรือไม่ (Com parable)

(๑.๔) ปัจจัยสำคัญในการวิเคราะห์ความจำเป็น ปัจจัยที่สำคัญในการวิเคราะห์ความจำเป็นประกอบด้วย องค์การ (Organization) งาน (Job/Task) บุคลากร (Employee)

(๑.๕) การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาและฝึกอบรม ในการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาและฝึกอบรม มีลำดับดังนี้การฝึกอบรมเพื่อแก้ไข(Remedial),การฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง(On-going) ,การฝึกอบรมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง(Change),การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพนักงาน(Promote)

(๑.๖) ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการวิเคราะห์ความจำเป็น มีดังนี้ การขาดความรู้ การขาดทักษะ มีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่พอใจในสภาพแวดล้อม เครื่องมือและอุปกรณ์ไม่เหมาะสม ได้รับคำแนะนำที่ผิด ลักษณะของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม บัตรสนเท่ห์ ขว้าวลี ขว้าวชบชบ

๒) การออกแบบโครงการ/หลักสูตร (Design Training Program)

ในการออกแบบโครงการ/หลักสูตรเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การมีข้อที่ควรพิจารณา ดังต่อไปนี้

(๒.๑) ลักษณะของโครงการพัฒนาและฝึกอบรมที่ดี ลักษณะของโครงการพัฒนาและฝึกอบรมที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หลักสูตร/เนื้อหาสอดคล้องกับความจำเป็นใช้วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม มีกำหนดระยะเวลาดำเนินการที่ชัดเจน สามารถตอบสนองความต้องการขององค์การได้

(๒.๒) ส่วนประกอบของโครงการพัฒนาและฝึกอบรม โครงการพัฒนาและฝึกอบรมควรมีส่วนประกอบของโครงการ ดังนี้ ๑) ชื่อ/ลักษณะ/ประเภทของการพัฒนาและฝึกอบรม ๒) บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบ ๓) หลักการและเหตุผล ควรระบุถึงเหตุผล ความเป็นมา ลักษณะของปัญหาหรือหลักการ ๔) วัตถุประสงค์ของโครงการ ๕) ประโยชน์/ผลที่จะได้รับจากโครงการครั้งนี้ ๖) คุณสมบัติจำนวนของผู้ที่จะเข้ารับการพัฒนาและฝึกอบรม ๗) วัน เวลา สถานที่ ของโครงการ ๘)งบประมาณที่ใช้ ๙) หลักสูตรและรายชื่อกิจกรรมในแต่ละหัวข้อ ๑๐) รายละเอียดกำหนดการพัฒนาและฝึกอบรม

(๒.๓) สิ่งที่ต้องพิจารณาในการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรม ในการจัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรม ควรพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ ผู้เข้ารับการพัฒนาและฝึกอบรม, สถานที่, เวลา, งบประมาณ, จิตวิทยาการการเรียนรู้ เป็นต้น

๓) การให้ผู้บริหารอนุมัติ/เห็นชอบ (Management Approved)

เป็นการเสนอโครงการต่อฝ่ายจัดการหรือผู้บริหาร ให้เห็นชอบและอนุมัติให้จัดทำโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ ซึ่งมีเหตุผล เพื่อขอความเห็นชอบและรับรู้ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของโครงการ เพื่อให้ความยินยอมในเรื่องงบประมาณ

๔) การวางระเบียบปฏิบัติในการดำเนินงาน (Issue Regulations)

เมื่อผู้บริหารให้ความเห็นชอบและอนุมัติให้จัดทำโครงการพัฒนาและฝึกอบรมแล้ว ผู้รับผิดชอบต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานโครงการให้รัดกุมและชัดเจน จะได้ไม่เกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งในการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องได้รับทราบถึงรายละเอียดต่าง ๆ ให้ทราบถึงบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละคนอย่างชัดเจนและถูกต้อง จะได้ปฏิบัติให้สอดคล้องเป็นไปในแนวเดียวกัน

๕) การดำเนินการจัดการพัฒนาและฝึกอบรม (Direct Training)

ในการดำเนินการจัดการพัฒนาและการฝึกอบรมผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องเริ่มดำเนินการตามกำหนดการต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

๖) การประเมินผลการพัฒนาและฝึกอบรม (Evaluation)

ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ จะต้องมีการประเมินการพัฒนาและฝึกอบรม เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลการดำเนินงานในครั้งนี้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผู้เข้ารับการพัฒนาและฝึกอบรมมีความพึงพอใจในแต่ละด้านเป็นอย่างไร ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว มักจะนิยมประเมินผลโครงการพัฒนาและฝึกอบรมในหัวข้อทัศนคติของผู้เข้ารับการพัฒนาและฝึกอบรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ ระยะเวลา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ วิทยากร หลักสูตร เนื้อหา ข้อดีข้อบกพร่อง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

๗) วิธีการประเมินผลการพัฒนาและฝึกอบรม

ในการประเมินผลการพัฒนาและฝึกอบรม มีวิธีการที่ใช้เพื่อให้ได้ผลจากการประเมินกันหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การให้ตอบแบบสอบถาม การทดสอบก่อนและหลังการพัฒนาและอบรม การสังเกตพฤติกรรม การเปรียบเทียบการทำงานกับมาตรฐาน

๘) การติดตามผลการพัฒนาและฝึกอบรม (follow-up)

เมื่อการพัฒนาและฝึกอบรมเสร็จสิ้นลง ผู้ที่รับผิดชอบจะต้องมีการติดตามผลการพัฒนาและฝึกอบรมโดยติดตามดูว่า ผู้ที่ผ่านการพัฒนาและฝึกอบรมได้นำเอาความรู้ความเข้าใจ ไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่การงานหรือไม่ และพฤติกรรมได้เปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจติดตามผลได้จากการสังเกตวิธีปฏิบัติงาน การวัด/เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การอีกด้วย

กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ระยะสำคัญ ตั้งแต่ ๑) การได้คนมาทำงานในองค์การ (acquisition) ๒) การดูแลรักษาให้คนในองค์การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (retention) และ ๓) การดูแลการออกจากงานของคนงาน (separation) โดยในแต่ละขั้นตอนจะมีกิจกรรมย่อยที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งในกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานด้วย

๑) การได้คนมาทำงานในองค์การ (acquisition)

การได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่จะเข้ามาทำงานในองค์กร จะประกอบด้วย กิจกรรมสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก และการปฐมนิเทศคนเข้ามาทำงานใหม่ อันได้แก่ (๑) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (human resource planning) (๒) การสรรหา (recruitment) (๓) การคัดเลือก (selection)

๒) การดูแลรักษาให้คนในองค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (retention)

ระยะการดูแลรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่ทำงานในโรงพยาบาล มีจุดประสงค์เพื่อให้ ทรัพยากรมนุษย์สามารถทำงานได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ (๑)การประเมินผลงาน (๒)การจัดวางคน (๓)การฝึกอบรมและพัฒนา (๔)ระเบียบวินัย (๕)การบริหาร ค่าตอบแทนและสวัสดิการ (๖)การช่วยเหลือ/ให้คำปรึกษา (๗)การดูแลสุขภาพและความปลอดภัย

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในระยะการออกจากงาน จะเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและ กำกับการออกของพนักงานจากองค์กร ปัจจุบันหลายองค์กรยังให้ความสำคัญกับกิจกรรมการวางแผนการเกษียณให้แก่คนงานเพื่อให้คนงานมีการเตรียมพร้อมและสามารถปรับตัวเข้ากับวัยเกษียณได้ และกิจกรรมการหางานใหม่ (outplacement) ให้แก่คนงานในกรณีที่องค์กรเดิมมีการยุบ เลิก หรือ ควบกับกิจการใหม่ด้วย เช่น มีการฝึกอบรมคนงานให้มีความพร้อมที่จะออกไปทำงานกับหน่วยงาน ใหม่ที่ได้จัดเตรียมติดต่อไว้ให้ เมื่อองค์กรเดิมต้องยุบเลิก หรือการโฆษณาหางานใหม่ให้ในนามของ องค์กรเดิม หรือการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับอาชีพทางเลือกอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือให้คนงาน ที่ต้องออกจากงานได้มีงานทำต่อไป

ในกรณีการจ่ายเงินให้แก่ทายาทของคนงานที่เสียชีวิต การจ่ายเงินชดเชยกรณีให้คนงาน ออกหรือปลดออก และการจ่ายเงินทุนหรือค่าครองชีพกรณีเกษียณ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานที่ ได้กำหนดไว้

สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจ คือ ในกรณีที่มียคนงานออกจากงานควรให้ฝ่าย จัดการทรัพยากรมนุษย์ทำการสัมภาษณ์ก่อนออก (exit interview) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับงาน หัวหน้างาน สิ่งอำนวยความสะดวก ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งจะทำให้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็ง ของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการมาปรับปรุงแก้ไข อย่างไม่รู้ก็ตาม กระบวนการเก็บข้อมูลและรายงานข้อมูลควรเชื่อถือได้และควรเป็นความลับ

โดยสรุปแล้วกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะเป็นการดำเนินการตั้งแต่การได้คน เข้ามาทำงานในองค์กร การดูแลรักษาให้คนทำงานในองค์กรได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด และการ ดูแลการออกจากงานของคนงาน โดยการจัดการในระยะการได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์เข้ามาทำงาน จะประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก และการ ปฐมนิเทศคนเข้ามาทำงานใหม่การจัดการในระยะดูแลรักษาให้คนทำงานได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การประเมินผลงาน การจัดวางคน การฝึกอบรมและพัฒนา

ระเบียบวินัย การบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการ การช่วยเหลือ/ให้คำปรึกษา และการดูแลสุขภาพและความปลอดภัย ส่วนการจัดการระยะสุดท้าย คือ การออกจากงาน จะเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและกำกับการออกจากงาน การเตรียมการก่อนเกษียณ การหางานใหม่ให้ และการสัมภาษณ์ก่อนออก (ความหมายและความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

๒.๔.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๒.๔.๒.๑ ความหมายของประสิทธิภาพ

Elmore Peterson and Plowman, E. Grovenor (๑๙๙๓) ได้กล่าวถึงความหมายของประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านธุรกิจในความหมายอย่างแคบหมายถึงการลดต้นทุนในการผลิตและในความหมายอย่างกว้างว่าหมายถึงความรวมถึงคุณภาพ (Quality) ของการมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และความสามารถในการผลิตการดำเนินงานทางธุรกิจเพื่อการผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการและเหมาะสมโดยใช้ต้นทุนน้อยที่สุดคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (๒๕๔๑) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานที่ประหยัดได้ผลงานที่รวดเร็วมีคุณภาพคุ้มค่ากับการใช้ทรัพยากร เช่น การเงิน คน อุปกรณ์ เวลา ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่สร้างได้และสามารถวัดได้จากปัจจัยนำเข้ากระบวนการหรือผลผลิตโดยการวัดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือวัดหลายๆอย่างประกอบกัน เช่น การวัดประสิทธิภาพในมิติด้านปัจจัยนำเข้า (Input) หรือทรัพยากรเช่นเงินคนวัตถุดิบเทคโนโลยีเป็นต้นซึ่งจะต้องมีการใช้อย่างประหยัดคุ้มค่าลดการสูญเสียให้น้อยที่สุดหรือการวัดประสิทธิภาพในมิติด้านกระบวนการ (Process) เช่นกระบวนการทำงานที่มีมาตรฐานรวดเร็วสะดวกคล่องตัวหรือการวัดประสิทธิภาพในมิติของผลลัพธ์เช่นผลที่ได้จากการทำงานมีกำไรเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ เป็นต้น

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (๒๕๓๘) ได้ให้ความหมายไว้ว่าประสิทธิภาพในระบบราชการมีความหมายรวมถึงผลิตภาพและประสิทธิภาพโดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดหลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

๑) ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Input) ได้แก่การใช้ทรัพยากรทางการบริหารที่ประกอบด้วยคนเงินวัสดุและเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่าและเกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุด

๒) ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐานรวดเร็วและใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม

๓) ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ (Outcome and Result) ได้แก่การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคมเกิดผลกำไรทันเวลาผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการ

Millet (อ้างถึงใน สถิต คำลาเลี้ยง, ๒๕๔๔) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น (human satisfaction and benefit produced) ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดย พิจารณาจาก ๑) การให้บริการอย่างเท่าเทียม (equitable service) ๒) การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (timely service) ๓) การให้บริการอย่างเพียงพอ (ample service) ๔) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progression service)

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่าในการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลผลิตในระดับมาก อยู่ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลา

๒.๔.๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๒.๔.๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สมบูรณ์ กุลเมืองน้อย (๒๕๔๗) ได้อธิบายว่า ประสิทธิภาพมีความคล้ายประสิทธิผล แต่ประสิทธิผลจะพิจารณาวิธีการ หรือทางเลือกใด ๆ ในแง่ความสามารถ และความสำเร็จในการให้เกิดผลลัพธ์ต่างกับประสิทธิภาพเป็นการเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า หรือทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลสำเร็จตามเป้าหมายของทางเลือกนั้น นอกจากประสิทธิภาพจะประเมินได้จากการเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า หรือทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลสำเร็จตามเป้าหมายของวิธีการหรือทางเลือกนั้นแล้ว ประสิทธิภาพจะพิจารณาได้จากปริมาณ หรือคุณภาพของผลผลิต หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว หรือพิจารณาจากปริมาณหรือคุณภาพของทรัพยากรก็ได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (๒๕๔๔) มีแนวคิดที่ว่าทีมงานหรือกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อกันในหมู่สมาชิก และผู้ที่ป็นหัวหน้าต้องตระหนักว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดังนั้นทีมงานที่มีประสิทธิภาพต้องมีความสำคัญ คือ

๑) ความรับผิดชอบ และความผูกพัน โดยความผูกพันต่อองค์การเป็นความผูกพันใน ๓ ลักษณะ คือ ๑) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในองค์การ ๒) มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อองค์การ ๓) มีความเชื่อและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายขององค์การ

๒) ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ มีคุณค่า และมีการแลกเปลี่ยนความคิดแบบริเริ่มสร้างสรรค์ กับความก้าวหน้าให้องค์การ

๓) ความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะ ความสามารถของสมาชิกให้สมาชิกมีความรู้และความชำนาญงาน ตลอดจนเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๔) มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับทีมงาน รวมทั้งการมีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สาม ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาการทำงาน ให้ข่าวสารย้อนกลับ แก่ไข ปัญหาความขัดแย้ง และการไกล่เกลี่ย

๒.๔.๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

๑) ทฤษฎีการจูงใจ สุขอนามัย (Motivation-hygiene Theory)

Herzberg et al. (๑๙๕๙ อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ๒๕๔๑) เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้เรียกว่า ทฤษฎีจูงใจและบำรุงรักษา (Motivation Maintenance Theory) หรือทฤษฎีการจูงใจ สุขอนามัย (Motivation-hygiene Theory) เฮิร์ซเบิร์ก(Herzberg) ได้แบ่งปัจจัยการจูงใจ เป็น ๒ องค์ประกอบดังนี้

(๑) ปัจจัยการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ (Motivation Factor) หมายถึงปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดแรงจูงใจได้แก่ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการชมเชยกย่องการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงาน ในขั้นสูงขึ้นไป การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ปัจจัยดังกล่าวทำให้บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดในด้านดีซึ่งจัดเป็นความต้องการในขั้นที่ ๔ และขั้นที่ ๕ ของทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow) คือความต้องการการยกย่องนับถือ และต้องการความสำเร็จ

(๒) ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factor) หมายถึง ปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจในงานที่ทำไม่ใช่ปัจจัยที่จูงใจโดยตรงในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ นโยบายและหลักการบริหารงานขององค์การการบังคับบัญชาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ในองค์การอัตราค่าจ้างความมั่นคง สภาพการทำงาน สถานภาพในการทำงาน ปัจจัยสุขอนามัยมีความสัมพันธ์กับความต้องการทางกายความต้องการความปลอดภัยและความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มตามทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow)

๒) ทฤษฎีองค์ประกอบคู่ (Two Factor Theory)

Herzberg, Mausner, and Syderman (๑๙๕๙ อ้างถึงใน ระพีพัฒน์ ปาละวงศ์, ๒๕๓๒) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า ทฤษฎีองค์ประกอบคู่ (Two Factor Theory) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งสรุปว่ามีปัจจัยสำคัญ ๒ ประการที่สัมพันธ์กับความชอบหรือไม่ชอบในงานของแต่ละบุคคล คือ

๑) ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor)

๒) ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) หรือปัจจัยสุขอนามัยปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เพื่อจูงใจให้ตนชอบและรักงานปฏิบัติเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความพึงพอใจให้แก่บุคคลในองค์กรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะปัจจัยสามารถสนองตอบความต้องการภายในของบุคคลได้ด้วย ได้แก่

(๒.๑) ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้สำเร็จ และประสบความสำเร็จอย่างเต็มความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้น ๆ

(๒.๒) การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษาหรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในรูปแบบยกย่องชมเชยแสดงความยินดีให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถเมื่อได้ทำงานบรรลุผลสำเร็จการยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

(๒.๓) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ หมายถึง งานที่น่าสนใจงานที่ต้องอาศัยความริเริ่มสร้างสรรค์ท้าทายให้ต้องลงมือทำหรืองานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบโดยลำพังแต่ผู้เดียว

(๒.๔) ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ที่ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

(๒.๕) ความก้าวหน้า หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร การได้มีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรมปัจจัยค่าจ้างหรือปัจจัยสุขอนามัย หมายถึง ปัจจัยที่จะค่าจ้างให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลที่มีอยู่ตลอดเวลาถ้าไม่มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร และปัจจัยที่มาจากภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ เงินเดือน โอกาสที่จะได้ความก้าวหน้าในอนาคต นอกจากจะหมายถึงการที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน สถานะของอาชีพ นโยบายและการบริหารสภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในการทำงาน วิธีการปกครองบังคับบัญชา

๒.๔.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ (ออนไลน์, ๒๕๖๒) กล่าวว่า การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมีอาชีพ คำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างกระจัดกระจายและแนวนราบ เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ ให้ความสำคัญต่อค่านิยมจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม มุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ

๒.๔.๓.๑ องค์ประกอบของการจัดการภาครัฐแนวใหม่

ทิพาดี เมฆสุวรรณ (๒๕๔๑, อ้างถึงในสำนักงาน ก.พ.ร., ๒๕๔๑) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีดังนี้

๑) การให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน

๒) การลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยงาน
 ๓) การกำหนด วัตถุประสงค์ และให้รางวัลแก่ผลการดำเนินงานระดับองค์กรและระดับบุคคล
 ๔) การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านบุคลากร (เช่น การฝึกอบรม ระบบค่าตอบแทนและระบบคุณธรรม) และเทคโนโลยี (เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ) เพื่อช่วยให้หน่วยงานสามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์

๕) การเปิดกว้างต่อแนวคิดการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของภาคเอกชน ในขณะเดียวกันภาครัฐก็หันมาทบทวนตัวเองว่าสิ่งใดควรทำ และสิ่งใดควรปล่อยให้ออกชนทำ

นอกจากนั้น องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ได้เสนอองค์ประกอบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ ๘ ประการ ดังนี้ (OECD, ๑๙๙๑)

๑) การพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คือ เน้นการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยพิจารณาตั้งแต่การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ จากนั้นพัฒนาทักษะคนเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเน้นการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน

๒. การสร้างการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินใจ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงการจัดการในขั้นตอนต่าง ๆ มากขึ้น ตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่

๓. การให้ความสำคัญกับเป้าหมายการดำเนินงานมากกว่ายึดในกฎระเบียบ คือ ภาครัฐต้องมีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการควบคุมการบริหาร และให้ความสำคัญกับเป้าหมายการดำเนินงานมากกว่า

๔. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ กล่าวคือ การจัดการภาครัฐแนวใหม่เน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการ และการให้บริการสาธารณะมากขึ้น

๕. การให้ความสำคัญกับการบริการลูกค้า โดยแนวทางการพัฒนา หรือการปรับปรุงการให้บริการมองที่ความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า หรือประชาชนเป็นสำคัญอีกด้านหนึ่งมีการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

๖. การให้ผู้ใช้บริการเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย กล่าวคือ การเก็บค่าบริการสาธารณะของรัฐ ใช้หลักการการเข้าใช้ประโยชน์จริง ใครใช้บริการมากต้องจ่ายมาก ใครใช้บริการน้อยจ่ายน้อย หากไม่ใช้เลยไม่ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายนั้น

๗. การให้บริการประชาชนโดยการมีส่วนร่วมของเอกชน คือการดำเนินการบริการประชาชนใด ๆ ของรัฐ มีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยจัดให้มีการแข่งขัน หรือมีระบบที่เปิดให้มีการจ้างเหมาภาคเอกชน

๘. การลดการผูกขาดในการให้บริการ กล่าวคือ การลดการผูกขาดตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่เน้นการไม่ยึดติด หรือไม่เคร่งครัดมากในกฎระเบียบที่นำไปสู่การผูกขาดในการให้บริการ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการมากขึ้น ในขณะเดียวกันเป็นการลดบทบาทของภาครัฐให้น้อยลง

๒.๔.๓.๒ แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

หลักใหญ่ของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ การเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นระเบียบและขั้นตอนไปสู่การบริหารแบบใหม่ซึ่งเน้นผลสำเร็จและความรับผิดชอบต่อ รวมทั้งใช้เทคนิคและวิธีการของเอกชนมาปรับปรุงการทำงาน

Hood (อ้างถึงใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, ๒๕๕๓) เห็นว่าสิ่งที่เรียกว่า “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” มีหลักสำคัญ ๗ ประการ คือ

๑) จัดการโดยนักวิชาชีพที่ชำนาญการ (Hands-on professional anagement) หมายถึง ให้ผู้จัดการมืออาชีพได้จัดการด้วยตัวเอง ด้วยความชำนาญ โปร่งใส และมีความสามารถในการใช้ดุลพินิจ เหตุผลก็เพราะเมื่อผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้ว ก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อ การตรวจสอบจากภายนอก

๒) มีมาตรฐานและการวัดผลงานที่ชัดเจน(Explicit standards and measures of performance)

๓) เน้นการควบคุมผลผลิตที่มากขึ้น (Greater emphasis on output controls) การใช้ทรัพยากรต้องเป็นไปตามผลงานที่วัดได้ เพราะเน้นผลสำเร็จมากกว่าระเบียบวิธี

๔) แยกหน่วยงานภาครัฐออกเป็นหน่วยย่อยๆ (Shift to disaggregation of units in the public sector) ตามลักษณะสินค้าและบริการที่ให้เงินสนับสนุนแยกกัน และติดต่อกันอย่างเป็นอิสระ

๕) เปลี่ยนภาครัฐให้แข่งขันกันมากขึ้น (Shift to greater competition in the public sector) เป็นการเปลี่ยนวิธีทำงานไปเป็นการจ้างเหมาและประมูล

๖) เน้นการจัดการตามแบบภาคเอกชน (Stress on private sector styles of management practice) เปลี่ยนวิธีการแบบข้าราชการไปเป็นการยืดหยุ่นในการจ้างและให้รางวัล

๗) เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัยและประหยัด (Stress on greater discipline and parsimony in resource use) เช่น การตัดค่าใช้จ่าย เพิ่มวินัยการทำงาน หยุดยั้งการเรียกร้องของสหภาพแรงงาน จำกัดต้นทุนการปฏิบัติ เหตุผลก็เพราะต้องการตรวจสอบความต้องการใช้ทรัพยากรของภาครัฐ และ“ทำงานมากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรน้อยลง” (do more with less)

การจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นแนวคิดหลักในการปฏิรูประบบราชการโดยการนำเอาหลักการจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนากระบวนการให้เป็นระบบราชการยุคใหม่ ซึ่งสามารถทำงานตอบสนองการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล ซึ่งระบบราชการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ในปัจจุบันจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ (ทวีศักดิ์ สุทกวาทิน, ๒๕๕๐)

๑) เป็นระบบราชการที่มีความหลากหลาย แต่ยึดถือค่านิยมหลักเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่พยายามทำทุกอย่างในระบบราชการให้เป็นโหลเดียวกันทั้งหมด

๒) นิยามความหมายของระบบคุณธรรมใหม่ ให้หมายถึง ระบบคุณธรรมที่เน้นให้ข้าราชการทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและยอมรับความแตกต่างต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการมีขีดความสามารถที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเน้นการปกป้องสิทธิประโยชน์ตอบแทนให้กับข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันและมีขีดความสามารถแตกต่างกันได้

๓) มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงาน โดยมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่เน้นการทำงานตามกฎระเบียบตามกระบวนการและขั้นตอนการทำงานที่กำหนดไว้

๔) การจ้าง การถนอมรักษา ตลอดจนการส่งเสริมความก้าวหน้าของข้าราชการ เน้นที่การแสวงหาผู้ที่มีขีดความสามารถสูงและส่งเสริมให้มีความก้าวหน้า โดยเปิดโอกาสให้ได้ทำงานที่มีความท้าทาย ซึ่งตรงกันข้ามกับระบบราชการแบบเดิม ซึ่งเน้นให้ข้าราชการมีความรู้ความสามารถทางเทคนิคที่ตรงกับตำแหน่งงานเป็นสำคัญ

๕) มีมุมมองต่อข้าราชการที่มีขีดความสามารถว่า เป็นสินทรัพย์หรือเป็นทุนมนุษย์ที่มีค่าขององค์กร ยิ่งลงทุนให้ได้รับการพัฒนา ยิ่งสามารถทำงานสร้างประโยชน์ให้กับระบบราชการได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่มองข้าราชการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิต รายจ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับข้าราชการ จึงถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองของระบบราชการ

๖) การจ้างงานมีหลากหลายรูปแบบ มีทั้ง (๑) กลุ่มที่เป็นข้าราชการประจำภายใต้ระบบการจ้างงานจนถึงการเกษียณอายุ (๒) กลุ่มพนักงานราชการหรือพนักงานของรัฐ ภายใต้รูปแบบการจ้างงานตามสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาจ้าง (๓) กลุ่มที่จ้างเหมาแรงงานมาจากเอกชน เป็นต้น

๗) ลักษณะการจ้างงานไม่เน้นที่ความมั่นคงในการจ้างงาน แต่เน้นที่ผลการปฏิบัติงานถ้าผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ก็สามารถยกเลิกการจ้างได้ เพราะระบบราชการมีข้อจำกัดในการหารายได้ไม่แตกต่างจากภาคเอกชน จึงต้องคำนึงถึงความสามารถในการจ้างงานของภาครัฐเองด้วย ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่เน้นความมั่นคงของการจ้างงานเป็นหลักที่สำคัญ การจ้างงานของภาครัฐแบบเดิมจึงมีลักษณะเหมือนกับการให้สังคมสงเคราะห์แก่ข้าราชการ

๘) การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการมีส่วนต่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์กร ซึ่งแตกต่างจากการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการในแบบเดิมที่ประเมินตามกิจกรรมการทำงานของข้าราชการแต่ละคน

๙) ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับฝ่ายบริหารอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างกันในการผลักดันให้องค์การบรรลุเป้าหมาย ในขณะเดียวกันองค์การก็ใส่ใจความพึงพอใจการทำงานของข้าราชการ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน

๑๐) องค์การกลางบริหารงานบุคคลกระจายอำนาจให้หัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ มีอำนาจและหน้าที่บริหารงานบุคคลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการแบบเดิมที่องค์กรกลางบริหารงานและสงวนอำนาจและหน้าที่งานด้านการบริหารบุคคล เพื่อดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) NPM เป็นการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานภาครัฐไปสู่การบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result) เป็นเป้าหมายหลัก เพื่อผลประโยชน์สาธารณะของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด โดยใช้วิธีการบริหารจัดการองค์กร เช่น ปรับบทบาทภารกิจ การมุ่งเน้นผลงาน เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงานขององค์กร จากนั้นจึงใช้หลักการบริหารแบบเอกชนที่มุ่งเน้นลูกค้า คุณภาพการบริการ และเพิ่มผลผลิต เพื่อยกระดับผลการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้นและสุดท้ายใช้หลักการแข่งขัน เพื่อไม่ให้องค์กรอยู่กับที่ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายพัฒนาองค์กรให้เป็น“องค์กรที่มีผลสัมฤทธิ์สูง”

๒.๕ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๒.๕.๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๕๓๗

ความในประมวลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน

หมวด ๒ อำนาจสืบสวนและสอบสวน

มาตรา ๑๗ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้

มาตรา ๑๘ ในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน

ในเขตท้องที่ได้มีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหรือผู้รักษาการแทน

มาตรา ๑๙ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่
- (๒) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง
- (๓) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

(๔) เมื่อเป็นความผิดซึ่งมีหลายกรรม กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน

(๕) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง

(๖) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง

พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้ เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหายังไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ

มาตรา ๒๐ ถ้าความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดราชอาณาจักรไทยให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้

ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน บรรดาอำนาจและหน้าที่ประการอื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ในกรณีที่พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน

ในกรณีจำเป็น พนักงานสอบสวนต่อไปนี้ มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

- (๑) พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ

(๒) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน แล้วแต่กรณี เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเห็นตามมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ ส่งพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดนั้นมียอำนาจชี้ขาด แต่ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในระหว่างหลายจังหวัด ควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ชี้ขาดการรื้อคำชี้ขาดนั้น ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน

มาตรา ๒๑/๑๑ สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีที่ไม่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในจังหวัดเดียวกันหรือในกองบัญชาการเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้ผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้นเป็นผู้ชี้ขาด

การรื้อคำชี้ขาด ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน

๒.๕.๒ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙

ความในพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"ยาเสพติด" หมายความว่า ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วย ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารระเหยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

"กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด" หมายความว่า กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

มาตรา ๑๔ เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับ ยาเสพติด ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลากลางวันระหว่าง พระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ใน กรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลที่จะถูกจับได้ หลบซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่นั้น ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที

ยาเสพติดนั้นจะถูกโยกย้ายหรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนี ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืน ภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(๒) คั่นเคหสถาน สถานที่ หรือบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติด ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยึด หรืออายัดยาเสพติดหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับมาเนื่องจากการ กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมาย เกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ [แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๔]

(๓) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

(๔) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

(๕) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

เจ้าพนักงานตำแหน่งใดและระดับใด จะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ ตามวรรคหนึ่ง ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น

มาตรา ๑๔ ทวิ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเสพยาเสพติดในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะ ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจ ตรวจหรือทดสอบหรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่ม บุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่

วิธีการตรวจหรือทดสอบตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔ ตรี ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๔ ทวิ ถ้าเจ้าพนักงาน ได้ขอให้บุคคลใดช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ ให้บุคคลนั้นมีอำนาจช่วยการปฏิบัติงาน ของเจ้าพนักงานได้

วิธีการตรวจหรือทดลองตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔ จัตวา ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารซึ่งส่งทาง ไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ สื่อทาง เทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้ หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงานซึ่งได้รับอนุมัติจากเลขาธิการเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้

มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๑๔ ให้ถือว่า กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา ๑๔ (๓)

มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ทัวราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับ ตามมาตรา ๑๔ (๓) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็น เวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้น ตามที่จะเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไป ยังพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้โดยมิให้ ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๖ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวก หรือไม่ให้อภัยคำหรือไม่ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใดแก่กรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ หรือเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๗ กรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ และเจ้าพนักงาน ผู้ใดกระทำความผิดใด ๆ ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเสียเอง ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ

๒.๕.๓ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒

ความในพระราชบัญญัติฯ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

มาตรา ๔ “ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุนิตใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพ เข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยา เมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ใน การผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึง ยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ ทางวิทยาศาสตร์และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด

มาตรา ๗ ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ

(๑) ประเภท ๑ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)

(๒) ประเภท ๒ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟิน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ผื่นยา (Medicinal Opium)

(๓) ประเภท ๓ ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(๔) ประเภท ๔ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ หรือประเภท ๒ เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)

(๕) ประเภท ๕ ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท ๑ ถึงประเภท ๔ เช่น กัญชา พืชกระท่อม ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศระบุชื่อยาเสพติดให้โทษตามมาตรา ๘ (๑) เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า ผื่นยา (Medicinal Opium) หมายถึง ผื่นที่ได้ผ่าน กรรมวิธีปรุงแต่ง โดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา

มาตรา ๖๕ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุก ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสาม เป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท

มาตรา ๖๖ ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๑ โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ สี่ปีถึงสิบห้าปีหรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณ ที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แต่ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

มาตรา ๖๗ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ โดยไม่ได้รับอนุญาตต้อง ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๘ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท ๒ ผู้ใดผู้ผลิต อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดเป็นมอร์ฟิน ผีน หรือโคคาอิน
ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองล้านบาทถึงห้าล้านบาท

มาตรา ๖๙ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ผู้ใดจำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒
อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๗ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท
ถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นมอร์ฟิน
ผีน หรือโคคาอิน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึงหนึ่งร้อยกรัม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่
สามปีถึงยี่สิบปีหรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้ามอร์ฟิน ผีน หรือ
โคคาอินนั้นมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่หนึ่งร้อยกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่ห้าปี
ถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๗ กระทำการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง วรรคสองหรือ
วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๗๐ ผู้ใดผลิตหรือนำเข้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสน

มาตรา ๗๑ ผู้ใดจำหน่าย มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือส่งออกซึ่งยาเสพติด
ให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่เกินที่กำหนด
ตามมาตรา ๒๐ วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เกินจำนวนตามมาตรา ๒๐
วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๗๒ ผู้ใดนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๗๓ ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย
ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง
สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๔ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ อันเป็นการ
ฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๕ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อม
ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๗๖ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการ
ฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้นเป็นพืชกระท่อม
ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๖/๑ ผู้ใดจำหน่ายหรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ
ในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง โดยมีจำนวนยาเสพติดให้โทษไม่ถึงสิบกิโลกรัม
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามียาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ตั้งแต่สิบกิโลกรัมขึ้นไป
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านห้าแสนบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคหนึ่งนั้น
เป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคสองนั้น
เป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท

มาตรา ๗๗ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๗๘ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๑ ต้องระวาง
โทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

มาตรา ๗๙ ผู้รับอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวาง
โทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๘๐ ผู้รับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับ
ไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๘๑ เกษังกรผู้มีหน้าที่ควบคุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๖ มาตรา
๓๗ หรือมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๘๒ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปลอม อันเป็น
การฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึง
สองล้านบาท

มาตรา ๘๓ ผู้ใดจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ปลอม อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๓๙ (๑) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๘๔ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ผิด มาตรฐาน หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เสื่อมคุณภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๕ ผู้ใดจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ผิดมาตรฐาน หรือ ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ เสื่อมคุณภาพ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๒) หรือ (๓) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียนตำรับยาแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยา อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๘๗ ผู้ใดจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่ต้องขึ้นทะเบียนตำรับยา แต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ ที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยาอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ (๔) หรือ (๕) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๘๘ ผู้ใดแก้ไขรายการทะเบียนตำรับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๓ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๘/๑ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ที่ออกตามมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๘/๑ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อนุญาตตามมาตรา ๔๘/๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๙/๑ ถ้าการกระทำตามมาตรา ๘๙ เป็นการกระทำของเจ้าของสื่อโฆษณาหรือผู้ประกอบการโฆษณา ผู้กระทำต้องระวางโทษเพียงกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๙/๒ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๘๙ หรือมาตรา ๘๙/๑ เป็นความผิดต่อเนื่อง ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินห้าพันบาท หรือไม่เกินสองเท่าของ ค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการโฆษณานั้น ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

มาตรา ๙๐ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๙ หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๑ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ หรือยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หกเดือนถึงสามปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๒ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๗ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดดังกล่าวมานั้นเป็นพืชกระท่อม ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๙๒/๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๕๘/๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๙๓ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ฝึกทำนองคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้าได้กระทำโดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคล ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นการกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดทางอาญา หรือเพื่อประโยชน์ แก่ตนเองหรือผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงจำคุก ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นมอร์ฟินหรือ โคคาอิน ผู้กระทำได้ระวางโทษเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคล ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาท ถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นเฮโรอีน ผู้กระทำได้ระวางโทษเป็นสองเท่า และถ้าเป็นการกระทำต่อหญิงหรือต่อบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้กระทำได้ระวางโทษประหารชีวิต

มาตรา ๙๓/๑ ผู้ใดยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือ ยาเสพติด ให้โทษในประเภท ๒ โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี ถึงห้าปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่น หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๓/๒ ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ฝึกคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่ายหรือครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของ โทษที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๙๔ ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษ เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง และได้สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล

ก่อนความผิดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อีกทั้งได้ปฏิบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาลดังกล่าว จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรี กำหนดแล้ว ให้พ้นจากความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีความผิดที่ได้ กระทำไปภายหลังการสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

การรับเข้าบำบัดรักษาในสถานพยาบาลตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๙๔/๑ ผู้ใดทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษเป็นปกติธุระโดยใช้ยาตามกฎหมายว่าด้วยยาวัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทหรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือกระทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษไม่ว่าโดยวิธีอื่นใด ซึ่งมีได้กระทำในสถานพยาบาลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา ๙๕ ทายาท ผู้ครอบครอง หรือผู้จัดการมรดกผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ๘๖

มาตรา ๙๖ ผู้รับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๙๗ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อีกในระหว่างที่ยังต้องรับโทษอยู่หรือภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

มาตรา ๙๘ ผู้ใดต้องโทษตามมาตรา ๙๑ หรือมาตรา ๙๒ เป็นครั้งที่สาม เมื่อพ้นโทษแล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่โดยคำสั่งรัฐมนตรีนำไปควบคุมไว้ ณ สถานพยาบาลที่รัฐมนตรีประกาศจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และให้ทำการบำบัดรักษาจนกว่าจะได้รับการรับรองเป็นหนังสือ จากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดว่าเป็นผู้ได้รับการบำบัดรักษาครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาลดังกล่าวแล้ว

มาตรา ๙๙ ผู้ใดหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกควบคุมไว้ ณ สถานพยาบาลตามมาตรา ๙๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๐ กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้หรือข้าราชการหรือพนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษ หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว อันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๐๐/๑ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่โทษจำคุกและปรับ ให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับเสมอ โดยคำนึงถึงการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อป้องปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ

ถ้าศาลเห็นว่าการกระทำความผิดของผู้ใดเมื่อได้พิเคราะห์ถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิดฐานของผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว กรณีมีเหตุอันสมควรเป็นการเฉพาะราย ศาลจะลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

มาตรา ๑๐๐/๒ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงาน ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

มาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่มีการยึดยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ หรือประเภท ๓ ตามมาตรา ๔๙ (๒) หรือตามกฎหมายอื่น และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล ถ้าไม่มีผู้ใดมาอ้างว่าเป็นเจ้าของภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ยึด ให้ยาเสพติดให้โทษนั้นตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุข

มาตรา ๑๐๑ ทวิ ในกรณีที่มีการยึดยาเสพติดให้โทษในประเภท ๔ หรือประเภท ๕ ตามมาตรา ๔๙ (๒) หรือตามกฎหมายอื่น ไม่ว่าจะมีการฟ้องคดีต่อศาลหรือไม่ก็ตาม เมื่อได้มีการตรวจพิสูจน์ชนิดและปริมาณแล้วว่าเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภทดังกล่าว โดยบันทึกรายงานการตรวจพิสูจน์ไว้ ให้กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมอบหมาย ทำลายหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

มาตรา ๑๐๒ บรรดา ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะหรือวัตถุอื่น ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้ริบเสียทั้งสิ้น

มาตรา ๑๐๒ ทวิ ในกรณีที่มีการฟ้องคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือในประเภท ๒ ต่อศาล และได้มีการโต้แย้งเรื่องประเภท จำนวน หรือน้ำหนักของยาเสพติดให้โทษ ถ้าศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้รับยาเสพติดให้โทษดังกล่าวตามมาตรา ๑๐๒ หรือตามกฎหมายอื่น และไม่มีคำเสนอว่าผู้เป็นเจ้าของแท้จริงไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยใน การกระทำความผิดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้รับ ยาเสพติดให้โทษนั้น ให้กระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมอบหมายทำลาย หรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามระเบียบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

๒.๕.๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔

ความในพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

มาตรา ๓

“ยาเสพติด” หมายความว่ายาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ และยาเสพติด ตาม หมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีกำหนด ในกฎกระทรวง

“กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่ากฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษและกฎหมายว่าด้วย วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

“ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่าการผลิต นำเข้า ส่งออกจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดและให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิด” หมายความว่า เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจาก การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและให้หมายความรวมถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซื้อ หรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสภาพกี่ครั้งและไม่ว่า เงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่นหรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็น ของบุคคลอื่นก็ตาม

มาตรา ๕ ผู้ใดกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแม้จะกระทำนอกราชอาณาจักรผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรถ้าปรากฏว่า

(๑) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ

(๒) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(๓) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ให้นับมาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖ ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียว กับตัวการในความผิดนั้น

(๑) สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

(๒) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใด ๆ เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ

(๓) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ประชุม ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้นหรือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด หรือเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากการถูกจับกุม

(๔) รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิดเพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ

(๕) ปกปิด ซ่อนเร้นหรือเอาไปเสียซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุใด ๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิดเพื่อช่วย เหลือผู้กระทำความผิด

(๖) ชี้แนะ หรือติดต่อบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนักหรือที่ซ่อนเร้นเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๗ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรา ๘ ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่งผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๙ ผู้ใดกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยแต่งเครื่องแบบหรือโดยแต่งกายให้เข้าใจว่าเป็นเจ้า พนักงาน ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องระวางโทษหนัก กว่าโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๑๒ การกำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑ ให้ กำหนดโทษจำคุกอย่างสูงที่สุดได้ไม่เกินห้าสิบปี

มาตรา ๑๓ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้กรรมการอนุกรรมการเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๔ การจับกุมหรือการแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๖ หรือตามมาตรา ๘ ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการก่อน และเมื่อดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติแล้วให้รายงานให้เลขาธิการทราบทันที การขออนุมัติการอนุมัติและการรายงานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาหายไต่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้คณะกรรมการสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้น

ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เลขาธิการอาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาไปก่อน แล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้

มาตรา ๒๐ ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา หากมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดของผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาโดยได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยเสน่หาก็กให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้นด้วยและให้นำความในมาตรา ๑๙ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการ หรือเลขาธิการอาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สิน แทนแล้วรายงานให้ทราบก็ได้โดยให้ประกาศเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องพร้อมทั้งเอกสารหลักฐานต่อคณะกรรมการเพื่อขอรับทรัพย์สินคืนได้ด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและการประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๒ ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณ ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัด หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต่องหานั้น

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักยอก ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา ๑๖(๓) ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้และให้นำความในมาตรา ๑๙ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวแล้วให้คณะกรรมการจัดให้มีการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยเร็วและในกรณีที่ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งได้ก็ให้คืนทรัพย์สินให้แก่ผู้นั้น แต่ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ให้ถือว่า การยึดหรืออายัดตามวรรคสองเป็นการยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องขอผ่อนผันตามวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ตามมาตรานี้คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้ความหมายรวมถึง

(๑) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพไป สิทธิเรียกร้องผลประโยชน์และดอกผลของทรัพย์สินดังกล่าว

(๒) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(๓) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับขาย จำหน่าย โอนหรือยักยอกไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น

เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน

มาตรา ๒๙ บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืนก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณ

๒.๕.๕ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๕๒

ความตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

มาตรา ๓ “ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า

(๑) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีหรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณีผู้ดูแลหรือผู้จัดการ กิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(๓) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(๔) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(๖) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้ำอานาจั่งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(๘) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า

(๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

(๒) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ

(๓) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (๑) หรือ (๒)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (๑) (๒) หรือ (๓) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

มาตรา ๕ ผู้ใด

(๑) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(๒) กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

(๓) ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน นั้นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา ๖ ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักรผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(๑) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(๒) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(๓) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐ ที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และได้มีการส่งตัวผู้นั้น ออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗ ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(๑) สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

(๒) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๘ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

มาตรา ๙ ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

มาตรา ๑๓ เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงาน การทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

(๑) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ

(๓) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (๑) หรือ (๒) หรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินรายงานข้อเท็จจริงนั้น ให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๖ ให้ผู้ประกอบอาชีพดังต่อไปนี้มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน ในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ผู้ประกอบอาชีพตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) ต้องเป็นนิติบุคคล เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยที่มี พยานหลักฐานอันสมควรว่ามีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือ ความผิดฐานฟอกเงินกับผู้ประกอบอาชีพตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) ที่ได้เป็นนิติบุคคล ให้สำนักงานมีอำนาจ สั่งเป็นหนังสือให้ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน

(๑) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามมาตรา ๑๓

(๒) ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณีเพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ

(๓) ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซีรอยนต์

(๔) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

(๕) ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

(๖) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจ ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้การกำกับ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(๗) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศ กระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตหรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(๘) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศ กระทรวงการคลัง เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

(๙) ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

(๑๐) ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ที่มีใช้เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางใน

การฟอกเงิน หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือ ยกเลิก ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่ได้รายงานไปตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บุคคลดังกล่าวรายงานข้อเท็จจริงนั้น ให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า ให้นำความในมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับกับผู้ที่มีหน้าที่รายงานตามวรรค หนึ่งด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่กรณีผู้ที่มีหน้าที่รายงานดังกล่าว เป็นผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเสียเอง

มาตรา ๑๖/๑ ในกรณีที่มิเหตุอันควรสงสัยโดยมีพยานหลักฐานตามสมควรว่า มูลนิธิ สมาคมหรือองค์กรไม่แสวงหากำไรใด มีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงินแก่ การก่อการร้าย ให้สำนักงานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการธุรกรรม มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ มูลนิธิ สมาคมหรือองค์กรไม่แสวงหากำไรนั้นชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหรือสั่งระงับการ ทำธุรกรรม ดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราวเป็นเวลาตามที่สำนักงานกำหนด และในกรณีที่มิเหตุจำเป็น เลขาธิการหรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการอาจเข้าไปในสถานที่ ดำเนินงานของมูลนิธิสมาคมหรือ องค์กรไม่แสวงหากำไรนั้นในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึง พระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบตามที่จำเป็นได้

มาตรา ๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ พิจารณาเพื่อ ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ ศาลมีคำสั่ง ให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดินได้ ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้ เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขาธิการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการ พิจารณา อีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ทรัพย์สินนั้นทั้งหมด หรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบ เพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการ วินิจฉัยชี้ขาดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้ พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลา ดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายใน กำหนด ระยะเวลาและได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้น เป็นที่สุด และห้ามมิให้ มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้ พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะ ทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ได้และในกรณีเช่นนี้ถ้าไม่มีผู้ใดขอรับคืน ทรัพย์สินดังกล่าวภายในสองปีนับแต่วันที่คณะกรรมการมี

คำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาด ภายในกำหนดระยะเวลา ให้สำนักงานดำเนินการนำทรัพย์สินนั้นส่งเข้ากองทุน และในกรณีที่มิได้ผู้มาขอรับคืน โดยใช้สิทธิขอรับคืนตามกฎหมายอื่นซึ่งสามารถทำได้ถึงแม้จะเกินกว่ากำหนดสองปีให้สำนักงานส่งคืน ทรัพย์สินนั้นแก่ผู้มาขอรับคืน หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินจากกองทุนแทน หากยังไม่มีผู้มารับคืน เมื่อล่วงพ้นห้าปีให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุน ทั้งนี้หลักเกณฑ์วิธีการ การเก็บรักษาและการจัดการ ทรัพย์สินหรือเงินในระหว่างที่ยังไม่มีผู้มารับคืน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และ ประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่งกับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยัง เลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงานและสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่า ผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิ ดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งสุดท้ายของผู้ที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีผู้เสียหายในความผิดมูลฐานให้เลขาธิการขอให้ พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้นำทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปคืนหรือชดใช้คืน ให้แก่ผู้เสียหายแทนการสั่งให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดินด้วยในคราวเดียวกัน และเมื่อศาลมีคำสั่ง ให้คืนทรัพย์สินหรือชดใช้ให้ผู้เสียหายตามวรรคนี้แล้วให้สำนักงานดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลโดยเร็ว

มาตรา ๕๐ ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๙ อาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่งตามมาตรา ๕๑ โดยแสดงให้ศาลเห็นว่า

(๑) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

(๒) ตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๙ อาจยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับ ประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริตและตามสมควร ในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

มาตรา ๕๑ เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๙ แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่ง

อ้างว่าเป็น เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งที่เป็นเงินสดและเงินที่เกิดจากการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ยึด หรืออายัดไว้ให้สำนักงานส่งเข้ากองทุนกึ่งหนึ่ง และส่งให้กระทรวงการคลังอีกกึ่งหนึ่ง ถ้าเป็นทรัพย์สินอื่น ให้ดำเนินการตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ ได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี

๒.๕.๖ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕

ความตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ยาเสพติด” หมายความว่า ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ และยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“ติดยาเสพติด” หมายความว่า เสพยาเสพติดเป็นประจำติดต่อกัน และตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติดนั้น โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ

“ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด” หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นการบำบัด การติดยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมตลอดถึงการรักษาสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ซึ่งเสพยาเสพติดให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติด

มาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน คณะอนุกรรมการ แพทย์หนึ่งคน นักจิตวิทยาหนึ่งคน นักสังคมสงเคราะห์หนึ่งคน และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวงไม่เกินสองคนเป็นอนุกรรมการ และให้ผู้แทนกรมคุมประพฤติหนึ่งคนเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

แพทย์ตามวรรคหนึ่งให้พิจารณาแต่งตั้งจากจิตแพทย์ ถ้าไม่อาจแต่งตั้งจิตแพทย์ให้แต่งตั้งจากแพทย์อื่นที่เหมาะสม

จำนวนคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะมีกี่คณะให้คณะกรรมการพิจารณาแต่งตั้งโดยคำนึงถึงปริมาณคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น

อนุกรรมการที่ไม่ได้เป็นข้าราชการประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้นำความในมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับกับคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดหรือไม่
 - (๒) ติดตามดูแลการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างการตรวจพิสูจน์หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
 - (๓) พิจารณาย้ายตัวผู้เข้ารับการบำบัดการติดยาเสพติดหรือเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากสถานบำบัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 - (๔) พิจารณาอนุญาตให้ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้รับการปล่อยชั่วคราว
 - (๕) แจ้งผลการตรวจพิสูจน์หรือผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อคณะกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี
 - (๖) พิจารณาแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแก่ผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในฐานความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔
 - (๗) ติดตามดูแลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในเขตอำนาจของตนให้เป็นไปตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 - (๘) พิจารณาผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา ๓๓
 - (๙) เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับวิธีการตรวจพิสูจน์ และวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 - (๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 - (๑๑) พิจารณาเรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- หลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาตาม (๑) (๓) (๖) และ (๘) ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๔ เพื่อประโยชน์แก่การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้รัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งและยุบเลิกศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นสถานพยาบาลตามประมวลกฎหมายอาญา

ให้ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

มาตรา ๑๕ ประกาศจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดเขตของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ชัดเจนโดยมีแผนที่แสดงเขตดังกล่าวไว้ท้ายประกาศด้วย

(๒) กำหนดท้องที่ที่อยู่ในเขตอำนาจของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร รัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาเปลี่ยนแปลงเขตของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา ๑๕ (๑) หรือเปลี่ยนแปลงท้องที่ที่อยู่ในเขตอำนาจของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา ๑๕ (๒) ก็ได้

การเปลี่ยนแปลงเขตของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามวรรคหนึ่ง ให้มีแผนที่แสดงเขตเดิมของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและเขตที่เปลี่ยนแปลงให้ชัดเจนไว้ท้ายประกาศด้วย

มาตรา ๑๗ ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแต่ละแห่ง ให้มีผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ที่ได้รับตัวมาตามมาตรา ๑๙

(๒) ควบคุมตัวผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไว้ในระหว่างการตรวจพิสูจน์หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และดูแลให้ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดปฏิบัติตามระเบียบ เงื่อนไข และข้อบังคับต่าง ๆ

(๓) ดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามระเบียบที่กำหนด

(๔) ติดตามผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

(๕) จัดทำรายงานผลการตรวจพิสูจน์การเสพยาเสพติด หรือการติดยาเสพติด รวมทั้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเสนอต่อคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

(๖) ออกข้อบังคับของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมอบหมาย

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่เห็นสมควร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้สถานพยาบาล สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สถานที่ของราชการ หรือสถานที่อื่นใด เป็นสถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวนอกเหนือจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีอำนาจกำหนดให้ผู้ควบคุมสถานที่นั้นมีอำนาจหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใด เช่นเดียวกับผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา ๑๗ ได้ตามที่เห็นเหมาะสมกับสถานที่ดังกล่าว

มาตรา ๑๙ ผู้ใดต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้าไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพยาเสพติด เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่เกิดจากตัวผู้ต้องหานั่นเอง หรือจากพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งทำให้ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ต้องหาไม่อายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ให้พนักงานสอบสวนนำตัวส่งศาลเพื่อมีคำสั่งให้ตรวจพิสูจน์ภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

การส่งไปตรวจพิสูจน์การเสพยาเสพติด ให้ศาลพิจารณาส่งตัวไปควบคุม เพื่อตรวจพิสูจน์ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือการควบคุมตัวตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยคำนึงถึงอายุ เพศ และลักษณะเฉพาะบุคคลประกอบด้วย แล้วให้ศาลแจ้งคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบ

ในระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินกระบวนการสอบสวนคดีต่อไป และเมื่อสอบสวนเสร็จให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องส่งผู้ต้องหาไปด้วย และแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวอย่างแห่งใด

ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ต้องดำเนินการฝากขังหรือขอคัดฟ้องตามกฎหมาย

มาตรา ๒๐ ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาผู้ใดเสพยาเสพติดก่อน ขณะ หรือภายหลังที่ถูกจับกุม เพื่อให้ตนเองได้รับการส่งตัวไปฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและไม่ต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาฐานเสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติด ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มารับตัวผู้นั้นไปเพื่อดำเนินคดีต่อไปตามกฎหมาย

ในระหว่างที่รอพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมารับตัวผู้ต้องหาไปเพื่อดำเนินคดีให้สถานที่ที่รับผู้ต้องหาไว้ตรวจพิสูจน์หรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มารับตัวผู้ต้องหาไปในทันทีที่สามารถกระทำได้

มาตรา ๒๑ ในการตรวจพิสูจน์ผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดดำเนินการให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำบันทึกประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิด ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด

การตรวจพิสูจน์ให้กระทำไปแล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับตัวผู้นั้นไว้ในสถานที่ที่ตรวจพิสูจน์ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอาจสั่งให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจพิสูจน์ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด ให้จัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและให้แจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานอัยการทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอ

การฟ้องไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา ๓๓

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหาซึ่งได้รับแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไปและแจ้งผลให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบ

ถ้าผลการตรวจพิสูจน์ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติดให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีต่อไปตามกฎหมาย

ในกรณีที่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาคืนให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไปให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ควบคุมสถานที่ที่รับตัวผู้นั้นไว้มีอำนาจลงโทษสถานหนึ่งหรือหลายสถาน ดังต่อไปนี้

- (๑) ภาคทัณฑ์
- (๒) ตัดการอนุญาตให้รับการเยี่ยมหรือการติดต่อไม่เกินสามเดือน
- (๓) จัดให้อยู่เดี่ยวครั้งละไม่เกินสิบวัน

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการลงโทษบุคคลตามวรรคหนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุไม่ถึงสิบแปดปี บริบูรณ์ให้นำมาตรการลงทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๓ เมื่อคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่พอใจแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาตามมาตรา ๑๙ และให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีคำสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป แล้วแจ้งผลให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการซึ่งยังดำเนินคดีอยู่ทราบ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดแม้จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๕ แล้ว แต่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา

ยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจ ให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรายงานความเห็นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินคดีผู้นั้นต่อไป และให้นำความในมาตรา ๒๒ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้ต้องหาที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้วตามมาตรา ๓๓ วรรคสอง ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดหรือไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่ผู้นั้นได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว

มาตรา ๓๕ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ อนุกรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๒.๕.๗ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐

ความตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

มาตรา ๓ บทบัญญัติหรือวิธีพิจารณาใดซึ่งพระราชบัญญัตินี้มิได้ บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติหรือวิธีพิจารณาแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง หรือกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติ

มาตรา ๔ ห้ามมิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น และหมวด ๔ อุทธรณ์และฎีกาแห่งพระราชบัญญัตินี้ใช้ บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่าง

“พนักงานอัยการ” หมายความว่า อัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

“ยาเสพติด” หมายความว่า ยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

“กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดโทษและกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

“ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ศาลอุทธรณ์” หมายความว่า ศาลอุทธรณ์ซึ่งมิใช่ศาลอุทธรณ์ภาค

มาตรา ๗ ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานผู้ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายแล้วแต่กรณี มีอำนาจปฏิบัติการอำพราง เพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

การอำพราง หมายความว่า การดำเนินการทั้งหลายเพื่อปิดบังสถานะหรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินการโดยลวงผู้อื่นให้เข้าใจไปทางอื่น หรือเพื่อให้รู้ความจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควรให้เจ้าพนักงานมีอำนาจปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไปก่อนแล้วรายงานผู้มีอำนาจอนุญาตตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว การอนุญาตและการอำพรางตามวรรคหนึ่ง รวมทั้งการดำเนินการตามวรรคสามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ในกฎกระทรวงดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วย

การกระทำและพยานหลักฐานที่ได้มาจากการอำพรางของเจ้าพนักงานตามมาตรานี้ ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๘ ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานผู้ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายแล้วแต่กรณี มีอำนาจครอบครองหรือให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุมทั้งในและนอกราชอาณาจักรเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดได้

ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนั้น โดยในการมอบหมายให้คำนึงถึงระดับความรับผิดชอบของผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย

การครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม หมายความว่า การครอบครองชั่วคราวซึ่งยาเสพติด เพื่อส่งต่อแก่ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้ การกำกับ คำสั่ง หรือการสะกดรอยติดตามของเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ การส่งต่อนั้นให้รวมถึงการนำเข้าหรือส่งออกเพื่อการส่งต่อในหรือนอกราชอาณาจักรด้วย

การขออนุญาต การอนุญาต การครอบครอง ระยะเวลาในการครอบครองหรือการให้มีการครอบครองยาเสพติดภายใต้การควบคุม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ในกฎกระทรวงดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วย

การกระทำและพยานหลักฐานที่ได้ มาจากการกระทำของเจ้าพนักงานตามมาตรานี้ ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๙ ในกรณีที่เจ้าพนักงานขอให้บุคคลใดซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เฉพาะในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้บุคคลนั้น ไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งเป็นการส่วนตัวในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้น เว้นแต่จะได้กระทำด้วยความ จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการ

มาตรา ๑๐ ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานอาจร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ดำเนินการให้ได้ มาซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด และการ ดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ได้รับ การร้องขอ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามคำร้องขอโดยปฏิบัติตามวิธีการในกฎหมายดังกล่าว

เจ้าพนักงานผู้ใดเปิดเผยหรือส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ได้ มาตามวรรคหนึ่งให้แก่ บุคคลอื่น อันมิใช่เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกระทำ โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นล่วงรู้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าว ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

มาตรา ๑๑ ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งพนักงาน สอบสวนได้ยึดสิ่งของไว้ตามกฎหมายและอ้างว่าเป็นยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนส่งสิ่งของที่ยึดนั้น ภายในสามวันทำการนับแต่เวลาที่พนักงานสอบสวนได้ รับสิ่งของนั้นไว้เป็นของกลางในคดี เพื่อให้ ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจพิสูจน์และทำความเข้าใจเป็นหนังสือรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน เว้นแต่มี เหตุสุจริตหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่ไม่อาจส่งสิ่งของที่ยึดนั้น ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ โดยให้ บันทึกรายการเหตุสุจริตหรือเหตุจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

๒.๕.๘ นโยบายการบริหารราชการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒ และข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล และกรอบแนวทางการปฏิบัติงาน ตามยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๖๔ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายตำรวจ แห่งชาติ(ก.ต.ช.) มีมติเห็นชอบในการประชุม เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ โดยให้ถือเป็น นโยบายสำคัญและเร่งด่วนที่จะต้องร่วมกันขับเคลื่อนให้ปรากฏผลชัดเจน เป็นรูปธรรม ดังนี้

ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกมิติ

๑) มุ่งเน้นการปราบปรามจับกุมผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ลำเลียงยาเสพติดในทุกระดับ โดยให้มีการชักจูง สืบสวนขยายผลจับกุมเครือข่ายผู้ร่วมขบวนการดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดทุกราย ตามมาตรา ๑๐๐/๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๖๒

๒) ดำเนินการตามมาตรการสมคบ มาตรการทางทรัพย์สิน ทั้งการยึดทรัพย์และการฟอกเงินกับผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามกฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อทำลายเส้นทางทางการเงินของเครือข่ายขบวนการลักลอบผลิตและค้ายาเสพติด

๓) จัดระบบการเร่งรัดสืบสวนติดตามจับกุมบุคคลตามหมายจับในคดียาเสพติด โดยให้มอบหมายข้าราชการตำรวจสืบสวนติดตามจับกุมตามหมายจับแต่ละหมายให้ชัดเจน และให้ผู้บังคับบัญชาควบคุม กำกับดูแลและติดตามความคืบหน้าทุกระยะ

๔) มุ่งเน้นการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงขนส่งยาเสพติดจากพื้นที่ตามแนวชายแดน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการลำเลียงยาเสพติดเข้าไปในพื้นที่ชั้นใน หรือแหล่งชุมชน รวมทั้งสถานศึกษาต่าง ๆ

๕) ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรม โครงการด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อตัดวงจรการค้ายาเสพติด และไม่ให้มีผู้เสพรายใหม่เกิดขึ้น

๖) เสริมสร้างความร่วมมือกับนานาชาติในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศไทย

๗) ดำเนินการทั้งทางอาญา ทางวินัย และทางปกครองกับข้าราชการตำรวจที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัวพันกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาด

กำชับการฝึกและปฏิบัติตาม “คู่มือการฝึกยุทธวิธีประจำสถานีตำรวจ” ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๖

๑) ให้ทุกสถานีตำรวจจัดการฝึกอบรมทางยุทธวิธีตาม “คู่มือการฝึกยุทธวิธีประจำสถานีตำรวจ” ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๖ ทุกสัปดาห์ (อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง) โดยให้ หน.สน./สภ. เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการฝึกให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

๒) ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ให้ความสนใจในการสอดส่อง กำกับดูแลและวิธีการปฏิบัติทางยุทธวิธีประจำสถานีตำรวจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓) ให้ จต. มีหน้าที่ตรวจสอบการฝึกของหน่วยและให้ถือเป็นเรื่องสำคัญ ในการปฏิบัติการทางยุทธวิธีประจำสถานีตำรวจที่จะต้องปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบตามขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ แล้วรายงานผลการตรวจให้ ตร. (ผ่าน สยศ.ตร.) ทราบ

๔) กรณีการปฏิบัติการทางยุทธวิธี ซึ่งเกิดปัญหาอันสืบเนื่องจากการที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม “คู่มือการฝึกยุทธวิธีประจำสถานีตำรวจ” ให้ หน.สน./สภ. เป็นผู้รับผิดชอบและรายงานชี้แจงให้ ตร. (ผ่าน สยศ.ตร.) ทราบ ทุกกรณี

๒.๖ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนเพื่อรับมือกับคดีอาชญากรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อมาเป็นกรณีศึกษาเทียบเคียง และขอนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

วิทยา ราชแก้ว (๒๕๕๘) กล่าวไว้ใน แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจฝ่ายสืบสวน กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด ว่าปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยงานเกิดจากการขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติขาดความทันสมัยด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่มีความพร้อมในการใช้งาน เช่น ยานพาหนะน้ำมันเชื้อเพลิงไม่เพียงพอ อาวุธปืน วิทยุสื่อสาร ด้านงบประมาณที่ขาดความต่อเนื่อง และการขาดกำลังพลระดับปฏิบัติการไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน การขาดสวัสดิการในการปฏิบัติงาน เช่น เบี้ยเลี้ยง ที่พักอาศัย ที่มีให้ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความเครียดด้านค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบจ่ายเอง ทำให้งานที่ออกมาไม่มีประสิทธิภาพ โดยวิทยา ราชแก้ว ได้เสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจฝ่ายสืบสวนกองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ควรพัฒนาด้านนโยบายในการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจในระดับสูงที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ควรสอบถามปัญหาของงานที่ทำ และ สวัสดิการที่פקอาศัยให้เพียงพอกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ปฏิบัติงานอยู่ และการพัฒนาการทำงานโดยจัดให้มีการส่งไปฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมเพื่อทันกับเหตุการณ์ต่าง ๆ การก่ออาชญากรรมในปัจจุบัน ซึ่งมีการพัฒนาตาม เทคโนโลยีมีรูปแบบใหม่ ๆ ตลอดเวลาทำให้การสืบสวน มีความยากขึ้น จึงควรให้มีการอบรมด้านยุทธวิธีต่าง ๆ ในการสืบสวนให้ทันสมัย กับเหตุการณ์ปัจจุบันเพื่อให้งานที่ออกมามีประสิทธิภาพ

รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์ และ ธีระวัฒน์ จันทิก (๒๕๖๐) กล่าวว่า เพื่อให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและรวดเร็ว ควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าวอันประกอบด้วยข้อเสนอแนะหลายประการ เช่น การกำหนดระเบียบหรือคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่วางแนวปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนโดยถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การเข้าสู่ตำแหน่งพนักงานสอบสวนหรือตำแหน่งอื่น ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรเป็นไปด้วยความโปร่งใสตามระบบคุณธรรม รวมถึงการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมสิทธิสวัสดิการ และความเจริญก้าวหน้าในอาชีพราชการของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายในการสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ อันจะทำให้การสอบสวนเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนและสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมสืบไป

ณรงค์ กุลนิเทศ และคณะ (๒๕๕๕) การพัฒนารูปแบบการสืบสวนเพื่อการปราบปรามยาเสพติดในชุมชนควรรูปแบบการสืบสวนเพื่อการปราบปรามยาเสพติดในชุมชนไปใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ทั้งการดักฟัง (Wire Tap) การใช้เจ้าหน้าที่อำพราง (Undercover Operations) การควบคุมการส่งมอบ (Controlled Delivery) การล่อให้กระทำผิด (Entrapment) การสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Surveillance) และการถ่ายภาพสะกดรอยติดตาม (Photograph Surveillance) แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน (Public Participation) คือ ต้องทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามาให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ให้มากที่สุด

จรัส บุญลา (2558) กล่าวไว้ใน ประสิทธิภาพในการบริหารงานสืบสวนของสถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรปราการ ปัจจัยด้านการสืบสวนหาแหล่งข่าว การสืบประวัติความเป็นมาของผู้เสียหาย การตั้งประเด็นในการสืบสวน สอบสวนการสืบสวนประวัติความเป็นมาของผู้ต้องสงสัยส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานสืบสวน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ด้านการสืบสวนหาแหล่งข่าวควรสืบสวนหาข่าวโดยทางลับหรือจากแหล่งข่าวต่าง ๆ เป็นประโยชน์ต่องานสืบสวน ด้านการสืบประวัติความเป็นมาของผู้เสียหาย ควรสืบประวัติความเป็นมาของผู้เสียหายในทุกประเด็นเพื่อรวบรวมหาข้อพิรุธที่สำคัญ ด้านการตั้งประเด็นในการสืบสวนสอบสวน ควรตั้งประเด็นการสืบสวนออกเป็นหลายประเด็น และด้านการสืบสวนประวัติความเป็นมาของผู้ต้องสงสัย ควรมีทักษะและประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการสืบสวน

รุจธนาภิตต์ พรหมอนุมัติ (๒๕๕๔) เสนอไว้ใน การพัฒนางานด้านสืบสวนของกองกำกับการสืบสวนสอบสวน ๓ กองบังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธรภาค ๙ พบประเด็นที่เป็นประโยชน์ในการเสริมสร้าง และเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานด้านสืบสวน มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้งานมากขึ้น อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาภายในหน่วยงานน้อยลง การจัดอบรมนั้นต้องมีการอบรมตั้งแต่ระดับผู้บังคับบัญชาจนถึงผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเช่นกันจึงต้องมีการนำหลักเกณฑ์และหาแนวทางแก้ไข ในด้านการพัฒนางานด้านวิชาการ การพัฒนางานด้านการบริการ การพัฒนาด้านอุปกรณ์ การพัฒนาด้านกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ การพัฒนาด้านความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ การพัฒนาทักษะ ประสบการณ์ในการทำงาน และควรมีการส่งเสริมและจัดอบรมเพิ่มเติม

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษา “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” เป็นการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด และจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด วิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

๓.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่กระจายไปทั่วโลก โดยพื้นที่ที่พบการแพร่ระบาดมากที่สุดจะอยู่บริเวณประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทวีปยุโรป นอกจากนี้ยังพบในประเทศออสเตรเลีย (World Drug Report ๒๐๑๘) กลายเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและพยายามร่วมมือกันต่อต้านการแพร่ระบาดของยาเสพติด ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้เผชิญกับปัญหายาเสพติดเช่นเดียวกันและนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกิดปัญหาทางสังคมที่เริ่มตั้งแต่ปัญหาครอบครัวแตกแยก ก่อเหตุชิงทรัพย์ วิว่งราวทรัพย์ ลักขโมยทรัพย์สิน ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม และยกระดับไปสู่การเป็นปัญหาอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป รวมถึงยังส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินส่วนรวมของประเทศ อันส่งผลกระทบด้านลบไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องให้ความสนใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

การแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาอุปสรรคในปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดียาเสพติดในข้างต้น กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ จึงได้จัดทำโครงการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด เพื่อให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกระดับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติรู้เท่าทันและสามารถรองรับต่อสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในอนาคตต่อไป เพื่อให้การให้ได้ข้อมูลเหล่านี้จำเป็นต้องศึกษาจากบุคคลที่มีประสบการณ์และสามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างแท้จริงจากกลุ่มตัวอย่างจึงใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑.๑ ประชากรในการศึกษา

๓.๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

๓.๑.๓ วิธีการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑.๑ ประชากรในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรในการศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการการวิจัย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

- ๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวน
- ๒) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวน

๓.๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาเป็นแบบสอบถาม ซึ่งจะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณต่อไป ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จึงได้สร้างแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมดังนี้

๑) การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตัวบทกฎหมาย ตลอดจนงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

๒) สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มประชากรในการศึกษา โดยจะกำหนดข้อคำถามเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นกระบวนการสืบสวนสอบสวนในคดีอาชญากรรม

๓) เมื่อได้แบบสัมภาษณ์แล้วนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการที่มีความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีแนวคำถามเจาะลึกตรงตามประเด็นและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา

๔) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุง แก้ไขและเพิ่มเติม เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ให้ความสมบูรณ์และครบถ้วนมากที่สุด

ประกอบด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานในสายงานสืบสวน ซึ่งสอบถามในด้านโครงสร้างสายบังคับบัญชา ด้านขั้นตอนการสืบสวน ด้านขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐาน ด้านกฎหมายอาชญากรรม และในสายงานสอบสวนประกอบด้วยแนวคำถามในด้านโครงสร้างสายบังคับบัญชา ด้านขั้นตอนในการสอบสวน ด้านขั้นตอนการฟ้องศาล ด้านกฎหมายอาชญากรรม และกระบวนการปฏิบัติงานในคดีอาชญากรรม (ปรากฏในภาคผนวก ก)

๓.๑.๓ วิธีการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อนเพื่อขออนุญาตเข้าไปสัมภาษณ์ พร้อมกับส่งแบบสัมภาษณ์ให้ก่อนเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีการเตรียมข้อมูลให้พร้อม หลังจากที่ได้ทำการนัดหมายแล้วก็จะเข้าไปสัมภาษณ์โดยขออนุญาตบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลดิบในการวิจัยต่อไป

สำหรับกำหนดการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละคน จะใช้เวลาประมาณ ๑ ถึง ๒ ชั่วโมงต่อการสัมภาษณ์ตัวอย่างหนึ่งตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยก็จะทำการบันทึกเสียงของตัวอย่างไว้ เพื่อนำมาทำการถอดเทป จัดเก็บและวิเคราะห์ภายหลัง

๓.๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเตรียมข้อมูลดิบ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ

๑) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๒) การจัดวางระเบียบข้อมูลให้อยู่ในทิศทางเดียวกัน โดยให้สอดคล้องและตรงกับกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้สะดวกต่อการนำข้อมูลดิบมาสังเคราะห์และแปลผล ตลอดจนหาข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่การถอดเทป การตรวจสอบ การจัดเก็บ และการจัดระเบียบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่พร้อมจะนำมาวิเคราะห์ต่อไป

๓) ทำการสรุปและอภิปรายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดหรือกำหนดตัวแปรในการศึกษา สำหรับสร้างแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณต่อไป

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว งานวิจัยนี้เป็นการผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพกับงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยข้อมูลจากงานวิจัยเชิงคุณภาพได้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งจะทำให้ได้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือและตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย สำหรับขั้นตอนในการวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วยวิธีการดังนี้

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยวิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากรศึกษาแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ด้วยการแบ่งประชากรออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนในคดียาเสพติด และกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนเพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสอบสวนในคดียาเสพติด รวมถึงนำผลการวิเคราะห์ในข้างต้นมาจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด แล้วพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่าง

แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งแบ่งพื้นที่ตามเขตรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส.

ประชากร

ประชากรเชิงปริมาณ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวน และพนักงานสอบสวน

ประชากรเชิงคุณภาพ คือ บุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวน ผบก./ผู้แทน หัวหน้าพนักงานสอบสวน/ผู้แทน และฝ่ายสืบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กลุ่มละ ๑๐ ตัวอย่าง

ในเขตพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล (บข.น.) และตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ (ภ.๑ - ๙) โดยการสุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้ขนาดตัวอย่างจาก Taro Yamane ณ ระดับความคิดเห็น ๙๕% ที่มีขนาดประชากรจำนวนมากนับไม่ถ้วน ณ ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 3\%$ ขนาดตัวอย่างเท่ากับ ๑,๐๐๐ คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

๑. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวนของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บข.น.) ทำการศึกษา ๓ กองบังคับการตำรวจนครบาล (บก.น.)ฯ ละ ๖๐ ตัวอย่าง รวมจำนวน ๑๘๐ ตัวอย่าง
๒. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวนของตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ (ภ.๑ - ๙) ทำการศึกษา ตำรวจภูธรภาค (ภ.) ละ ๓ ตำรวจภูธรจังหวัด (ภ.จว.)ฯ ละ ๖๐ ตัวอย่าง รวมจำนวน ๑,๖๒๐ ตัวอย่าง
๓. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (บข.น.) ทำการศึกษา ๓ กองบังคับการตำรวจนครบาล (บก.น.)ฯ ละ ๓๕ ตัวอย่าง รวมจำนวน ๑๐๕ ตัวอย่าง
๔. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนของตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ (ภ.๑ - ๙) ทำการศึกษา ตำรวจภูธรภาค (ภ.) ละ ๓ ตำรวจภูธรจังหวัด (ภ.จว.)ฯ ละ ๓๕ ตัวอย่าง รวมจำนวน ๙๔๕ ตัวอย่าง
๕. เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวนของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บข.ปส.) จำนวน ๓๕ ตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งถูกพัฒนาหรือออกแบบให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

- ๑) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติดและระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวแปรในการศึกษา และกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา
- ๒) นำกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนและในสายงานสอบสวนในคดียาเสพติด เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

๓) ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมา ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง และพิจารณาความเหมาะสมด้านการใช้ถ้อยคำ จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

๔) นำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นมาไปทดสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม) กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ข้าราชการตำรวจ และประชาชนทั่วไป ที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ ๓๐ ตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) พบว่าแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวน ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ ๐.๗๓๐ และแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ ๐.๙๐๕

๕) นำผลการทดสอบไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ เพื่อจัดทำให้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์หลังจากนั้นก็จะได้แบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณต่อไป

แบบสอบถามเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจำนวน ๒ ชุด

ชุดที่ ๑ แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน แบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list) ประกอบด้วย ข้อมูลยศ, ตำแหน่ง, อายุราชการ และระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานนี้

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย

- โครงสร้างการบังคับบัญชา
- ขั้นตอนการสืบสวน
- ขั้นตอนการจับกุมและการรวบรวมพยานหลักฐาน
- กฎหมายยาเสพติด

ลักษณะคำถามในส่วนที่ ๒ เป็นคำถามที่แสดงระดับความคิดเห็น ตามเทคนิคลิเคอร์สเกล จะให้คะแนนเรียงลำดับและถือว่าคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ได้แก่

ระดับความคิดเห็น

ค่าน้ำหนักคะแนน

น้อยที่สุด

มีค่าเท่ากับ ๑ คะแนน

น้อย

มีค่าเท่ากับ ๒ คะแนน

ปานกลาง

มีค่าเท่ากับ ๓ คะแนน

มาก

มีค่าเท่ากับ ๔ คะแนน

มากที่สุด

มีค่าเท่ากับ ๕ คะแนน

ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นเพื่อนำไปกำหนดช่วงของระดับความคิดเห็น โดยใช้สูตรการคำนวณทางสถิติ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \text{ค่าพิสัย/จำนวนชั้น} \\ &= (5-1)/5 \\ &= 0.8\end{aligned}$$

ผลการแบ่งระดับความคิดเห็น กำหนดออกเป็นช่วง ๆ ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๘๐	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นน้อยที่สุด”
คะแนนเฉลี่ย ๑.๘๑ - ๒.๖๐	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นน้อย”
คะแนนเฉลี่ย ๒.๖๑ - ๓.๔๐	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นปานกลาง”
คะแนนเฉลี่ย ๓.๔๑ - ๔.๒๐	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นมาก”
คะแนนเฉลี่ย ๔.๒๑ - ๕.๐๐	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นมากที่สุด”

ส่วนที่ ๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open - Ended)

ชุดที่ ๒ แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน แบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list) ประกอบด้วย ข้อมูลยศ, ตำแหน่ง, อายุราชการ และระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานนี้

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย

- โครงสร้างการบังคับบัญชา
- ขั้นตอนการสอบสวน
- ขั้นตอนการฟ้องศาล
- กฎหมายอาชญากรรม

ลักษณะคำถามในส่วนที่ ๒ เป็นคำถามที่แสดงระดับความคิดเห็น ตามเทคนิคไลเคอร์สเกล จะให้คะแนนเรียงลำดับและถือว่าคะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ได้แก่

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ค่าน้ำหนักคะแนน</u>
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ ๑ คะแนน
น้อย	มีค่าเท่ากับ ๒ คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ ๓ คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ ๔ คะแนน
มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ ๕ คะแนน

ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นเพื่อนำไปกำหนดช่วงของระดับความคิดเห็น โดยใช้สูตรการคำนวณทางสถิติ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \text{ค่าพิสัย/จำนวนชั้น} \\ &= (5-1)/5 \\ &= 0.8\end{aligned}$$

ผลการแบ่งระดับความคิดเห็น กำหนดออกเป็นช่วง ๆ ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นน้อยที่สุด”
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นน้อย”
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นปานกลาง”
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นมาก”
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	อยู่ในเกณฑ์ “ความคิดเห็นมากที่สุด”

ส่วนที่ ๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open - Ended)

๓.๒.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคสนามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือ ๒ ประเภท คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑) จัดประชุมข้าราชการตำรวจที่ร่วมกันเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย รูปแบบและขั้นตอนในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ข้อพึงระวังในการปฏิบัติในการเก็บข้อมูล และการบันทึกข้อมูลตามโปรแกรม

๒) จำแนกประเภท แจกจ่ายแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้กับทีมงานที่ร่วมเก็บข้อมูล เพื่อตรวจเช็คจำนวนและประเภทให้ถูกต้องตามพื้นที่

๓) รวบรวมแบบสอบถามจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำแนกแบบสอบถาม และบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมประมวลผล

๔) รวบรวมแบบสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์

๕) การบรรณาธิกรณข้อมูล (Data editing) โดยนำข้อมูลมาตรวจสอบ แก้ไข รวบรวม และดำเนินการสรุปรายงานเป็นรูปเล่ม เพื่อเผยแพร่นำเสนอต่อไป

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะดำเนินการเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างและนำมาตรวจสอบความถูกต้อง หากแบบสอบถามใดไม่สมบูรณ์หรือมีความขัดแย้งว่าตัวอย่างไม่ได้ตั้งใจในการตอบคำถาม ก็จะถูกคัดทิ้งไม่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากนั้นจึงดำเนินการบันทึกข้อมูลดิบลงในไฟล์ข้อมูล เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป โดยจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนที่จะทำการวิเคราะห์

๑) วิเคราะห์เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง และนำเสนอผลการศึกษา

๒) วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยการพรรณานเนื้อหา

๓.๒.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ทำการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency), ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อนำเสนอลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง และระดับความคิดเห็นของตัวอย่าง ตลอดจนข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นในการแปรผลคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทั้งหมดเป็นเกณฑ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนและสอบสวน และการสังเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ในการสายงานสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษาในเบื้องต้น และจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภ.ตร., กมค., บช.น., ภ.๗, สบส., กก. และสมาคมพนักงานสอบสวน โดยสามารถสรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

โครงการวิจัย “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ผลการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจหรือจากการวิจัยเชิงปริมาณ

ส่วนที่ ๒ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

ส่วนที่ ๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

๔.๑ ผลการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจหรือจากการวิจัยเชิงปริมาณ

๔.๑.๑ กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

๑) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = ๑,๙๒๓)	ร้อยละ (๑๐๐.๐๐)
๑. หน่วยงาน		
บช.น.	๒๐๑	๑๐.๔๕
ภาค ๑	๑๖๑	๘.๓๗
ภาค ๒	๒๐๓	๑๐.๕๖
ภาค ๓	๑๗๗	๙.๒๐
ภาค ๔	๒๐๖	๑๐.๗๑
ภาค ๕	๑๙๓	๑๐.๐๔
ภาค ๖	๒๑๓	๑๑.๐๘
ภาค ๗	๒๐๔	๑๐.๖๑
ภาค ๘	๑๙๖	๑๐.๑๙
ภาค ๙	๑๖๙	๘.๗๙

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = ๑,๙๒๓)	ร้อยละ (๑๐๐.๐๐)
๒. ยศ		
๑) ส.ต.ต. - ส.ต.อ.	๓๓๖	๑๗.๔๗
๒) จ.ส.ต. - ด.ต.	๙๑๖	๔๗.๖๓
๓) ร.ต.ต. - ร.ต.อ.	๕๓๓	๒๗.๗๒
๔) พ.ต.ต. - พ.ต.อ.	๑๓๘	๗.๑๘
๕) พ.ต.อ. พิเศษขึ้นไป	-	-
๓. ตำแหน่ง		
๑) ผู้บังคับหมู่	๑๒๔๙	๖๔.๙๕
๒) รองสารวัตร	๕๓๒	๒๗.๖๗
๓) สารวัตร	๑๐๑	๕.๒๕
๔) รองผู้กำกับการ	๔๑	๒.๑๓
๕) ผู้กำกับการ	-	-
๖) สูงกว่าผู้กำกับการขึ้นไป	-	-
๔. อายุราชการ		
๑) ไม่เกิน ๑๐ ปี	๔๙๑	๒๕.๕๓
๒) ๑๑ - ๒๐ ปี	๔๖๓	๒๔.๐๘
๓) ๒๑ - ๓๐ ปี	๗๒๗	๓๗.๘๑
๔) ๓๑ - ๔๐ ปี	๒๒๒	๑๑.๕๔
๕) ๔๑ ปีขึ้นไป	๒๐	๑.๐๔
๕. ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน		
๑) ไม่เกิน ๕ ปี	๗๓๕	๓๘.๒๒
๒) ๖ - ๑๐ ปี	๕๒๓	๒๗.๒๐
๓) ๑๑ - ๑๕ ปี	๒๒๒	๑๑.๕๔
๔) ๑๖ - ๒๐ ปี	๒๓๙	๑๒.๔๓
๕) ๒๑ - ๒๕ ปี	๑๐๓	๕.๓๖
๖) ๒๖ - ๓๐ ปี	๗๓	๓.๘๐
๗) ๓๑ ปีขึ้นไป	๒๘	๑.๔๖

จากตารางที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บช.น. และ ภาค ๑ - ๙ ทั้งหมดจำนวน ๑,๙๒๓ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในชั้นยศ จ.ส.ต. - ด.ต. จำนวน ๙๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖๓ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมู่ จำนวน ๑,๒๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๙๕ มีอายุราชการระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๗๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๑ และระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนไม่เกิน ๕ ปี จำนวน ๗๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒๒

๒) ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม

ตารางที่ ๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ในภาพรวม

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
โครงสร้างการบังคับบัญชา	๔.๒๙	๐.๖๓	๘๕.๘๕	มากที่สุด	๔
ขั้นตอนการสืบสวน	๔.๔๖	๐.๖๔	๘๙.๒๕	มากที่สุด	๒
ขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐาน	๔.๔๗	๐.๖๐	๘๙.๓๑	มากที่สุด	๑
กฎหมายอาชญากรรม	๔.๓๙	๐.๖๕	๘๗.๗๕	มากที่สุด	๓
รวม	๔.๔๔	๐.๖๓	๘๘.๘๙	มากที่สุด	

จากตารางที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ในพื้นที่ บช.น. และ ภาค ๑ - ๙ จำนวน ๑,๙๒๓ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๔ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๙

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นลำดับที่ ๑ มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๗ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๓๑ รองลงมา คือ ในขั้นตอนการสืบสวน ค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๒๕ ในด้านกฎหมายอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ และในด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการ
พัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อย ที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปาน กลาง (๓)	มาก (๔)	มาก ที่สุด (๕)			
๑.ผู้บังคับบัญชาควรมีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำ	๑๓	๕๓	๒๙๓	๗๒๒	๘๔๒	๔.๒๑	๐.๘๕	๘๔.๒๐
๒.ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็น	๑๙	๗๙	๓๒๔	๗๒๑	๗๘๐	๔.๑๓	๐.๙๐	๘๒.๕๑
๓.ในระดับสถานีตำรวจควรแยกสายงานสืบสวน ยาเสพติดออกจากคดีอื่นอย่างชัดเจน	๔๖	๖๘	๒๘๘	๖๓๑	๘๙๐	๔.๑๗	๐.๙๗	๘๓.๔๑
๔.ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ใน สายงานสืบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณคดียาเสพติด	๑๒	๓๒	๒๐๓	๖๓๖	๑,๐๔๐	๔.๓๘	๐.๗๙	๘๗.๖๗
๕.ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินรางวัล เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี ให้กับ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน	๒๔	๓๒	๑๐๘	๔๑๑	๑,๓๔๘	๔.๕๗	๐.๗๘	๙๑.๔๘
รวม						๔.๒๙	๐.๖๓	๘๕.๘๕

จากตารางที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชาในพื้นที่ บข.น. และ ภาค ๑ - ๙ จำนวน ๑,๙๒๓ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๕

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คืออยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก โดยระดับความเห็นอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินรางวัล เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๗ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๔๘ รองลงมา คือ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณคดียาเสพติด มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๘ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๖๗ และผู้บังคับบัญชาควรมีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๑ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๒๐ ตามลำดับ

และกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๕๑ และประเด็นในระดับสถานีดำรวจควรแยกสายงานสืบสวนยาเสพติดออกจากคดีอื่นอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๔๑

ตารางที่ ๔ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ด้านขั้นตอนการสืบสวน

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)			
๑. ควรตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลการข่าวให้ครอบคลุม ครบถ้วนก่อนดำเนินการวางแผนจับกุม	๗	๓๓	๑๗๖	๖๙๗	๑,๐๑๐	๔.๓๙	๐.๗๕	๘๗.๗๗
๒. ควรรวบรวมพยานหลักฐานให้ถูกต้องตามระเบียบและวิธีปฏิบัติแต่ละประเภท	๗	๒๙	๑๘๑	๗๒๗	๙๗๙	๔.๓๗	๐.๗๕	๘๗.๔๘
๓. ควรสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนคดียาเสพติดให้เพียงพอ	๑๘	๓๓	๑๒๓	๔๓๙	๑,๓๑๐	๔.๕๕	๐.๗๗	๙๑.๑๐
๔. ควรสนับสนุนอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อรองรับการสืบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติด	๒๑	๓๘	๙๗	๓๙๕	๑,๓๗๒	๔.๕๙	๐.๗๗	๙๑.๘๑
๕. ควรอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านกฎหมายและด้านยุทธวิธี อาทิ เทคนิคการเป็นสายลับ/แฝงตัว/การล่อซื้อเพื่อพัฒนาศักยภาพในการสืบสวนคดียาเสพติด	๑๖	๓๒	๑๘๓	๖๑๘	๑,๐๗๔	๔.๔๑	๐.๗๙	๘๘.๑๐
รวม						๔.๔๖	๐.๖๔	๘๙.๒๕

จากตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ด้านขั้นตอนการสืบสวน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น. และ ภาค ๑ - ๙ จำนวน ๑,๙๒๓ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๒๕

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยพบว่า ระดับความคิดเห็นเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรสนับสนุนอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อรองรับการสืบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๘๑ รองลงมา คือ ควรสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนคดียาเสพติดให้เพียงพอ มีค่าเฉลี่ย

๔.๕๕ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๑๐ ควรรอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านกฎหมายและด้านยุทธวิธี อาทิต เทคนิคการเป็นสายลับ/แฝงตัว/การล่อซื้อ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการสืบสวนคดีอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๑ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๑๐ ควรตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลการข่าวให้ครอบคลุม ครบถ้วนก่อนดำเนินการวางแผนจับกุมมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๗ และ ควรรวบรวมพยานหลักฐานให้ถูกต้องตามระเบียบและวิธีปฏิบัติแต่ละประเภทมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๗ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๔๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๕ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการจับกุมและการรวบรวมพยานหลักฐาน

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)			
๑.เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และฝึกอบรมทางยุทธวิธีตำรวจ เพื่อพัฒนาศักยภาพในจับกุม	๑๕	๒๐	๑๙๔	๗๒๑	๙๗๓	๔.๓๖	๐.๗๗	๘๗.๒๒
๒. ควรปฏิบัติตามขั้นตอนการจับกุมอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการร้องเรียนในภายหลัง	๗	๒๖	๑๓๔	๕๙๘	๑,๑๕๘	๔.๔๙	๐.๗๒	๘๙.๘๙
๓. ควรบันทึกภาพถ่ายหรือวีดิโอขั้นตอนปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นหลักฐานทางคดีและกรณีเกิดการร้องเรียน	๑๗	๓๕	๒๑๒	๖๖๐	๙๙๙	๔.๓๕	๐.๘๑	๘๖.๙๓
๔. ควรจัดทำบันทึกจับกุมผู้ต้องหาให้ละเอียด ครบถ้วน ถูกต้อง	๙	๒๖	๑๐๙	๕๖๓	๑,๒๑๖	๔.๕๓	๐.๗๑	๙๐.๖๙
๕. ควรอนุมัติเรื่องระเบียบการแต่งกาย, ทรงผมให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่	๒๐	๒๗	๑๓๙	๔๑๔	๑,๓๒๓	๔.๕๖	๐.๗๘	๙๑.๑๓
๖. ควรเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาลดขั้นตอนในการขอหมายค้น/หมายจับ	๒๐	๒๒	๑๓๗	๕๔๑	๑,๒๐๓	๔.๕๐	๐.๗๗	๙๐.๐๑
๗. ควรจัดทำบันทึกยึดทรัพย์สินเกี่ยวกับคดีให้ละเอียด ถูกต้อง ครบถ้วน	๙	๒๕	๑๒๐	๖๘๐	๑,๐๘๙	๔.๔๖	๐.๗๑	๘๙.๒๘
รวม						๔.๔๗	๐.๖๐	๘๙.๓๑

จากตารางที่ ๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการจับกุมและการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น. และ ภาค ๑ - ๙ จำนวน ๑,๙๒๓ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๗ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๓๑

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยพบว่า ระดับความคิดเห็นเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรอนุมัติเรื่องระเบียบการแต่งกาย, ทรงผมให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๑๓ รองลงมา คือ ควรจัดทำบันทึกจับกุมผู้ต้องหาให้ละเอียด ครบถ้วน ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๖๙, ควรเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาลดขั้นตอนในการขออนุมัติ/หมายจับ มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐๑ ควรปฏิบัติตามขั้นตอนการจับกุมอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการร้องเรียนในภายหลัง มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘๙, ควรจัดทำบันทึกยึดทรัพย์สินเกี่ยวกับคดีให้ละเอียด ถูกต้อง ครบถ้วน มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๒๘, เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และฝึกอบรมทางยุทธวิธีตำรวจ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการจับกุม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๒๒ และควรบันทึกภาพถ่ายหรือวิดีโอขั้นตอนปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นหลักฐานทางคดีและกรณีเกิดการร้องเรียน มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๙๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๖ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ด้านกฎหมายอาชญากรรม

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)			
๑.ควรจัดทำ รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสืบสวน	๑๐	๒๕	๑๙๓	๗๘๑	๙๑๔	๔.๓๓	๐.๗๕	๘๖.๖๗
๒.ควรบัญญัติกฎหมายอาชญากรรมเพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ	๑๕	๓๘	๒๐๕	๖๘๐	๙๘๕	๔.๓๔	๐.๘๑	๘๖.๘๕
๓.ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำบัตร ป.ป.ส.เพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในคดีอาชญากรรม	๑๑	๓๐	๑๕๐	๕๗๔	๑,๑๕๘	๔.๔๘	๐.๗๕	๘๙.๕๒

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)			
๔.ผู้พิพากษาศดียาเสพตดควรแยกออกจากแห่งสายงานอื่นเหมือนพนักงานอัยการ	๔๕	๕๔	๒๖๔	๖๕๓	๙๐๗	๔.๒๑	๐.๙๔	๘๔.๑๖
๕.ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล	๑๘	๒๑	๑๑๕	๔๔๕	๑,๓๒๔	๔.๕๘	๐.๗๔	๙๑.๕๘
รวม						๔.๓๙	๐.๖๕	๘๗.๗๕

จากตารางที่ ๖ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาเสพตด ด้านกฎหมายอาเสพตด ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บช.น. และ ภาค ๑ - ๙ จำนวน ๑,๙๒๓ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยพบว่า ระดับความคิดเห็นเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๘ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๕๘ รองลงมา คือ ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำบตรป.ป.ส.เพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในคดีอาเสพตด มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๘ คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๕๒, ควรบัญญัติกฎหมายอาเสพตดเพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๔ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๘๕, ควรจัดทำ รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสืบสวน มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๓ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๗ และผู้พิพากษาศดียาเสพตดควรแยกออกจากแห่งสายงานอื่นเหมือนพนักงานอัยการ ค่าเฉลี่ย ๔.๒๑ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๑๖ ตามลำดับ

๔.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๑) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๗ ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = ๑,๐๐๙)	ร้อยละ (๑๐๐.๐๐)
๑. หน่วยงาน		
บช.น.	๑๒๐	๑๑.๘๙
ภาค ๑	๑๐๓	๑๐.๒๑
ภาค ๒	๘๗	๘.๖๒
ภาค ๓	๙๕	๙.๔๒
ภาค ๔	๙๑	๙.๐๒
ภาค ๕	๘๙	๘.๘๒
ภาค ๖	๙๙	๙.๘๑
ภาค ๗	๙๑	๙.๐๒
ภาค ๘	๑๐๑	๑๐.๐๑
ภาค ๙	๙๓	๙.๒๒
บช.ปส.	๔๐	๓.๙๖
๒. ยศ		
๑) ร.ต.ต. - ร.ต.อ.	๕๘๙	๕๘.๓๗
๒) พ.ต.ต. - พ.ต.อ.	๔๑๗	๔๑.๓๓
๓) พ.ต.อ. พิเศษขึ้นไป	๓	๐.๓๐
๓. ตำแหน่ง		
๑) รองสารวัตรสอบสวน	๕๘๘	๕๘.๒๘
๒) สารวัตรสอบสวน	๒๗๕	๒๗.๒๕
๓) รองผู้กำกับการสอบสวน	๑๐๔	๑๐.๓๑
๔) ผู้กำกับการสอบสวน	๓๘	๓.๗๗
๕) รองผู้บังคับการสอบสวน	๔	๐.๔๐

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = ๑,๐๐๙)	ร้อยละ (๑๐๐.๐๐)
๔. อายุราชการ		
๑) ไม่เกิน ๑๐ ปี	๒๔๑	๒๓.๘๙
๒) ๑๑ - ๒๐ ปี	๒๒๑	๒๑.๙๐
๓) ๒๑ - ๓๐ ปี	๓๘๔	๓๘.๐๖
๔) ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๕๓	๑๕.๑๖
๕) ๔๑ ปีขึ้นไป	๑๐	๐.๙๙
๕. ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน		
๑) ไม่เกิน ๕ ปี	๒๔๗	๒๔.๔๘
๒) ๖ - ๑๐ ปี	๔๔๑	๔๓.๗๑
๓) ๑๑ - ๑๕ ปี	๑๕๒	๑๕.๐๖
๔) ๑๖ - ๒๐ ปี	๗๖	๗.๕๓
๕) ๒๑ - ๒๕ ปี	๕๘	๕.๗๕
๖) ๒๖ - ๓๐ ปี	๒๘	๒.๗๘
๗) ๓๑ ปีขึ้นไป	๗	๐.๖๙

จากตารางที่ ๗ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. ทั้งหมดจำนวน ๑,๐๐๙ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในชั้นยศ ร.ต.ต. - ร.ต.อ. จำนวน ๕๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓๗ ดำรงตำแหน่งรองสารวัตรสอบสวน จำนวน ๕๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๒๘ มีอายุราชการระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐๖ และระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน ๖ - ๑๐ ปี จำนวน ๔๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๗๑

๒) ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดียาเสพติด

ตารางที่ ๘ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดียาเสพติด ในภาพรวม

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
โครงสร้างการบังคับบัญชา	๔.๒๐	๐.๖๗	๘๔.๐๘	มาก	๓
ขั้นตอนการสอบสวน	๔.๕๐	๐.๖๓	๙๐.๐๕	มากที่สุด	๑
ขั้นตอนการฟ้องศาล	๔.๑๖	๐.๗๑	๘๓.๒๒	มาก	๔
กฎหมายยาเสพติด	๔.๓๕	๐.๖๘	๘๖.๙๕	มากที่สุด	๒
รวม	๔.๓๐	๐.๖๗	๘๖.๐๗	มากที่สุด	

จากตารางที่ ๘ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดียาเสพติด ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๐๗

โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านขั้นตอนการสอบสวน เป็นลำดับที่ ๑ มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐๕ รองลงมา คือ ในด้านกฎหมายยาเสพติด มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๙๕, ในด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๘ และขั้นตอนการฟ้องศาล มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๙ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการ
พัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อย ที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปาน กลาง (๓)	มาก (๔)	มาก ที่สุด (๕)			
๑.ผู้บังคับบัญชาควรมีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำ	๑๖	๕๐	๒๐๐	๓๐๐	๔๔๓	๔.๐๙	๐.๙๙	๘๑.๘๘
๒.ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็นในการสอบสวน	๑๔	๕๒	๒๒๐	๓๐๕	๔๑๘	๔.๐๕	๐.๙๘	๘๑.๐๓
๓.หัวหน้าสถานีตำรวจควรร่วมรับผิดชอบในส่วนคดีอาชญากรรม	๒๓	๕๔	๑๖๗	๓๗๒	๓๙๓	๔.๐๕	๐.๙๙	๘๐.๙๗
๔.ในระดับสถานีตำรวจควรแยกสายงานสอบสวนคดีอาชญากรรมออกจากคดีอื่นให้ชัดเจน	๔๖	๘๐	๑๘๔	๒๖๙	๔๓๐	๓.๙๕	๑.๑๖	๗๘.๙๗
๕.ควรเพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณคดีอาชญากรรม	๖	๒๙	๘๗	๒๒๘	๖๕๙	๔.๔๙	๐.๘๒	๘๙.๘๓
๖.ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี การปฏิบัติงานให้กับพนักงานสอบสวน	๖	๒๐	๖๓	๑๘๕	๗๓๕	๔.๖๑	๐.๗๔	๙๒.๑๗
รวม						๔.๒๐	๐.๖๗	๘๔.๐๘

จากตารางที่ ๙ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มาก” มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๘

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คืออยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก โดยระดับความเห็นอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี ในการปฏิบัติงานให้กับพนักงานสอบสวน มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๑ คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๑๗ และ ควรเพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณคดีอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘๓

และกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากเป็นลำดับที่ ๑ คือ ผู้บังคับบัญชาควรมีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำ มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๘๘, ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็นในการสอบสวน

มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐๓, หัวหน้าสถานีตำรวจควรร่วมรับผิดชอบในสำนวนคดียาเสพติด
มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙๗ และในระดับสถานีตำรวจควรแยกสายงานสอบสวนคดี
ยาเสพติดออกจากคดีอื่นให้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๕ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๙๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๐ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการ
พัฒนางานสอบสวนคดียาเสพติด ด้านขั้นตอนการสอบสวน

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อย ที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปาน กลาง (๓)	มาก (๔)	มาก ที่สุด (๕)			
๑.พนักงานสอบสวนควรศึกษาหาความรู้และฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี	๗	๒๐	๗๒	๓๕๔	๕๕๖	๔.๔๒	๐.๗๗	๘๘.๓๘
๒.พนักงานสอบสวนควรรวบรวมพยานหลักฐานและจัดทำสำนวนการสอบสวนให้ครอบคลุม ครบถ้วนสมบูรณ์	๓	๒๑	๗๕	๓๖๗	๕๕๓	๔.๔๑	๐.๗๔	๘๘.๒๗
๓.ควรสนับสนุนงบประมาณและยานพาหนะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานสอบสวนคดียาเสพติดให้เพียงพอ	๑๐	๑๗	๖๒	๒๒๖	๖๙๔	๔.๕๖	๐.๗๗	๙๑.๒๖
๔.ควรสนับสนุนอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การตรวจสอบข้อมูลทะเบียนราษฎร์/ข้อมูลยานพาหนะ/ประวัติการกระทำความผิดฯ เพื่อรองรับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติด	๙	๑๗	๕๕	๒๐๑	๗๒๗	๔.๖๑	๐.๗๕	๙๒.๑๑
๕.ควรขยายห้วงเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาและการสอบสวนให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว	๑๑	๒๐	๘๑	๒๒๗	๖๗๐	๔.๕๑	๐.๘๑	๙๐.๒๓
๖.ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน, สำนักงาน ป.ป.ส.,สำนักงาน ป.ป.ง.,อัยการ,ศาล, สหวิชาวิชาชีพ เป็นต้น เพื่อสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว	๑๑	๒๐	๖๗	๒๕๔	๖๕๗	๔.๕๑	๐.๘๐	๙๐.๒๕
รวม						๔.๕๐	๐.๖๓	๙๐.๐๕

จากตารางที่ ๑๐ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการสอบสวนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน ในภาพรวมมีอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐๕

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยพบว่า ระดับความคิดเห็นเป็นลำดับที่ ๑ ควรสนับสนุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การตรวจสอบข้อมูลทะเบียนราษฎร์/ข้อมูลยานพาหนะ/ประวัติการกระทำความผิดฯ เพื่อรองรับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับอาชญากรรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๑ คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๑๑ รองลงมาคือ ควรสนับสนุนงบประมาณและยานพาหนะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานสอบสวนคดีอาชญากรรมให้เพียงพอ มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๒๖, ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานพิสูจน์หลักฐาน, สำนักงาน ป.ป.ส., สำนักงาน ป.ป.ง., อัยการ, ศาล, สหวิชาชีพ เป็นต้น เพื่อสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๒๕, ควรขยายห้วงเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาและการสอบสวนให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๒๓, พนักงานสอบสวนควรศึกษาหาความรู้และฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๒ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๒๓ และ พนักงานสอบสวนควรรวบรวมพยานหลักฐานและจัดทำสำนวนการสอบสวนให้ครอบคลุม ครบถ้วน สมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๑ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๑ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านขั้นตอนการฟ้องศาล

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)			
๑.ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานสอบสวนควรตรวจสอบสำนวนการสอบสวนด้วยความรอบคอบและรัดกุม	๑๑	๑๒	๙๙	๓๘๘	๔๙๙	๔.๓๔	๐.๗๙	๘๖.๘๐
๒.พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีควรติดตามคดีจนถึงที่สุด	๑๗	๓๓	๑๘๗	๓๙๐	๓๘๒	๔.๐๘	๐.๙๒	๘๑.๕๕

ตารางที่ ๑๑ (ต่อ)

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)			
๓.ควรสืบพยานล่วงหน้าได้ หากเป็นคดีร้ายสำคัญและเพื่อประโยชน์ต่อพยานที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐจะไม่ต้องเสียเวลาไปศาลหลายครั้ง	๒๐	๑๗	๑๔๘	๔๒๙	๓๙๕	๔.๑๕	๐.๘๗	๘๓.๐๓
๔.ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดระยะเวลาในการดำเนินการของอัยการและศาล	๑๓	๒๗	๑๔๙	๓๘๗	๔๓๓	๔.๑๙	๐.๘๗	๘๓.๗๙
๕.ควรเสนอให้มีการจัดตั้งศาลพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะ	๒๕	๔๖	๑๖๓	๓๔๒	๔๓๓	๔.๑๐	๐.๙๙	๘๒.๐๔
๖.การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทั้งยาเสพติดและคดีฟอกเงิน ในการฟ้องศาลควรรวมเป็นคดีเดียวกัน	๑๕	๓๓	๑๗๙	๓๗๑	๔๑๑	๔.๑๒	๐.๙๑	๘๒.๔๐
รวม						๔.๑๖	๐.๗๑	๘๓.๒๒

จากตารางที่ ๑๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดียาเสพติด ด้านขั้นตอนการฟ้องศาล ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มาก” มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒๒

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คืออยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก โดยระดับความเห็นอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานสอบสวนควรตรวจสอบสำนวนการสอบสวนด้วยความรอบคอบและรัดกุม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๔ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๘๐

และกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดระยะเวลาในการดำเนินการของอัยการและศาล มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๗๙, ควรสืบพยานล่วงหน้าได้ หากเป็นคดีร้ายสำคัญและเพื่อประโยชน์ต่อพยานที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐจะไม่ต้องเสียเวลาไปศาลหลายครั้ง มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๐๓, การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทั้งยาเสพติดและคดีฟอกเงิน ในการฟ้องศาลควรรวมเป็นคดีเดียวกัน มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๒ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๔๐, ควรเสนอให้มีการจัดตั้งศาลพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะ

มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐๔ และพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีควรติดตามคดีจนถึงที่สุด
มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๘ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๕๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการ
พัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านกฎหมายอาชญากรรม

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	น้อย ที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปาน กลาง (๓)	มาก (๔)	มาก ที่สุด (๕)			
๑.ควรกำหนดรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดีอาชญากรรม เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน	๕	๑๗	๑๑๔	๓๗๖	๔๙๗	๔.๓๓	๐.๗๘	๘๖.๖๒
๒.ควรกำหนดรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดีอาชญากรรมตามคำสั่ง คสช.ฯ/ คดีบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน	๑๓	๒๕	๑๑๗	๓๖๘	๔๘๖	๔.๒๘	๐.๘๖	๘๕.๕๕
๓.ควรกำหนดรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดีอาชญากรรม เพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ	๑๙	๒๘	๑๔๐	๓๖๓	๔๕๙	๔.๒๐	๐.๙๑	๘๔.๐๘
๔.ควรจัดทำ รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อสั่ง การของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสอบสวน	๑๒	๑๕	๑๐๑	๓๒๑	๕๖๐	๔.๓๙	๐.๘๒	๘๗.๗๙
๕.ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสาย งานสอบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และ การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล	๕	๙	๗๔	๒๖๕	๖๕๖	๔.๕๔	๐.๗๑	๙๐.๘๘
รวม						๔.๓๕	๐.๖๘	๘๖.๙๕

จากตารางที่ ๑๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดีอาชญากรรม ด้านกฎหมายอาชญากรรม
ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์
“มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๙๕

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คืออยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ระดับความคิดเห็นมากที่สุดเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๔ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๘๘ รองลงมา คือ ควรจัดทำรวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสอบสวน มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๙, ควรกำหนดรูปแบบแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๓ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๒ และควรกำหนดรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติดตามคำสั่ง คสช.๗/คดีบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๕ ตามลำดับ

และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ควรกำหนดรูปแบบแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติดเพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๘

๔.๒ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

๔.๒.๑ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

๑. ท่านคิดว่าโครงสร้างการบังคับบัญชาของการสืบสวนคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม บางครั้งมีความซ้ำซ้อน
- ผู้บังคับบัญชาควรมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการสั่งการ
- ผู้บังคับบัญชาระดับสั่งการมากเกินไป ควรเพิ่มกำลังพลผู้ปฏิบัติการให้มากขึ้น
- ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนคดียาเสพติด ควรรับผิดชอบเฉพาะคดียาเสพติด

เพียงอย่างเดียว เพราะเป็นงานที่ต้องใช้เวลาทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างมาก

- ควรลดขั้นตอนในการสั่งการบังคับบัญชา เพื่อจะได้ปฏิบัติงานสืบสวนยาเสพติดได้ทันตามสถานการณ์

๒. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการสืบสวนคดียาเสพติดควรมีการพัฒนาอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ส่งเสริมหรือจัดการอบรมเฉพาะกับผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดโดยตรง เพื่อให้ทันกับสถานการณ์

- การพัฒนาการปฏิบัติสืบสวนคดียาเสพติด เริ่มตั้งแต่ ก่อนการสืบสวนควรมีบุคลากรและเครื่องมือที่ทันสมัย ขณะทำการสืบสวน ควรมีการบูรณาการและทีมงานเฉพาะต่อการวางแผนดำเนินการหลังการสืบสวนคดียาเสพติด ควรสร้างทีมงานขยายผลและใช้แนวทางการติดตามตรวจสอบทุกระยะ สำหรับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์

- การสืบสวนควรพัฒนาด้านเทคโนโลยีให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันผู้ค้ายาเสพติดพัฒนาระบบการทำงานโดยผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น จึงควรพัฒนาบุคลากรสืบสวนด้านเทคโนโลยีมากขึ้น

๓. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติในการจับกุมคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

ควรให้อำนาจกับผู้จับกุมเข้าดำเนินการโดยทันที ควรมีกฎหมายรองรับในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

- การสืบสวนจับกุมต้องใช้เวลาในการสืบสวนหาข่าว และมีการใช้สายลับ บางครั้งต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ยังไม่มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ รวมถึงยานพาหนะไม่เพียงพอ หากได้รับการสนับสนุนอย่างพอเพียง จะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่

- ขั้นตอนการจับกุมควรจะต้องมี การตรวจสอบข้อมูล กลุ่มบุคคลเครือข่าย วิธีการพื้นที่ในการปฏิบัติ ตลอดจนทรัพย์สิน อาวุธปืน และประวัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจับกุม ต้องอาศัยการเฝ้าระวัง ติดตาม ตลอดจนการเข้าถึงกลุ่มค้ายาเสพติดเพื่อให้สามารถทราบถึงวิธีการและการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด จึงสามารถจับกุมได้

- ขั้นตอนการปฏิบัติในการจับกุมคดียาเสพติด เป็นกฎหมายเฉพาะ ซึ่งมีหลายขั้นตอน และมีหลายหน่วยราชการเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ไม่คล่องตัวในการทำงาน เห็นควรลดขั้นตอนให้น้อยลง และให้หน่วยราชการเดียวเป็นผู้รับผิดชอบ

- การจับกุมยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ซึ่งมีความปลอดภัยต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจน้อย ควรปรับปรุงให้มียุทธวิธีในการจับกุมและวางแผนในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

- ปัจจุบันผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจัดหาอาวุธเพื่อต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม จึงควรให้ผู้จับกุมเข้ารับการฝึกอบรมยุทธวิธีในการตรวจค้น จับกุม เพื่อเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ให้เจ้าหน้าที่

- ควรมีการควบคุมให้เข้มงวดในขั้นตอนการตรวจพิสูจน์ทราบการกระทำ ความผิด เช่น ขั้นตอนการตรวจปัสสาวะ

๔. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการรวบรวมพยานหลักฐานคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- พยานหลักฐานที่ได้มาควรมีการจัดเก็บโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานเมื่อมีการต่อสู้คดี

- การประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้รับการตอบรับล่าช้า

- พยานหลักฐานที่สำคัญในการสืบสวนขยายผล ยังขาดการสนับสนุนข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคร ผู้ให้บริการโทรศัพท์ โรงพยาบาล เห็นควรประสานงานให้แต่ละหน่วยงานลดขั้นตอนการทำงานจะได้ข้อมูลโดยรวดเร็วอาจจะทำให้สืบสวนขยายผลได้ดียิ่งขึ้น เห็นควรมีมาตรการ/กฎหมาย รองรับการทำงานในคดียาเสพติด

๕. ท่านคิดว่ากฎหมายคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- กฎหมายยาเสพติดปัจจุบัน ยังไม่ชัดเจนและเด็ดขาดในการลงโทษผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถขยายเครือข่าย หรือกลุ่มเครือข่ายใหม่ ๆ ได้ ควรมีปรับปรุงกฎหมายที่มีลักษณะบุคคลที่สร้างเครือข่ายโดยเฉพาะเพื่อป้องกันปราม หรือลดการขยายเครือข่ายของกลุ่ม

- สังเกตว่าผู้ที่มีประวัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มักจะออกมากระทำความผิดซ้ำ ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการบังคับใช้กฎหมายยังไม่ดีพอ และโทษของกฎหมายอาจยังไม่เด็ดขาด

- กฎหมายลงโทษผู้จำหน่ายให้มากขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็วปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ควรนำปัญหา อุปสรรค แนวทางการทำงานด้านยาเสพติด แล้วออกกฎหมายยาเสพติดใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตต่อไป

- กฎหมายคดียาเสพติดควรปรับปรุงให้เหมาะสม เช่น คดีเสพควรมีกฎหมายพิเศษให้สามารถดำเนินคดีได้ทันที อยากให้มีกฎหมายพิเศษให้สิทธิและคุ้มครองเจ้าหน้าที่

๔.๒.๒ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๑. ท่านคิดว่าโครงสร้างการบังคับบัญชาของการสอบสวนคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรมีผู้บังคับบัญชาเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในกรณีที่มีโทษสูง เช่น คดีครอบครองเพื่อจำหน่าย เพื่อให้สำนวนรัดกุม และครอบคลุมทุกด้าน

- ควรจัดกำลังพลให้เพียงพอและแบ่งงานให้ชัดเจน

- โครงสร้างการบังคับบัญชาการสอบสวนคดียาเสพติด เช่น ขออนุมัติแจ้งข้อหา สมคบ ควรจะมีแค่ระดับ ภ.จว. เพื่อสะดวกรวดเร็วในการขออนุมัติแจ้งข้อหา หรืออนุมัติออกหมายจับ

- การสอบสวนคดียาเสพติดควรทำในรูปคณะกรรมการ เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความรอบคอบ ละเอียดย และสมบูรณ์

- ปัจจุบันการยื่นขออนุมัติ ป.ป.ส. มีความล่าช้า เมื่ออนุมัติมาแล้ว พงส.ยังต้องไปยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอหมายจับอีกครั้ง เป็นการสร้างภาระให้พนักงานสอบสวน

๒. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการสอบสวนคดียาเสพติดควรมีการพัฒนาอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรมีนักนิติวิทยาศาสตร์มาร่วมสอบสวนทุกครั้ง และควรใช้เทคโนโลยีมาตรวจค้นหาข้อมูลสู่การกระทำผิด

- การติดตามขยายผล ควรมีบูรณาการในส่วนของพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่สืบสวน เนื่องจากปริมาณงานสอบสวน ประกอบด้วยการติดต่อประสานงานหลายขั้นตอน ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ใช้เทคโนโลยีและความสามารถเฉพาะด้าน จำเป็นต้องบูรณาการจากทีมงานหลายหน่วยงาน

- การสอบสวนคดียาเสพติดในคดีที่เป็นขบวนการหรือกรณีมีของกลางและผู้ร่วมกระทำความผิดจำนวนมาก เห็นควรให้ บช.ปส.เป็นผู้สอบสวน หน่วยในพื้นที่ขาดความชำนาญและเทคโนโลยีในทันสมัย

- ควรเพิ่มระยะเวลาการสอบสวนให้เหมาะสม เพราะเป็นคดีที่มีของกลางจำนวนมาก กำหนดกรอบเวลาสอบสวนจำกัด ทำให้ส่งผลเสียการรวบรวมหลักฐาน

๓. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการฟ้องศาลคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- มีศาลเฉพาะเกี่ยวกับคดียาเสพติด เนื่องจากมีปริมาณเยอะ และคดีจะไต่รวดเร็ว เพื่อผู้กระทำความผิดจะได้ถูกลงโทษโดยเร็ว

- อำนาจในการควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนคือ ๔๘ ชั่วโมง เป็นเวลานที่น้อยและอาจทำให้รวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนได้ไม่ครอบคลุม ควรมีการเพิ่มระยะเวลาในการควบคุมตัวรวมถึงระยะเวลาการสำนวนสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนรวบรวมข้อมูลได้รัดกุมครบถ้วน

- ควรมีขั้นตอนที่รวดเร็ว และมีการประสานงานระหว่าง อัยการ ศาล และตำรวจ

๔. ท่านคิดว่ากฎหมายยาเสพติดควรเป็นอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ให้มีบทลงโทษให้เหมาะสม ไม่ควรแบ่งแยกบทลงโทษเยาวชนและผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กและเยาวชนมีบทลงโทษน้อย จึงใช้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดแทน

- กฎหมายเกี่ยวกับคดียาเสพติดควรมีบทลงโทษสูง เพื่อมิให้บุคคลกระทำความผิดอีก เพราะผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวความผิด

- กรณีฟื้นฟูควรให้ส่งฟ้องศาลโดยเร็ว และหากเห็นว่าเป็นผู้ป่วยให้ศาลสั่งให้เข้าบำบัดตามสถานบำบัด หากมีการหลบหนีให้ศาลออกหมายจับได้ทันที

๔.๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

๔.๓.๑ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

๑. ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา

- ควรเพิ่มกำลังพลที่ปฏิบัติงานให้มากกว่านี้
- การสั่งการควรสั่งการแบบกระชับ และควบคุมการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดเพื่อปฏิบัติงานได้รวดเร็ว
- การบังคับบัญชามีขั้นตอนมากเกินไป จึงทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความล่าช้า
- ผู้บังคับบัญชาควรเข้าถึงผู้ปฏิบัติอย่างแท้จริง ลงมาสัมผัสกับลูกน้องเวลาปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมบ้าง
- ผู้บังคับบัญชาไม่ควรกำหนดยอดการจับกุมมากเกินไปกำลังของผู้ปฏิบัติ
- ควรเพิ่มขวัญกำลังใจ เช่น เงินกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาเงินรางวัลในการจับกุม
- ผู้บังคับบัญชาควรใส่ใจเรื่องเงินล่อซื้อ ค่าใช้จ่ายในการติดตามสืบสวน
- ควรแยกงานเกี่ยวกับยาเสพติดออกเป็นงานเฉพาะด้าน
- อยากให้ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับงานสืบสวนมาก ๆ
- ควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ในสายงานมากกว่านี้
- เมื่อถูกฟ้องร้อง ร้องเรียน ผู้บังคับบัญชา ควรจะลงมาช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ ไม่ใช่ปล่อยให้ลูกน้องเผชิญชะตากรรม
- อยากให้มีการจัดอุปกรณ์ที่ทันสมัย เทคโนโลยีให้ทันแก่การติดตามเครือข่ายยาเสพติดที่ใช้อยู่
- ควรปรับปรุงกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้ปฏิบัติให้มากกว่านี้
- แต่ละสถานีควรจัดให้มีชุดสืบสวนคดียาเสพติดโดยเฉพาะ
- ผู้ปฏิบัติอยู่พื้นที่มานาน ขบวนการยาเสพติดรู้จักมักคุ้น จึงทำให้การสืบสวนจับกุม ทำได้ยากมากขึ้นเป็นลำดับ
- ควรลดขั้นตอนการขออนุญาตค้นหรือให้อำนาจ จนท.ในการสืบสวนจับกุม และมีกฎหมายคุ้มครองผู้ปฏิบัติด้วย

- ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่านี้

๒. ด้านขั้นตอนการสืบสวน

- เพิ่มการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- ควรมีกฎหมายออกมารองรับการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน
- ควรแยกงานด้านยาเสพติดโดยตรงไม่ทับซ้อน
- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติขาดประสบการณ์ในงานด้านการสืบสวน
- ขาดงบประมาณในการทำการสืบสวนผู้ปฏิบัติต้องออกค่าใช้จ่ายเอง
- ในพื้นที่แต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันควรเพิ่มเวลาในการสืบสวน เวลา

จำกัด จึงเกิดปัญหาในการสืบสวน ข้อมูล พยานหลักฐานจึงหาได้ยาก จับตัวยาก

- ต้องทำตามกฎหมายขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการสืบสวน
 - ยาเสพติดเป็นงานที่ต้องใช้เวลาในการสืบสวน ต้องรวบรวมหลักฐานให้แน่นหนา
- รัดกุมก่อนเข้าจับกุม

- ขาดวัสดุอุปกรณ์ เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ น้ำมันเชื้อเพลิง
- จัดอบรมเจ้าหน้าที่สืบสวนให้มีความรู้ความสามารถในสายงานอย่างแท้จริง
- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่สืบสวนผู้มาทำหน้าที่ใหม่ ๆ

๓. ด้านขั้นตอนการจับกุมและรวบรวมพยานหลักฐาน

- ออกกฎหมายมารองรับการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ
 - ควรให้ผู้ปฏิบัติได้รับการศึกษาอบรมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ
 - ควรจัดให้มีการฝึกอบรมยุทธวิธีตำรวจแก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ
 - ในการจับกุมในบางกรณีต้องมีการใช้กำลังและความรุนแรงบ้างเพื่อความ
- ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติ

- ออกหมายจับล่าช้า ทำให้การเข้าจับกุมล่าช้าไป ผู้ต้องสงสัยทำการเคลื่อนย้าย
- ของกลางไปแล้ว

- ในการจับกุมต้องรวบรวมหลักฐานให้แน่นหนาก่อนถึงเข้าจับกุมได้
- ควรสนับสนุนงบประมาณในการสืบสวนแก่ผู้ปฏิบัติอย่างเพียงพอ
- การดำเนินการควรเป็นไปตามแนวทางเดียวกัน
- ควรปรับปรุง ขั้นตอน วิธีการ ในการปฏิบัติให้เข้าถึงได้ง่ายกว่านี้
- การเข้าถึงข้อมูลไม่สามารถเข้าได้ต้องส่งให้ ป.ป.ส.อย่างเดียว

๔. ด้านกฎหมายยาเสพติด

- ควรทำบัตร ป.ป.ส.ให้กับ ตร.ทุกนายที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานนี้

- ขั้นตอนมากเกินไป/โหดเหี้ยม
- กฎหมายไม่มีการรองรับการปฏิบัติงาน
- ผู้ปฏิบัติไม่ค่อยศึกษาข้อกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเท่าที่ควร เวลาปฏิบัติจึง

เกิดปัญหาตามมา

- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อสั่งการ จึงทำให้การปฏิบัติผิดพลาดจึงถูกร้องเรียนอยู่เป็นประจำ

- ให้สิทธิผู้ต้องหามากเกินไป
- กฎหมายต้องเด็ดขาดมากกว่าปัจจุบัน
- ควรเพิ่มโทษแก่เยาวชนที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี
- ผู้ต้องหาอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี กระความผิดซ้ำซาก
- ควรมีกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยเพราะพวกนี้ไม่เกรงกลัว

ต่อกฎหมายและตำรวจ ถ้าตำรวจผิดพลาดก็อาจตาย หรือถูกฟ้องร้องเรียน ให้ออกจากราชการหรือติดคุกได้โดยง่าย

๔.๓.๒ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๑. ด้านโครงสร้างสายการบังคับบัญชา

- ผู้บังคับบัญชาควรยึดถือระเบียบที่ถูกต้อง
- ผู้บังคับบัญชาควรมาจากสายสอบสวนโดยตรง
- โครงสร้างไม่กะทัดรัด มากด้วยขั้นตอน
- ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสนใจ ใส่ใจ ต่อพนักงานสอบสวนมากกว่านี้
- การทำงานไม่เป็นเอกภาพ ขาดความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเท่าที่ควรเป็น
- ควรเพิ่มผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้เพียงพอ
- ผู้บังคับบัญชาไม่เข้าร่วมสอบสวน ต้องการแต่จำนวนตัวเลขผลงาน
- ควรให้พนักงานสอบสวนได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาคดียาเสพติดได้โดยอิสระ
- ควรแยกกลุ่มพนักงานสอบสวนให้รับผิดชอบคดียาเสพติดที่มีโทษสูงตั้งแต่

๑๐ ปีขึ้นไป กับที่มีโทษต่ำกว่า ๑๐ ปี ออกจากกัน เพื่อความสะดวกคล่องตัวในการดำเนินคดี

- ควรรับสมัครพนักงานสอบสวนที่มีความสมัครใจมาทำงานด้วยความเต็มใจ มีใช้บังคับคนที่ไม่สมัครใจมาทำงาน

- ควรขยายระยะเวลาการสอบสวนและการควบคุมผู้ต้องหาให้ยาวออกไปกว่า ๔๘ ชั่วโมง
- ควรให้มีพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะในแต่ละ สน.,สภ.

- มีกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เช่น ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ การขนส่ง ห้างร้าน ธนาคาร งานทะเบียนราษฎร์ หน่วยงานราชการอื่น เอกชน ฯลฯ

- ควรเพิ่มเงินค่าตอบแทนให้แก่พนักงานสอบสวน ค่าสำนวน เงินประจำตำแหน่ง ค่าวัสดุอุปกรณ์

- งาน ทว. มีความล่าช้า ควรให้ สพฐ.เข้ามาช่วยในการสอบประวัติฯ

- เห็นควรให้มีการยกเลิก พ.ร.บ.ฟื้นฟู เพราะไม่ได้ผลเกี่ยวกับผู้เสพ จึงไม่เหลาบบจำ และกลับไปกระทำผิดซ้ำ

- ควรแต่งตั้งพนักงานสอบสวนอาวุโสให้เติบโตในสายงานสอบสวนเพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จะได้ให้คำแนะนำแก่พนักงานสอบสวนรุ่นใหม่ ๆ สืบไป

- ขอแบ่งพนักงานสอบสวนคืนกลับมาเหมือนเดิม

- ขอค่าตอบแทนสำนวนการสอบสวนคดี ศาลแขวง “ฟ้องวาจา” หรือรับสารภาพศาลแขวง

- การจับกุมเด็กและเยาวชน ระยะเวลาตรวจสอบสอบสวนส่งศาลเยาวชนเพียง ๒๔ ชั่วโมง ไม่ทันเวลา

๒. ด้านขั้นตอนการสอบสวน

- ให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย

- ควรแยกคดียาเสพติดออกจากคดีอื่น ๆ

- ควรเพิ่มระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนในการควบคุมผู้ต้องหา เพื่อจะได้รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วน

- ขาดการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ทุก ๆ สิ่ง พนักงานสอบสวนต้องจัดหาเอง

- เพิ่มเทคโนโลยีในการสอบสวนเกี่ยวกับยาเสพติด เครื่องบันทึกภาพและเสียง

๓. ขั้นตอนการฟ้องศาล

- ให้อยู่ในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

- ควรลดขั้นตอนการประสานงานกับอัยการ

๔. ด้านกฎหมายยาเสพติด

- เพิ่มบทลงโทษให้สูงขึ้น

- ควรยกเลิก พ.ร.บ.ฟื้นฟู เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ บังคับใช้ไม่ได้ผล

- ควรให้ส่วนแบ่งเงินรางวัลให้กับพนักงานสอบสวนด้วย

- ควรขยายระยะเวลาในการตรวจสอบของกลางประเภท ชนิดของยาเสพติด

- ควรจัดให้มีศาลยาเสพติดโดยเฉพาะ

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด และจัดทำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ การพัฒนากระบวนการบริหารงานสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสืบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานสอบสวน

คณะผู้วิจัยขอเสนอข้อสรุปการศึกษา และการอภิปรายผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ ๔ รวมถึงข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่หนึ่งเป็นการสรุปผลการศึกษา

ส่วนที่สองเป็นการอภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่สามเป็นข้อเสนอแนะจากการศึกษา

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๕.๑.๑ กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนคดียาเสพติด

๑) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น. และ ภาค ๑ - ๙ จำนวน ๑,๙๒๓ คน ส่วนใหญ่อยู่ในชั้นยศ จ.ส.ต. - ด.ต. ดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมู่ จำนวน ๑,๒๔๙ คน มีอายุราชการระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี และระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนไม่เกิน ๕ ปี

หมายเหตุ เนื่องจากในแต่ บข.ปส.ไม่เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน คณะผู้วิจัยจึงได้ปรับเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ บข.น.เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓

๒) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๙๒๓ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๔ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๘ และมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น

- ในด้านขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นลำดับที่ ๑
- ในด้านขั้นตอนการสืบสวน เป็นลำดับที่ ๒
- ในด้านกฎหมายยาเสพติด เป็นลำดับที่ ๓
- ในด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา เป็นลำดับที่ ๔

๒.๑) ด้านขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมยานหลักฐาน ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๗ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๓๑

พิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยระดับความคิดเห็นเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรอนุโลมเรื่องระเบียบการแต่งกาย, ทรงผม ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ รองลงมาคือ ควรจัดทำบันทึกจับกุม ผู้ต้องหาให้ละเอียด ครบถ้วน, ควรเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาลดขั้นตอนในการขอหมายค้น/หมายจับ, ควรปฏิบัติตามขั้นตอนการจับกุมอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการร้องเรียนในภายหลัง, ควรจัดทำบันทึกยึดทรัพย์สินเกี่ยวกับคดีให้ละเอียด ถูกต้อง ครบถ้วน, เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและฝึกอบรมทางยุทธวิธีตำรวจ เพื่อพัฒนาศักยภาพในจับกุม และควรบันทึกภาพถ่ายหรือวิดีโอขั้นตอนปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นหลักฐานทางคดีและกรณีเกิดการร้องเรียน ตามลำดับ

๒.๒) ด้านขั้นตอนการสืบสวน ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๒๕

พิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยระดับความคิดเห็นเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรสนับสนุนอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อรองรับการสืบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติด รองลงมา คือ ควรสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนคดียาเสพติดให้เพียงพอ, ควรอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านกฎหมายและด้านยุทธวิธีอาทิ เทคนิคการเป็นสายลับ/แฝงตัว/การล่อซื้อเพื่อพัฒนาศักยภาพในการสืบสวนคดียาเสพติด, ควรตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลการข่าวให้ครอบคลุม ครบถ้วนก่อนดำเนินการวางแผนจับกุม และควรรวบรวมพยานหลักฐานให้ถูกต้องตามระเบียบและวิธีปฏิบัติแต่ละประเภท ตามลำดับ

๒.๓) ด้านกฎหมายยาเสพติด ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕

พิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยลำดับที่ ๑ คือ ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล รองลงมา คือ ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำบัตร ป.ป.ส. เพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในคดียาเสพติด, ควรบัญญัติกฎหมายยาเสพติดเพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ, ควรจัดทำ รวบรวมกฎหมายระเบียบ หรือข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสืบสวน และผู้พิพากษาคดียาเสพติดควรแยกออกจากแห่งสายงานอื่นเหมือนพนักงานอัยการ ตามลำดับ

๒.๔) ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๙ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๕

พิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ อยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” และอยู่ในเกณฑ์ “มาก”

โดยระดับความเห็นอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินรางวัล เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน รองลงมา คือควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณคดีอาชญากรรม ผู้บังคับบัญชาควรมีส่วนร่วม และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำ

และมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็นและในระดับสถานีตำรวจควรแยกสายงานสืบสวนอาชญากรรมออกจากคดีอื่นอย่างชัดเจน

๕.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนคดีอาชญากรรม

๑) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในชั้นยศ ร.ต.ต. - ร.ต.อ. ดำรงตำแหน่งรองสารวัตรสอบสวน มีอายุราชการระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี และระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน ๖ - ๑๐ ปี

หมายเหตุ เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนพนักงานสอบสวน ทำให้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้จริง จำนวน ๑,๐๐๙ คน ซึ่งน้อยกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ในบทที่ ๓ (๑,๐๘๕ คน) แต่อยู่ในเกณฑ์การสุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้ขนาดตัวอย่างจาก Taro Yamane ณ ระดับความคิดเห็น ๙๕% ที่มีขนาดประชากรจำนวนมากนับไม่ถ้วน ณ ระดับความคลาดเคลื่อน + ๓% ขนาดตัวอย่างเท่ากับ ๑,๐๐๐ คน

๒) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดีอาชญากรรม ซึ่งอยู่ในพื้นที่ บข.น., ภาค ๑ - ๙ และ บข.ปส. จำนวน ๑,๐๐๙ คน ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๐๗

พิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ อยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” และอยู่ในเกณฑ์ “มาก” โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น

- ในด้านขั้นตอนการสอบสวน เป็นลำดับที่ ๑
- ในด้านกฎหมายอาชญากรรม เป็นลำดับที่ ๒
- ในด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา เป็นลำดับที่ ๓
- ในด้านขั้นตอนการฟ้องศาล เป็นลำดับที่ ๔

๒.๑) ด้านขั้นตอนการสอบสวน ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐๕

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยลำดับที่ ๑ ควรสนับสนุนอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การตรวจสอบข้อมูล

ทะเบียนราษฎร์/ข้อมูลยานพาหนะ/ประวัติการกระทำความผิดฯ เพื่อรองรับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับ ยาเสพติด รองลงมา คือ ควรสนับสนุนงบประมาณและยานพาหนะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานสอบสวน คดียาเสพติดให้เพียงพอ, ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานพิสูจน์หลักฐาน, สำนักงาน ป.ป.ส., สำนักงาน ป.ป.ง., อัยการ, ศาล, สหวิชาวิชาชีพ เป็นต้น เพื่อสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว, ควรขยายห้วงเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาและ การสอบสวนให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว พนักงานสอบสวนควรศึกษาหาความรู้และฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการสอบสวนเพื่อรวบรวม พยานหลักฐานในการดำเนินคดี และพนักงานสอบสวนควรรวบรวมพยานหลักฐานและจัดทำสำนวน การสอบสวนให้ครอบคลุม ครบถ้วน สมบูรณ์ ตามลำดับ

๒.๒) ด้านกฎหมายยาเสพติด ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๙๕

พิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คืออยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก

ระดับความคิดเห็นมากที่สุดเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ทางดิจิทัล รองลงมา คือ ควรจัดทำ รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจ แห่งชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสอบสวน, ควรกำหนดรูปแบบแนวทางการปฏิบัติ เกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกันและควรกำหนด รูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติดตามคำสั่ง คสช.ฯ/ คติบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน ตามลำดับ

และมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ควรกำหนดรูปแบบแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติดเพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ

๒.๓) ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มาก” มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐๘

พิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คืออยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก โดยลำดับที่ ๑ คือ ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินประจำ ตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี ให้กับพนักงานสอบสวน และ ควรเพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวน ให้เพียงพอต่อปริมาณคดียาเสพติด

และมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากเป็นลำดับที่ ๑ คือ ผู้บังคับบัญชา ควรมีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำ, ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมแสดงความคิดเห็นในการสอบสวน, หัวหน้าสถานีตำรวจควรร่วมรับผิดชอบ

ในสำนวนคดียาเสพติด และในระดับสถานีตำรวจนครบาลสายงานสอบสวนคดียาเสพติดออกจากคดีอื่นให้ชัดเจน ตามลำดับ

๒.๔) ด้านขั้นตอนการฟ้องศาล ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ “มาก” มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒๒

เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ระดับความคิดเห็นแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คืออยู่ในเกณฑ์มากที่สุด และอยู่ในเกณฑ์มาก

โดยระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานสอบสวนควรตรวจสอบสำนวนการสอบสวนด้วยความรอบคอบและรัดกุม

และมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากเป็นลำดับที่ ๑ คือ ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดระยะเวลาในการดำเนินการของอัยการและศาล, ควรสืบพยานล่วงหน้าได้ หากเป็นคดีร้ายสำคัญและเพื่อประโยชน์ต่อพยานที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องเสียเวลาไปศาลหลายครั้ง, การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทั้งยาเสพติดและคดีฟอกเงิน ในการฟ้องศาลควรรวมเป็นคดีเดียวกัน, ควรเสนอให้มีการจัดตั้งศาลพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะ และพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีควรติดตามคดีจนถึงที่สุด ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

๑) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

๑.๑) ท่านคิดว่าโครงสร้างการบังคับบัญชาของการสืบสวนคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติที่มีความซ้ำซ้อนให้มีความเป็นรูปธรรม
- ผู้บังคับบัญชาควรมีอำนาจสั่งการเบ็ดเสร็จภายในคนเดียว
- ควรเพิ่มกำลังพลในระดับผู้ปฏิบัติการให้เพียงพอ กับภารกิจยาเสพติด
- ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนคดียาเสพติด ควรรับผิดชอบเฉพาะคดียาเสพติด

เพียงอย่างเดียว เพราะเป็นงานที่ต้องใช้เวลาทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างมาก

- ควรลดขั้นตอนในการสั่งการบังคับบัญชา เพื่อจะได้ปฏิบัติงานสืบสวนยาเสพติดได้ทันตามสถานการณ์

๑.๒) ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการสืบสวนคดียาเสพติดควรมีการพัฒนาอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ส่งเสริมหรือจัดการอบรมเฉพาะกับผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดโดยตรง เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ของผู้เกี่ยวข้องยาเสพติดโดยตรง

- ควรพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานสืบสวน เนื่องจากปัจจุบันผู้ค้ายาเสพติดพัฒนาเครือข่ายการทำงานโดยผ่านสื่อออนไลน์ จึงควรพัฒนาบุคลากรสืบสวนด้านเทคโนโลยีมากขึ้น

- ควรเพิ่มจำนวนบัตรประจำตัว ป.ป.ส.ให้กับหน่วยงานพื้นที่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่

- การพัฒนาการปฏิบัติสืบสวนคดียาเสพติด เริ่มตั้งแต่ ก่อนการสืบสวนควรมีบุคลากรและเครื่องมือที่ทันสมัย ขณะทำการสืบสวน ควรมีการบูรณาการและทีมงานเฉพาะเพื่อการวางแผนดำเนินการหลังการสืบสวนคดียาเสพติด ควรสร้างทีมงานขยายผลและใช้แนวทางการติดตามตรวจสอบทุกระยะ สำหรับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์

๑.๓) ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติในการจับกุมคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรให้อำนาจกับผู้จับกุมเข้าดำเนินการโดยทันที ควรมีกฎหมายพิเศษเพื่อรองรับในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

- ควรสนับสนุนงบประมาณการสืบสวนจับกุมให้เพียงพอ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการสืบสวนหาข่าว

- ขั้นตอนการจับกุมควรจะต้องมี การตรวจสอบข้อมูล กลุ่มบุคคลเครือข่าย วิธีการพื้นที่ในการปฏิบัติ ตลอดจนทรัพย์สิน อาวุธปืน และประวัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจับกุม ต้องอาศัยการเฝ้าระวัง ติดตาม ตลอดจนการเข้าถึงกลุ่มค้ายาเสพติดเพื่อให้สามารถทราบถึงวิธีการและการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด จึงสามารถจับกุมได้

- ควรสรรหาบุคลากรที่มีความพร้อม เหมาะสม มาปฏิบัติงานสืบสวนและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะในการปฏิบัติโดยคำนึงถึงกฎแห่งความปลอดภัย

- ควรลดขั้นตอนให้น้อยลง เนื่องจากขั้นตอนการปฏิบัติในการจับกุมคดียาเสพติดเป็นกฎหมายเฉพาะ มีหลายขั้นตอน และมีหลายหน่วยราชการเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ไม่คล่องตัวในการทำงาน เห็นควรลดขั้นตอนให้น้อยลง และให้หน่วยราชการเดียวเป็นผู้รับผิดชอบ

- ควรปรับปรุงยุทธวิธีการในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยให้คำนึงถึงกฎแห่งความปลอดภัย

๑.๔) ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการรวบรวมพยานหลักฐานคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรจัดเก็บพยานหลักฐานทางคดีตามระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

- ควรบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น (ธนาคาร, ป.ป.ส., ป.ป.ง.)

เพื่อประโยชน์ในการการสืบสวนขยายผล อาทิ การลดขั้นตอนในการปฏิบัติ ลดห้วงเวลาในติดต่อประสานงาน เป็นต้น

๒) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๒.๑) ท่านคิดว่าโครงสร้างการบังคับบัญชาของการสอบสวนคดีอาญาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรมีผู้บังคับบัญชาเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในกรณีความผิดที่มีโทษสูง เช่น คดีครอบครองเพื่อจำหน่าย เป็นต้น เพื่อให้สำนวนรัดกุม และครอบคลุมทุกด้าน

- ควรสนับสนุนกำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่ให้เพียงพอ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน

- ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติในระดับผู้บังคับบัญชาการสอบสวนคดีอาญาเสพติด เช่น ขออนุมัติแจ้งข้อหาสมคบ น่าจะมีแค่ระดับ ภ.จว. เพื่อสะดวกในการขออนุมัติแจ้งข้อหาหรืออนุมัติออกหมายจับ

- การสอบสวนคดีอาญาเสพติด ควรทำในรูปคณะกรรมการ เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความรอบคอบ ละเอียดย และสมบูรณ์

๒.๒) ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการสอบสวนคดีอาญาเสพติดควรมีการพัฒนาอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรมีนิตินิติวิทยาศาสตร์มาร่วมสอบสวนทุกครั้ง และควรใช้เทคโนโลยีมาตรวจค้นหาข้อมูลสู่การกระทำผิด

- ควรขยายระยะเวลาการสอบสวนให้เหมาะสม เพราะเป็นคดีที่มีของกลางจำนวนมาก แต่กำหนดกรอบเวลาสอบสวนจำกัด ทำให้ส่งผลเสียต่อการรวบรวมหลักฐาน

- ควรกระชับเวลาในการบูรณาการการปฏิบัติงานกับ สำนักงาน ป.ป.ส. เพราะปัจจุบันมีความล่าช้ามาก อาจส่งต่อการสอบสวนในคดี

- ควรบูรณาการการปฏิบัติทั้งในงานสืบสวนและงานสอบสวนภายในหน่วยงานเดียวกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติ อาทิ การติดตามขยายผลการจับกุม

- ควรให้กองบัญชาการตำรวจป้องกันปราบปรามยาเสพติด รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญาเสพติดในคดีที่เป็นขบวนการ หรือกรณีมีของกลางและผู้ร่วมกระทำความผิดจำนวนมาก

๒.๓) ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการฟ้องศาลคดีอาญาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรมีศาลที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับคดีอาญาเสพติดเป็นการเฉพาะ เนื่องจากปัจจุบันมีปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น และเพื่อจะนำผู้กระทำความผิดไปสู่การลงโทษโดยเร็ว

- ควรเพิ่มระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ซึ่งปัจจุบันอำนาจในการควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนคือ ๔๘ ชั่วโมง เป็นเวลาที่น้อยและอาจทำให้รวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนได้ไม่ครอบคลุม

๒.๔) ท่านคิดว่ากฎหมายยาเสพติดควรเป็นอย่างไรและควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร

- ควรมีกฎหมายพิเศษหรือทำข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ต้องสงสัย

- ควรปรับปรุงบทลงโทษให้เหมาะสม ไม่ควรแบ่งแยกบทลงโทษเยาวชนและผู้ใหญ่ เนื่องจากปัจจุบันบทลงโทษของเด็กและเยาวชนเบาเกินไป ทำให้นายทุนใช้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดแทนเพื่อหลีกเลี่ยงโทษ

- ควรเพิ่มบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้สูงขึ้นอีก เพื่อผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอีก

- ควรกระชับเวลาในการส่งฟ้องศาล เพื่อให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ

๕.๑.๔ ผลการสังเคราะห์ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

๑) ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

๑.๑) ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา

- การสั่งการควรสั่งการแบบกระชับ และควบคุมการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด เพื่อปฏิบัติงานได้รวดเร็ว

- ผู้บังคับบัญชาควรช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำให้ลูกน้องทั้งในเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัว

- ไม่ควรกำหนดเป้าหมายในการจับกุมที่เกินความเป็นจริง และเกินกำลังการปฏิบัติ

- ควรแยกภารกิจสืบสวนยาเสพติดออกจากงานสืบสวนอื่นให้ชัดเจน

- ควรเพิ่มขวัญกำลังใจนอกเหนือจากเงินเพิ่มที่ได้ตามระเบียบ

- ควรเพิ่มกำลังพลให้เพียงพอต่อปฏิบัติงาน

- ควรใช้เงินจากกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนฯ ให้ถูกประเภท ไม่นำไปใช้จ่ายในประเภทอื่น

- ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญกับงบประมาณในการติดตามสืบสวน อาทิ เงินล่อซื้อ เป็นต้น

- ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญกับงานสืบสวน และส่งเสริมให้ได้
- ผู้บังคับบัญชามีความเจริญก้าวหน้าในสายงาน
- ผู้บังคับบัญชาควรสนับสนุนให้หน่วยงานมี วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีให้ทันสมัยเพื่อเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- ควรบูรณาการการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดขั้นตอนระยะเวลา และลดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน อาทิ ค่าตรวจปัสสาวะและการขอสนับสนุนชุดตรวจยาเสพติดจากโรงพยาบาลในพื้นที่
- ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่านี้

๑.๒) ด้านขั้นตอนการสืบสวน

- ขาดงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการทำการสืบสวนทำให้ผู้ปฏิบัติต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง เช่น เงินล่อซื้อ ค่าน้ำมัน ค่าตรวจปัสสาวะ ค่าหมึกพิมพ์ ค่ากระดาษ เป็นต้น
- ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานให้ครบทุกหน่วยงาน
- ผู้ปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ควรวางแผนการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อาทิ ภูมิลำเนา ศาสนา เชื้อชาติ การประกอบอาชีพ เป็นต้น
- ควรจัดอบรมเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และยุทธวิธี ให้กับผู้ปฏิบัติ เพื่อรองรับรูปแบบและสถานการณ์การกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลง
- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่สืบสวนผู้มาปฏิบัติหน้าที่ใหม่
- ควรลดขั้นตอนการขออนุญาต หรือเพิ่มอำนาจให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงาน

๑.๓) ด้านขั้นตอนการจับกุมและรวบรวมพยานหลักฐาน

- ควรจัดฝึกอบรมความรู้ด้านกฎหมาย และฝึกทบทวนด้านยุทธวิธีตำรวจให้แก่ผู้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
- ควรกระชับเวลาและขั้นตอนในการออกหมายจับ เพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายของกลาง
- ควรปรับปรุง ขั้นตอน วิธีการ ในการปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน และกำชับให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด อาทิ การรวบรวมหลักฐานให้ครอบคลุม เป็นต้น
- ควรเพิ่มสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลทะเบียนราษฎร์ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน

๑.๔) ด้านกฎหมายยาเสพติด

- ควรอนุมัติให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน มีบัตร ป.ป.ส. ได้ทุกนาย

- ควรเพิ่มโทษสำหรับผู้กระทำความผิด และพิจารณาบทลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว และลดการกระทำความผิดซ้ำ
- ควรมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๒.๑) ด้านโครงสร้างสายการบังคับบัญชา

- ควรแยกสายงานสอบสวนในคดีอาชญากรรม ออกจากสายงานอื่นเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ควรเพิ่มผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้ทุกหน่วย เพื่อให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติงานต่อไป
- ควรนำแนวทางการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวน (แบบแบ่ง) กลับมาใช้เพื่อเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับพนักงานสอบสวน
- ผู้บังคับบัญชาควรเข้าร่วมในการสอบสวนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นขวัญกำลังใจและให้คำปรึกษา
- ควรรับสมัครพนักงานสอบสวนที่มีความสมัครใจมาทำงานด้วยความเต็มใจ มีใช้บังคับคนที่ไม่สมัครใจมาทำงาน
- ควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ เพิ่มเงินค่าตอบแทนให้แก่พนักงานสอบสวน เพิ่มเงินค่าสำนวน เพิ่มเงินประจำตำแหน่ง เพิ่มค่าวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น
- ควรแต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่ปรึกษาพิเศษ เพื่อให้คำแนะนำ และปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนรุ่นใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ โดยแต่งตั้งจากพนักงานสอบสวนอาวุโสที่มีประสบการณ์ (จำนวนคดี) หรือพนักงานสอบสวนที่เกษียณไปแล้วแต่มีประสบการณ์ (จำนวนคดี)

๒.๒) ด้านขั้นตอนการสอบสวน

- ควรเพิ่มความมีอิสระ และเอกภาพในการทำงานสอบสวน โดยเฉพาะการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาโดยอิสระ
- ควรเพิ่มระยะเวลาการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนให้พนักงานสอบสวน อาทิ ระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหา เพื่อจะได้รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วน
- ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติในด้านการตรวจสอบประวัติ อาทิ ให้ สภ.ตร. ซึ่งตรวจพิสูจน์หลักฐานเข้ามาช่วยในการตรวจสอบประวัติ
- ควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ น้ำมันเชื้อเพลิง งบประมาณ และเพิ่มเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติงานสอบสวน

- ควรเพิ่มค่าตอบแทนสำนวนการสอบสวนคดี ศาลแขวง “ฟ้องวาจา” หรือรับสารภาพศาลแขวง

๒.๓) ขั้นตอนการฟ้องศาล

- ควรปฏิบัติตามห้วงระยะที่กฎหมายกำหนด
- ควรลดขั้นตอนการประสานงานกับอัยการ การขออนุญาต

๒.๔) ด้านกฎหมายยาเสพติด

- ควรเพิ่มบทลงโทษการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้หนักขึ้น
- ควรยกเลิก พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และผู้รับการฟื้นฟูกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก
- ควรแยกศาลที่พิจารณาเฉพาะคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ
- ควรให้ส่วนแบ่งเงินรางวัลให้กับพนักงานสอบสวน
- ควรบัญญัติกฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจให้พนักงานสอบสวนเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เช่น สำนักงานขนส่ง ห้างร้าน ธนาคาร งานทะเบียนราษฎร รัฐวิสาหกิจหน่วยงานราชการอื่น ฯลฯ

๕.๒ อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาวิจัย “การพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อรองรับคดียาเสพติด” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด

ผลการศึกษาเชิงปริมาณและจากการสัมภาษณ์สอดคล้องอยู่ในทิศทางเดียวกันพบว่า การพัฒนากระบวนการสืบสวนถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวน เห็นว่าพัฒนาในด้านขั้นตอนการจับกุมและการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านขั้นตอนการสืบสวน ด้านกฎหมายยาเสพติด และด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา ตามลำดับ

ด้านขั้นตอนการจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องมีการพัฒนามากที่สุด จากการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตามข้อสั่งการจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำชับให้ข้าราชการตำรวจทุกนายปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบการแต่งกาย และทรงผม ถือได้ว่าเป็นอุปสรรคในการสืบสวนหาข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อเข้าไปหาข่าวในพื้นที่ผู้ต้องสงสัยหรือชาวบ้านก็จะสามารถคาดเดาได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเห็นว่าหากมีการอนุโลมในเรื่องของทรงผมให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเป็นกรณีพิเศษก็จะสามารถปฏิบัติงานสืบสวนหาข่าวได้ง่ายมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า การขอยกข้อหา/หมายจับที่ปฏิบัติอยู่มีความล่าช้ามาก ไม่สามารถดำเนินการตรวจค้นหรือเข้าจับกุมผู้ต้องหาในทันที ส่งผลให้ผู้ต้องสงสัยรู้ตัวและพยายามหลบหนีออกจากนอกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องหาในคดียาเสพติดจะหลบหนีและขัดขวางการจับกุม และมีการทำงานในรูปแบบขบวนการค้ายาเสพติดที่ได้รับการสนับสนุนป็น หรืออาวุธสงครามอื่นจากนายทุนเพื่อต่อสู้และหลบหนีการจับกุม หากมีการปะทะกันก็จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่บรรจุใหม่ยังขาดประสบการณ์ เห็นว่าถ้ามีการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ เทคนิค ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน รวมทั้งฝึกอบรมทางยุทธวิธีตำรวจ เพื่อเพิ่มทักษะและพัฒนาศักยภาพในการจับกุมทำให้สามารถจับกุมผู้ต้องหา มาดำเนินคดีได้ รวมถึงลดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ สอดคล้องกับข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๘ กำชับให้ทุกสถานีตำรวจจัดการฝึกอบรมยุทธวิธีตาม “คู่มือการฝึกยุทธวิธีประจำสถานีตำรวจ” ของ ตร. พ.ศ.๒๕๕๖ ทุกสัปดาห์ (อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง) โดยให้ หน.สน./สภ. เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการฝึกให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ด้านขั้นตอนการสืบสวน พบว่า สถานีตำรวจที่ตั้งอยู่ในพื้นที่รอบนอกยังประสบปัญหาในเรื่อง วัสดุ อุปกรณ์ อาทิ กระดาษ หมึกพิมพ์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ชุดตรวจปัสสาวะ และเทคโนโลยี (ระบบ crimes) ในการดำเนินงานไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานสืบสวน สอดคล้องกับ วิทยา ราชแก้ว (๒๕๕๘) เสนอว่าปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจฝ่ายสืบสวนเกิดจากการขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติขาดความทันสมัยด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่มีความพร้อมในการใช้งาน เช่น ยานพาหนะน้ำมันเชื้อเพลิงไม่เพียงพอ อาวุธปืน วิทยุสื่อสาร เป็นต้น แต่จากการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ได้รับสนับสนุนเทคโนโลยี (crimes) อยู่แล้วแต่มีจำนวนไม่เพียงพอ และปัญหาของเทคโนโลยี (crimes) ไม่มีความเสถียรทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในการทำงานสืบสวนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งล่าสุดสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหนังสือสั่งการด่วนที่สุด ที่ ๐๐๓๓.๔๒/๒๕๕๙ ลง ๒๔ มิ.ย.๖๒ ให้ดำเนินการส่งมอบเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์เพิ่มเติมให้กับสถานีตำรวจทั่วประเทศสำหรับรองรับการใช้งานระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (crimes) ในช่วงเดือน ก.ค.๖๒ พร้อมจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ จำนวน ๒ นาย เข้ารับการอบรม ณ ที่ทำการของหน่วยงานนั้น แต่ยังไม่สามารถแจกจ่ายให้เพียงพอกับการใช้งานได้ครบทุกสถานี

ด้านกฎหมายยาเสพติด พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนยังประสบปัญหาในการสืบค้นข้อมูล หลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ อาทิ ตรวจสอบการติดต่อผ่านช่องทางไลน์, การเฝ้าดักฟังโทรศัพท์ เป็นต้น และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด ทำให้ระยะเวลาในการสืบสวนคดีต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้น และเสี่ยงที่ผู้ต้องสงสัยจะรู้ตัวและหลบหนีไป

ก่อน และเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายนาย ถูกร้องเรียน รวมถึงฟ้องร้องดำเนินคดีย้อนหลังในกรณีที่เขาไปตรวจสอบประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี ทำให้ต้องเขียนรายงานชี้แจงต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งบางนายต้องเสียเวลาไปขึ้นศาล ตลอดจนเสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

และพบว่ายังมีปัญหาการร้องเรียนเจ้าหน้าที่ตำรวจในเรื่องการตรวจค้นสถานที่ ยานพาหนะ และบุคคลในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย เนื่องจากผู้ที่สามารถถือครอง บัตร ป.ป.ส. อย่างถูกต้องนั้นอยู่ในตำแหน่ง สว.ขึ้นไป แต่กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประทวน (ส.ต.ต.-ด.ต.) ซึ่งไม่มีบัตร ป.ป.ส. ทำให้เกิดปัญหาการร้องเรียนในกรณี การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา พบว่า ปัญหาการขาดขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงาน ยังเป็นปัญหาสำคัญของเจ้าหน้าที่ และมีบางสถานีตำรวจนำเงินจากกองทุนเพื่อการสืบสวนและ สอบสวนคดีอาญาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กำลังพลในสายงาน สืบสวนไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการสอบสวน หรือได้รับในจำนวนที่ไม่เพียงพอ ซึ่งหาก มีการพิจารณาเพิ่มเงินรางวัล เพิ่มเงินค่าตอบแทนรายคดี หรือ เพิ่มเงินประจำตำแหน่ง เพื่อเป็นขวัญ กำลังใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเพิ่มขึ้น รวมถึงช่วยให้กำลังพลเกิดทัศนคติที่ดีต่องานในหน้าที่ สอดคล้องกับปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) Herzberg, Mausner, and Syderman (๑๙๕๙) กล่าวว่าความก้าวหน้า หรือการที่ผู้ปฏิบัติได้รับการ เปลี่ยนแปลงสถานะ ได้รับเลื่อนขึ้นเลื่อนตำแหน่งให้สูง ได้รับการปรับเงิน หรือค่าจ้างที่สูงขึ้น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เพื่อจูงใจให้ตนชอบและรักงานปฏิบัติเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิด ความพึงพอใจให้แก่ บุคคลในองค์กรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๕.๒.๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนา งานสอบสวนคดียาเสพติด

ผลการศึกษาเชิงปริมาณและจากการสัมภาษณ์สอดคล้องอยู่ในทิศทางเดียวกัน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนมีความเห็นว่าควรพัฒนากระบวนการใน ด้านขั้นตอนการสอบสวนเป็นอันดับแรก รองลงมาด้านกฎหมายยาเสพติด ด้านโครงสร้างการบังคับ บัญชา และด้านขั้นตอนการฟ้องศาล ตามลำดับ

ด้านขั้นตอนการสอบสวน พบว่า ปัญหาการขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ อาทิ กระดาษ หมึกพิมพ์ เครื่องคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงาน ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ยังเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลถึงการปฏิบัติงานทั้งในการสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติด ซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ ที่แต่ละสถานีได้รับมีจำนวนไม่เพียงพอต่อปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน

ทำให้พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องใช้เงินส่วนตัวเพื่อให้การสอบสวนสามารถดำเนินต่อไป แต่คดีที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้นทำให้ไม่สามารถสนับสนุนเงินได้ครบทุกคดี จนส่งผลให้ประสิทธิภาพในการสอบสวนลดลง

ซึ่งหากสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละสถานีตำรวจ สนับสนุนกำลังพล งบประมาณ ยานพาหนะ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจก็จะช่วยพัฒนาศักยภาพในการสอบสวนให้มีความครอบคลุม ครอบคลุม สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น อันเป็นไปตามแนวทางของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ของสำนักงาน ก.พ.ร. (๒๕๔๑) ที่กล่าวว่าการสร้างระบบสนับสนุน ทั้งในด้านบุคลากร เช่น การฝึกอบรม ค่าตอบแทน ระบบ คุณธรรม และเทคโนโลยี เช่น ข้อมูลสารสนเทศ ปรับปรุงระบบเครือข่ายให้มีความทันสมัยและ ครอบคลุม นับว่าเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ช่วยให้หน่วยงานสามารถ ทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

ด้านกฎหมายยาเสพติด พบว่า พนักงานสอบสวนยังประสบปัญหาในด้านการประสานงาน และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเท่าที่ควร อาทิ ปัญหาการขอดูกำลังวงจรปิด ย้อนหลังจาก บริษัท ห้างร้าน โรงแรม เรือนจำ หรือการขอข้อมูลทางการเงิน ธนาคาร บริษัทเอกชน หน่วยงานราชการอื่น หรือกรณีบางรายที่สนับสนุนข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน สอดคล้องกับการสอบสวนคดี ผู้ต้องขัง บรรจง ศรีสุวรรณ อายุ ๓๖ ปี เสียชีวิตภายในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ ๒๕ ส.ค.๒๕๖๒ โดยพนักงานสอบสวนได้ประสานงานขอตรวจสอบข้อมูล วัตถุพยานและภาพจาก กล้องวงจรปิดภายในเรือนจำ แต่ปรากฏว่า ภาพในกล้องวงจรปิดหายไปเป็นระยะเวลา ๑.๒๐ ชั่วโมง ซึ่งส่งผลต่อการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีโดยตรง ซึ่งสาเหตุหลักที่หน่วยงานดังกล่าว ไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากเกรงว่าจะได้รับผลกระทบในทางลบที่อาจจะส่งผลกับหน่วยงานของตนได้

นอกจากนี้พบว่าในปัจจุบัน ข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อสั่งการ ที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติในการสอบสวนคดียาเสพติดจำนวนมากมีการปรับปรุง แก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับ ห้วงเวลา และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้พบข้อบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายของ พนักงานสอบสวน โดยพบมากในพนักงานสอบสวนที่บรรจุใหม่เนื่องจากที่ไม่มีประสบการณ์ รวมถึง พนักงานสอบสวนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลที่ไม่ได้ศึกษาทบทวนกฎหมาย หรือระเบียบที่เพิ่มเติมเป็นประจำ

ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา พบว่า พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีความรู้สึกท้อแท้และกำลังใจในการปฏิบัติงานลดน้อยลงทุกวัน อันเป็นผลมาจากการงาน ที่เพิ่มขึ้นแต่จำนวนพนักงานสอบสวนที่น้อยกว่าอัตราจริงที่กำหนดไว้ รวมถึงการไม่ได้รับการดูแลเอาใจ ใส่จากผู้บังคับบัญชา การไม่ได้รับความเป็นธรรมในขอรับการพิจารณาเลื่อนยศหรือโยกย้ายกลับ ภูมิลำเนา ทำให้เกิดความเครียดที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานสอบสวนลดประสิทธิภาพลงเรื่อย นอกจากนี้ ปัญหาการขาดแคลนพนักงานสอบสวนที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าสำนักงานตำรวจ

แห่งชาติจะพยายามแก้ไขปัญหาโดยการปรับเปลี่ยนกำลังพลจากสายงานป้องกันปราบปราม มาช่วยในสายงานสอบสวน และนำกำลังพลขึ้นประทวนที่ปฏิบัติหน้าที่สายงานสอบสวนอยู่แล้ว มาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวน แต่ถือว่าไม่ใช่ว่าไม่ใช้การแก้ไขปัญหาก็ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากกำลังพลที่ถูกปรับเปลี่ยนไม่ได้สมัครใจมาดำรงตำแหน่งในสายงานสอบสวน จึงทำให้ไม่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงาน และส่งผลให้เกิดความเครียด แต่ที่ร้ายแรงที่สุด คือ พนักงานสอบสวนฆ่าตัวตายเพราะความเครียดจากการถูกย้ายมาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน สอดคล้องกับ เหตุการณ์เมื่อ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๒ พ.ต.ท.อดิชาติ พรทิติกุล รอง ผกก.(สอบสวน) สภ.มาบอำมฤต จ.ชุมพร ได้รับแจ้งเหตุตำรวจยิงตัวตาย และพบข้อความในสมุดบันทึกที่เขียนบรรยายว่า “สาเหตุที่ต้องยิงตัวตามมาจากคำสั่งที่ถูกย้ายจากงานสายป้องกันและปราบปรามไปอยู่ในตำแหน่งงานสอบสวน อย่างไม่ได้รับความเป็นธรรม ความอับยศต่าง ๆ นานา ในแวดวงสีก็และเส้นสายในการวิ่งเต้น โยกย้ายในตำแหน่ง จนตำรวจดี ๆ ต้องหมดหวังหมดกำลังใจ” นี่ไม่ใช่เหตุการณ์ฆ่าตัวตายรายแรก หลังจากมีการปรับเปลี่ยนกำลังพลไปช่วยงานสอบสวน คงถึงเวลาแล้วที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะต้องรีบแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก่อนที่จะทวีความรุนแรงมากกว่านี้

ด้านขั้นตอนการฟ้องศาล พบว่า ยังมีสำนวนสอบสวนในคดีอาญาเสพติดที่มีความบกพร่อง และดำเนินการสอบสวนพยานหลักฐานไม่ครอบคลุม เนื่องจากห้วงเวลาในการดำเนินการสอบสวนมีน้อย ปริมาณงานมาก ประกอบคดีอาญาเสพติดนั้นต้องสอบสวนขยายผลไปถึงเครือข่ายและนายทุนใหญ่ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยที่ผ่านมามีพนักงานสอบสวนบางพื้นที่ต้องปฏิบัติงานสอบสวนคดีอาญาเสพติดโดยปราศจากพี่เลี้ยง หรือผู้บังคับบัญชาที่มีประสบการณ์คอยให้คำแนะนำ และปรึกษาในการสอบสวน ส่งผลสำนวนสอบสวนในคดีอาญาเสพติดบางส่วนไม่อาจได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

และพบว่า การดำเนินการในชั้นของอัยการและศาล หลังจากพนักงานสอบสวนส่งฟ้องไปแล้วใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนานมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจุบันมีคดีจำนวนมากมายที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทำให้อัยการและศาลต้องมีภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาสำนวนสอบสวน และพยานหลักฐานเป็นเวลานาน ต้องพิจารณาคดีมากมายทำให้มีระยะเวลาในการดำเนินที่นานส่งผลให้ผู้ต้องหาบางรายหลบหนีระหว่างที่ได้รับการประกันตัว ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องดำเนินติดตามจับกุมมาดำเนินคดีใหม่ แต่หากมีประเทศไทยมีศาลที่พิจารณาคดีหรือมีการดำเนินการเฉพาะอาญาเสพติดเหมือนในสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้ง ศาลอาญาเสพติดขึ้น ณ เมืองไมอามี รัฐฟลอริดา ในปี ๒๕๓๒ ปัจจุบันมีจำนวนมากกว่า ๒,๔๐๐ แห่ง ศาลอาญาเสพติดจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการพิจารณาคดีอาญาเสพติดโดยเฉพาะ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นแทน การพิจารณาคดีในกระบวนการศาลยุติธรรม เน้นให้โอกาสผู้กระทำความผิดในคดีอาญาเสพติดที่เป็นคดีไม่ร้ายแรงได้มีโอกาสกลับตัว ช่วยลดการกระทำผิดซ้ำทั้งที่เกี่ยวกับคดีอาญาเสพติดและคดีที่เกี่ยวข้องเนื่องจาก

การใช้ยาเสพติดอีกด้วย ยังมีผลต่อเนื่องในการช่วยลดการก่ออาชญากรรมอีกทางหนึ่ง และเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาความแออัดของจำนวนผู้ต้องขังภายในเรือนจำของประเทศสหรัฐอเมริกาและผู้กระทำผิดสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมต่อไป (เอกกมล ลวดลาย, ออนไลน์, ๒๕๖๒)

๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนและสอบสวน และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการสายงานสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษาในเบื้องต้น และจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สพฐ.ตร., กมค., บชน., ภ.ศ., สปส., กก. และสมาคมพนักงานสอบสวน โดยสามารถสรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ด้านการบริหารจัดการ

- ควรจัดทำคู่มือการสืบสวนในคดียาเสพติดเป็นการเฉพาะ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน
- ควรปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวนยาเสพติดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- ควรบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาทิ สพฐ.ตร., บช.ปส., บก.ป. เป็นต้น เพื่อลดขั้นตอน และระยะเวลาการในการปฏิบัติงานสืบสวนและสอบสวนยาเสพติด
- ควรเพิ่มผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้เพียงพอกับสถานีตำรวจที่มีจำนวนคดียาเสพติดสูง
- ควรแต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่ปรึกษาพิเศษ เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนรุ่นใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์ โดยแต่งตั้งจากพนักงานสอบสวนอาวุโสที่มีประสบการณ์ (จำนวนคดี) หรือพนักงานสอบสวนที่เกษียณไปแล้วแต่มีประสบการณ์ (จำนวนคดี)
- ควรเพิ่มหลักเกณฑ์การจ่ายเงินจากกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาให้สามารถนำไปใช้จ่ายในการสืบสวนและสอบสวนคดียาเสพติดได้
- ควรกำหนดหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบสายงานสืบสวนและสอบสวนในคดียาเสพติดโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญในสายงาน
- ควรใช้แนวทางการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวน (แบบแท่ง) เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๒) ด้านงบประมาณ และกำลังพล

- ควรเพิ่มงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนและสอบสวนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในคดีอาญาเสพติด เช่น กระดาษ หมึกพิมพ์ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้นเตอร์ เป็นต้น รวมถึงปรับปรุงเทคโนโลยี (ระบบอินเทอร์เน็ต) ให้ใช้งานได้อย่างครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ

- ควรเพิ่มเงินค่าตอบแทนให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่คดีอาญาเสพติด อาทิ เงินค่าทำสำนวนเงินประจำตำแหน่ง เป็นต้น เพื่อให้เท่าเทียมกับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอื่น และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ

- ควรสนับสนุนกำลังพลในสายงานสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาเสพติดให้เพียงพอ และหากเป็นกรณีการปรับเปลี่ยนกำลังพลโดยย้ายสายงานควรพิจารณาความสมัครใจจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกปรับเปลี่ยนประกอบ เพื่อไม่ให้กระทบต่อขวัญกำลังใจของกำลังพลและการปฏิบัติหน้าที่

- ควรจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านกฎหมาย ทักษะการปฏิบัติ และยุทธวิธีตำรวจให้กับผู้ปฏิบัติในสายงานสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาเสพติด เพื่อรองรับรูปแบบและสถานการณ์การกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไป

- ควรทำข้อตกลงกับ สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อเพิ่มหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้มีสิทธิถือครองบัตรประจำตัว ป.ป.ส.ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่งานสืบสวน (ชุดอาญาเสพติด) ให้ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวน (จ.ส.ต. - ด.ต.) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานสืบสวนคดีอาญาเสพติด

๓) ด้านกฎหมาย

- ควรเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว ลดการกระทำความผิดซ้ำ โดยเฉพาะบทลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อลดการกระทำความผิดคดีอาญาเสพติดในเด็กและเยาวชน

- ควรมีกฎหมายที่คุ้มครองในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนและสอบสวนคดีอาญาเสพติด เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

- ควรมีกฎหมายพิเศษหรือข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการประสานงานด้านข้อมูลของผู้ต้องสงสัยในคดีอาญาเสพติด อาทิ ธนาคาร โรงแรม บริษัทผู้ให้บริการเครือข่ายมือถือ เป็นต้น

๔) ด้านอื่น ๆ

- ควรทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อัยการ ศาล เพื่อลดขั้นตอน ระยะเวลาในการขอหมายจับและหมายค้น เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องหาหลบหนีหรือเคลื่อนย้ายของกลางในคดีอาญาเสพติด

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาวิจัยความเป็นไปในการจัดตั้งศาลยาเสพติดในประเทศไทย เพื่อรองรับการพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะ
- ๒) ควรศึกษาแนวทางการแต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่ปรึกษาพิเศษด้านยาเสพติด เพื่อให้คำแนะนำและปรึกษาแก่พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติงานใหม่

บรรณานุกรม

หนังสือ และบทความ

รพีพัฒน์ ศรีศิริรักษ์ และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (๒๕๖๐). ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของฝ่ายสอบสวนในระบบงานยุติธรรม. วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีที่ : ๘ ฉบับที่ : ๑ เลขหน้า : ๑-๑๑ ปีพ.ศ. : ๒๕๖๐.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (๒๕๕๙). การนำแนวทางศาลยาเสพติดกับการนำมาปรับใช้ในประเทศไทย. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กระทรวงยุติธรรม.

คู่มือพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดย พล.ต.อ. เอก เอกอภัยสุนันท.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ๒๕๕๕. ผลการดำเนินงานตามมาตรการริบทรัพย์สิน. สืบค้นจาก <https://www.oncb.go.th>. (เมื่อ ๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๒).

สารนุกรมสำหรับเยาวชนไทย. (๒๕๖๒). แนวคิดในการป้องกันปัญหายาเสพติด. สืบค้นจาก <http://saranukromthai.or.th>. (เมื่อ ๑๐ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๒).

วัฒนา เกิดผล. (๒๕๕๕). แนวทางและมาตรการการดำเนินการต่อข้อร้องของประชาชน ๑๓๘๖. สืบค้นจาก <https://www.oncb.go.th>. (เมื่อ ๒๘ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๒).

คณิต ณ นคร. (๒๕๔๐). ประมวลกฎหมายอาญา : หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. กรุงเทพฯ : นิติธรรม. สืบค้นจาก <http://opac.lib.kmitl.ac.th> (เมื่อ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๒).

เอกกมล ลวดลาย. (๒๕๖๒). ศาลยาเสพติด. สืบค้นจาก <http://www.nathee-chitsawang.com> (เมื่อ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๒).

ตำรวจภูธรภาค ๓. (๒๕๖๑). ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งการสืบสวน. สืบค้นจาก <http://new.ppr๓.go.th>. (เมื่อ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๒).

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (๒๕๖๒) การสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th> (เมื่อ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๒).

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๒). สรุปร่างรัฐสภา. สืบค้นจาก
<http://www.parliament.go.th>. (เมื่อ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๒).

กฎหมาย ระเบียบ และข้อสั่งการ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๒๘

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๐

ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.๒๔๗๗

แผนประจักษ์ร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.๒๕๖๑

แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๓๙/๑๕๙ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๘ เรื่อง กำชับการฝึกและการปฏิบัติตาม
 “คู่มือการฝึกยุทธวิธีประจำสถานีตำรวจ” ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๖.

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาณุวัฒน์ แสงทอง ๒๕๕๗ การศึกษาการพัฒนาบุคลากร กรณีบริษัท อเบโน พรินตติ้ง จำกัด วิทยา
 ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการ
 จัดการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พลตำรวจโท ดร.ณรงค์ กุลนิเทศ ดร.สุณีย์ กัลยาจิตร์ พันตำรวจเอกสมศักดิ์ หนองพงษ์. การพัฒนารูปแบบการสืบสวนเพื่อการปราบปรามยาเสพติดในชุมชนหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

จรัส บุญลา. (๒๕๕๘). ประสิทธิภาพในการบริหารงานสืบสวนของสถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรปราการ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ประจัน มณีนิล. (๒๕๒๙). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

อมรรัตน์ จันทร์สว่าง. (๒๕๕๓). การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี. จังหวัดขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชนสิทธิ์ ธนพัฒนากุล. (๒๕๔๐). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การสืบสวนจับกุมคดีอุกฉกรรจ์ : ศึกษากรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน กองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาลพระนครเหนือ. กองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาลพระนครใต้ และกองกำกับการสืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาลธนบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โสภณ สารพัฒน์. (๒๕๔๔). ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสวนจับกุมการโจรกรรมรถ : ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิศิณี วงศ์นิติ. (๒๕๕๐). อำนาจสืบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน : ศึกษามาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ปฐมพร ลือเสียง. (๒๕๔๑). การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษาเฉพาะกรณี : กองบังคับการสอบสวน กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จำเนียร จวงตระกูล. (๒๕๔๗). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเตอร์เนชั่นแนล.

พรชัย เจดามาน. (๒๕๕๖). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาลบิวเดอร์.

ภาณุวัฒน์ แสงทอง. (๒๕๕๗). การศึกษาการพัฒนาบุคลากรกรณีบริษัท อเบโนพริตติ้ง จำกัด. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ทิพาดี เมฆสุวรรณ. (๒๕๓๘). การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ก.พ.

สมบูรณ์ กุลเมืองน้อย. (๒๕๔๗). ผลกระทบของระบบมาตรฐานคุณภาพ ISO๙๐๐๐ : ๒๐๐๐ ต่อประสิทธิภาพของธุรกิจการพิมพ์. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรชัย รัชมีแพทย์. (๒๕๔๑). หลักกฎหมายการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

John J. Horgan. (๑๙๗๙). Criminal investigation. New York : Gregg Division. McGraw-Hill.

Frank Schmallegger. (๑๙๙๕). Criminal justice. Administration of United States. Prentice Hall Career & Technology.

Nadler and Nadler. (๑๙๘๙). Human Resource Development. University of Michigan. :Jossey-Bass Publishers.

Mondy and Noe. (๑๙๙๓). Human resource development issues for the hotel sector in Libya: a government perspective.

Robbins & Coulter. (๒๐๐๓). Effectiveness and Efficiency of Managers: Are They Doing What They Can or all They Can?

Harrington. (๑๙๙๖). Organization's Structure and its Goals.

Dallin C. Everett. (๒๐๑๗). The Examining the Effect of Friends ' Drug Treatment on One's Drug Use: Investigating Positive Peer Influence in the National Longitudinal Study of Adolescent to Adult Health. Brigham Young University.

National Council of Juvenile and Family Court Judges. (๒๐๑๗). A Guidelines:Practical Tips for Juvenile Drug Treatment Courts to Implement.

Pim Cuijpers. (๒๐๐๓). Three Decades of Drug Prevention Research, Drugs: Education, Prevention and Policy, ๑๐:๑, ๗-๒๐.

แบบสอบถามโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด

คำชี้แจง: แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” ของกองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตรงตามความต้องการประชาชนต่อไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความให้ตรงกับความเป็นจริง

บช.บ.ก.น./ภ.จว.สน./สภ.

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ยศ

☐ ๑. ส.ต.ต. - ส.ต.อ.

☐ ๒. จ.ส.ต. - ด.ต.

☐ ๓. ร.ต.ต. - ร.ต.อ.

☐ ๔. พ.ต.ต. - พ.ต.อ.

☐ ๕. พ.ต.อ. พิเศษขึ้นไป

๒. ตำแหน่ง

☐ ๑. ผู้บังคับหมู่

☐ ๒. รองสารวัตร

☐ ๓. สารวัตร

☐ ๔. รองผู้กำกับการ

☐ ๕. ผู้กำกับการ

☐ ๖. สูงกว่าผู้กำกับการขึ้นไป

๓. อายุราชการ.....ปี

๔. ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานนี้ จำนวน.....ปี

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนต่อการพัฒนางานสืบสวนคดียาเสพติด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
โครงสร้างการบังคับบัญชา					
๑.ผู้บังคับบัญชาควรมีความวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำ					
๒.ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็น					
๓.ในระดับสถานีตำรวจควรแยกสายงานสืบสวนยาเสพติดออกจากคดีอื่นอย่างชัดเจน					
๔.ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณคดียาเสพติด					
๕.ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินรางวัล เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน					
ขั้นตอนการสืบสวน					
๑.ควรตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลการข่าวให้ครอบคลุม ครบถ้วนก่อนดำเนินการวางแผนจับกุม					
๒.ควรรวบรวมพยานหลักฐานให้ถูกต้องตามระเบียบและวิธีปฏิบัติแต่ละประเภท					
๓.ควรสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนคดียาเสพติดให้เพียงพอ					
๔.ควรสนับสนุนอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อรองรับการสืบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติด					
๕.ควรอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านกฎหมายและด้านยุทธวิธี อาทิ เทคนิคการเป็นสายลับ/แฝงตัว/การล่อซื้อ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการสืบสวนคดียาเสพติด					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
ขั้นตอนการจับกุมและการรวบรวมพยานหลักฐาน					
๑.เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวนควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และฝึกอบรมทางยุทธวิธีตำรวจ เพื่อพัฒนาศักยภาพในจับกุม					
๒.ควรปฏิบัติตามขั้นตอนการจับกุมอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการร้องเรียนในภายหลัง					
๓.ควรบันทึกภาพถ่ายหรือวิดีโอขั้นตอนปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อใช้เป็นหลักฐานทางคดีและกรณีเกิดการร้องเรียน					
๔.ควรจัดทำบันทึกจับกุมผู้ต้องหาให้ละเอียด ครบถ้วน ถูกต้อง					
๕.ควรอนุมัติเรื่องระเบียบการแต่งกาย, ทรงผม ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่					
๖.ควรเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาลดขั้นตอนในการขออนุญาต/หมายจับ					
๗.ควรจัดทำบันทึกยึดทรัพย์สินเกี่ยวกับคดีให้ละเอียด ถูกต้อง ครบถ้วน					
กฎหมายยาเสพติด					
๑.ควรจัดทำ รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสืบสวน					
๒.ควรบัญญัติกฎหมายยาเสพติดเพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ					
๓.ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำบตร ป.ป.ส.เพิ่มเติมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในคดียาเสพติด					
๔.ผู้พิพากษาศาลฎีกาควรแยกออกจากทั้งสายงานอื่นเหมือนพนักงานอัยการ					
๕.ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสืบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล					

ส่วนที่ ๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

-ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา

.....

-ด้านขั้นตอนการสืบสวน

.....

-ด้านขั้นตอนการจับกุมและการรวบรวมพยานหลักฐาน

.....

-ด้านกฎหมายยาเสพติด

.....

ขอขอบคุณที่ท่านเสียสละเวลาในการให้ข้อมูล
กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

**แบบสอบถามโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด**

คำชี้แจง: แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด” ของกองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตรงตามความต้องการประชาชนต่อไป

โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความให้ตรงกับความเป็นจริง

บช.บก.น./ภ.จว.สน./สภ.

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ยศ.

☐ ๑. ร.ต.ต. - ร.ต.อ.

☐ ๒. พ.ต.ต. - พ.ต.อ.

☐ ๓. พ.ต.อ. พิเศษขึ้นไป

๒. ตำแหน่ง

☐ ๑. รอง สว.(สอบสวน)

☐ ๒. สว.(สอบสวน)

☐ ๓. รอง ผกก.(สอบสวน)

☐ ๔. ผกก.(สอบสวน)

☐ ๕. รอง ผบก.(สอบสวน)

๓. อายุราชการ.....ปี

๔. ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในสายงานนี้ จำนวน.....ปี

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวนต่อการพัฒนางานสอบสวนคดียาเสพติด

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
โครงสร้างการบังคับบัญชา					
๑.ผู้บังคับบัญชาควรมีวิสัยทัศน์ และเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้นำ					
๒.ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็นในการสอบสวน					
๓.หัวหน้าสถานีตำรวจควรร่วมรับผิดชอบในสำนวนคดียาเสพติด					
๔.ในระดับสถานีตำรวจควรแยกสายงานสอบสวนคดียาเสพติดออกจากคดีอื่นให้ชัดเจน					
๕.ควรเพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณคดียาเสพติด					
๖.ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจ อาทิ เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนรายคดี การปฏิบัติงานให้กับพนักงานสอบสวน					
ขั้นตอนการสอบสวน					
๑.พนักงานสอบสวนควรศึกษาหาความรู้ และฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี					
๒.พนักงานสอบสวนควรรวบรวมพยานหลักฐานและจัดทำสำนวนการสอบสวนให้ครอบคลุม ครบถ้วน สมบูรณ์					
๓.ควรสนับสนุนงบประมาณและยานพาหนะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานสอบสวนคดียาเสพติดให้เพียงพอ					
๔.ควรสนับสนุนอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การตรวจสอบข้อมูลทะเบียนราษฎร์/ข้อมูลยานพาหนะ/ประวัติการกระทำความผิดฯ เพื่อรองรับการสอบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติด					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (๑)	น้อย (๒)	ปานกลาง (๓)	มาก (๔)	มากที่สุด (๕)
๕.ควรขยายเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาและการสอบสวนให้เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว					
๖.ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน,สำนักงาน ป.ป.ส.,สำนักงาน ป.ป.ง.,อัยการ,ศาล,สทวิชาวิชาชีพ เป็นต้น เพื่อสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็ว					
ขั้นตอนการฟ้องศาล					
๑.ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานสอบสวนควรตรวจสอบสำนวนการสอบสวนด้วยความรอบคอบและรัดกุม					
๒.พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีควรติดตามคดีจนถึงที่สุด					
๓.ควรสืบพยานล่วงหน้าได้ หากเป็นคดีร้ายสำคัญและเพื่อประโยชน์ต่อพยานที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐจะไม่ต้องเสียเวลาไปศาลหลายครั้ง					
๔.ควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณากำหนดระยะเวลาในการดำเนินการของอัยการและศาล					
๕.ควรเสนอให้มีการจัดตั้งศาลพิจารณาคดียาเสพติดโดยเฉพาะ					
๖.การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทั้งยาเสพติดและคดีฟอกเงิน ในการฟ้องศาลควรรวมเป็นคดีเดียวกัน					
กฎหมายยาเสพติด					
๑.ควรกำหนดรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติด เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน					
๒.ควรกำหนดรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดีเสพติดตามคำสั่ง คสช.๗/ คดีบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน					
๓.ควรกำหนดรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการในการสอบสวนคดียาเสพติดเพื่อบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ					
๔.ควรจัดทำ รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสอบสวน					
๕.ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานสอบสวนเข้าถึงหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางดิจิทัล					

ส่วนที่ ๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- ด้านโครงสร้างการบังคับบัญชา
- ด้านขั้นตอนสอบสวน
- ด้านขั้นตอนการฟ้องศาล
- ด้านกฎหมายยาเสพติด

ขอขอบคุณที่ท่านเสียสละเวลาในการให้ข้อมูล
กองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

**แบบสัมภาษณ์โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด (สายงานสืบสวน)**

๑. ท่านคิดว่าโครงสร้างการบังคับบัญชาของการสืบสวนคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....
๒. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการสืบสวนคดียาเสพติดควรมีการพัฒนาอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....
๓. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติในการจับกุมคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....
๔. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการรวบรวมพยานหลักฐานคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....
๕. ท่านคิดว่ากฎหมายคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....

**แบบสัมภาษณ์โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อรับมือกับคดียาเสพติด (สายงานสอบสวน)**

๑. ท่านคิดว่าโครงสร้างการบังคับบัญชาของการสอบสวนคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....
๒. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการสอบสวนคดียาเสพติดควรมีการพัฒนาอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....
๓. ท่านคิดว่าขั้นตอนการปฏิบัติของการฟ้องศาลคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....
๔. ท่านคิดว่ากฎหมายคดียาเสพติดควรเป็นอย่างไร และควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
.....

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสืบสวน

๑. พ.ต.ท.มนตรี	ภูมิสะอาด	รอง ผกก.สส.สภ.เมืองลำพูน
๒. พ.ต.ท.เฉลิมพล	แก้ววงศ์วัน	รอง ผกก.สส.ภ.จว.เชียงใหม่
๓. พ.ต.ท.เกรียงศักดิ์	ตงศิริ	รอง ผกก.สส.สภ.แม่จัน
๔. พ.ต.ท.ปรเมศวร์	เมฆสัน	รอง ผกก.สส.สภ.พระนครศรีอยุธยา
๕. พ.ต.ท.โอภาส	วงศ์หงส์	สว.กก.สส.ภ.จว.ลำพูน
๖. พ.ต.ต.ประชัน	พรมภา	สว.กก.สส.ภ.จว.เชียงราย
๗. พ.ต.ต.เจียรรัช	กัลยา	สว.กก.สส.ภ.จว.เชียงราย

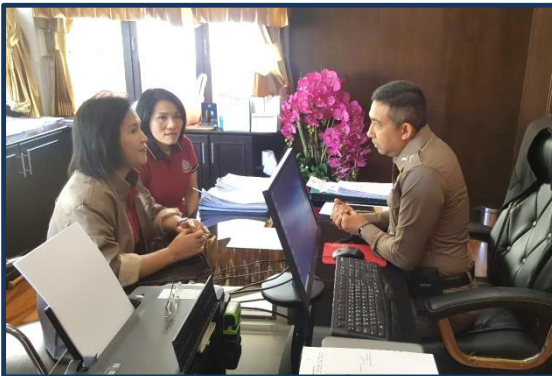
เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานสอบสวน

๑. พ.ต.อ.อรรคเดช	เตจ๊ะราชฤทธิ์	ผกก.กลุ่มงานสอบสวน ภ.จว.เชียงใหม่
๒. พ.ต.ท.ภาสกร	ปกปิงเมือง	รอง ผกก.(สอบสวน) สภ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
๓. พ.ต.ท.สุระศักดิ์	ชั้นแก้ว	รอง ผกก.(สอบสวน) สภ.เมืองลำพูน
๔. พ.ต.ท.วาทัญญู	ฟักแก้ว	รอง ผกก.(สอบสวน) สภ.แม่จัน จ.เชียงราย
๕. พ.ต.ท.พรพิชิต	รุ่งเรือง	รอง ผกก.(สอบสวน) สภ.เมืองเชียงใหม่
๖. พ.ต.ท.ปิติกรณ์	ชูพร้อม	รอง ผกก.(สอบสวน) สภ.หนองแค จ.สระบุรี
๗. พ.ต.ท.โชคอำนวยพร	คำนุ	รอง ผกก.(สอบสวน) สภ.แก่งคอย จ.สระบุรี

ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวนคดียาเสพติด

๑. สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
๒. สำนักงานกฎหมายและคดี
๓. กองบัญชาการตำรวจนครบาล
๔. ตำรวจภูธรภาค ๗
๕. สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน
๖. กองการเงิน
๗. สมาคมพนักงานสอบสวน

ประมวลภาพการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ประมวลภาพการเก็บข้อมูลภาคสนาม

